

**T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ
ANABİLİM DALI**

**BAĞLANMA STİLLERİNİN KISKANÇLIK VE ANKSİYETE
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

BAŞAK TAŞIN

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Barış Önen ÜNSALVER

İstanbul - 2015

**T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ
ANABİLİM DALI**

**BAĞLANMA STİLLERİNİN KISKANÇLIK VE ANKSİYETE
ÜZERİNDEKİ ETKİSİ**

BAŞAK TAŞIN

134102099

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Barış Önen ÜNSALVER

İstanbul - 2015

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

GENEL BİLGİLER

Öğrenci No	: 134102098
Öğrenci Adı Soyadı	: Başak Taşın
Anabilim Dalı	: Klinik Psikoloji Anabilim Dalı
Tez Danışmanı	: Yrd. Doç. Dr. Başak Önen Ünsalner
Tezin Başlığı	: BAĞLANMASTILERİNİN KISKANÇLIK VE ANKSİYETE ÜZERİNDE ETKİSİ

TEZ SAVUNMA SINAVI TUTANAĞI

Toplantı Tarihi	: 22/10/2015	Saati	: 09:00
-----------------	--------------	-------	---------

Öğrenci Savunmaya : GELDI

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca tez bilimsel olarak incelenmiş, adayın tez çalışmasını sunmasının ardından, adaya tez çalışması ile ilgili sorular yöneltilmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,

OY BIRLIGI OY ÇOKLUGU

- Yapılan savunma sınavında adayın başarılı bulunması sonucunda tez **KABUL** edilmiştir.
- Yapılan savunma sınavı sonucunda tezin **DÜZELTİLMESİ** için ay **EK SÜRE** verilmesinin Enstitü Müdürlüğüne önerilmesi kararı alınmıştır. (en fazla 3 ay)
- Yapılan savunma sınavının sonucunda tezin **REDDEDİLMESİ** kararı alınmıştır.

Savunmada Tezin Başlığı : Değişmedi. Değişti.

Tezin Yeni Başlığı :

Öğrenci Savunmaya : GELMEDI

Üniversitemiz Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğinin ilgili hükümleri uyarınca yukarıda belirtilen tarih ve saatte Tez Savunma Jürisi toplanmış ancak ilgili öğrenci savunma sınavına gelmemiştir. Adayın tez çalışmasını Jüri önünde sunmadığı için yapılan değerlendirmeler sonunda adayın tez çalışmasıyla ilgili aşağıdaki kararı,

OY BIRLIGI ile **REDDEDİLMİŞTİR.**

ile almıştır.

Tez Sınavı Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmza
Danışman Üye	Yrd. Doç. Dr. Başak Önen Ünsalner	
Üye	Prof. Dr. S. Tal	
Üye	Yrd. Doç. Dr. Oğuz Tan	

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın yürütülmesinde bana rehberlik eden, yardım ve desteğini esirgemeyen danışmanım Yrd. Doç. Dr. Barış Önen Ünsalver 'e teşekkür ederim.

Örnekleme ulaşmamda bana yardımcı olan, istatistik analizinde benden desteğini esirgemeyen, tez hazırlama sürecimde değil hayatımda ki pek çok konuda bana güç katan ve yorulduğum zamanlarda bana moral vererek yoluma devam etmemi sağlayan Ömer Bayar 'a teşekkür ederim.

Verilerimi puanlama sürecimde bana yardımcı olarak işlerimi çok daha hızlı gerçekleştirmemi sağlayan sevgili kardeşlerim Bahar Taşın, Esra Taşın ve Abdülkadir Taşın' a teşekkür ederim.

Hayatımın her döneminde benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, karşılıksız sevgi gösteren, hayatımı kolaylaştıran babam Ethem Taşın 'a ve annem Aysel Taşın' a çok teşekkür ederim.

Tez hazırlama sürecinde bana moral vererek, her daim yanımda olan arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Araştırmanın sağlığı açısından ölçekleri samimi bir şekilde cevaplayan ve araştırmaya gönüllü bir şekilde katılan katılımcılara çok teşekkür ederim.

BAŞAK TAŞIN

2015

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı: Başak TAŞIN

Anabilim Dalı: Psikoloji

Program: Klinik Psikoloji

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Barış Önen ÜNSALVER

Tez Türü ve Tarihi: Yüksek Lisans – Ekim 2015

Bağlanma Stillerinin Kıskançlık ve Anksiyete Üzerindeki Etkisi

ÖZET

Giriş ve Amaç: Bu araştırmada amaç, erken çocukluk döneminde geliştirmiş olduğumuz bağlanmanın, ileriki yaşantımızda sahip olacağımız ikili ilişkilerimizdeki kıskançlık durumunu ne yönde etkilediğini ve bağlanmanın anksiyete ile olan ilişkisini belirlemektir. Farklı bağlanma stillerinin kıskançlık ve anksiyete ile ilişkisini karşılaştırmalı olarak değerlendirmektir.

Gereç ve Yöntem: Çalışmanın örneklemini 200 kişiden oluşturulmuştur. Bu kişiler 18-60 yaş arasında olup, evli ve en az 1 yıldır eşleri ile birlikte yaşayan bireylerdir. Katılımcıların tamamı evli olmakla birlikte, çalışmaya çift olarak katılmaları zorunlu tutulmamıştır. Katılımcılar toplumdandır olup, gönüllülük esasına göre, ölçekleri cevaplandırmışlardır. Gönüllü olan katılımcılara Sosyodemografik Form, Çok Boyutlu Kıskançlık ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II, Durumluk –sürekli Kaygı Envanterinin uygulanması ve elde edilen verilerin, istatistiksel olarak değerlendirilmesi planlanmıştır. Bireylerin bağlanma stillerinin kıskançlık ve anksiyete ile olan ilişkisinin korelasyonuna bakılmıştır..

Bulgular: Çalışma örneklemini 18-65 yaş arası 200 evli kadın/erkek katılımcıdan oluşturulmuştur. Çalışma grubunun yaş ortalaması 36,03 (sd=9,23)'tür. Kadın katılımcıların oranı %50,5 (n=101) ve erkeklerin oranı %49,5'tür (n=99). Durumluk-Sürekli Kaygı ölçeğinin alt başlığı olan sürekli kaygı cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir. Kadınların Sürekli Kaygı puan ortalamalarının, erkeklerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Katılımcıların duygusal kıskançlık puan ortalamalarına bakıldığında erkeklerin ortalaması, kadınların ortalamasından anlamlı derecede daha yüksek çıkmıştır. Gelir değişkeninin de sürekli kaygı ve Çok boyutlu kıskançlık ölçeğinin alt başlığı olan Duygusal Kıskançlık ölçeği için anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür. Eğitim değişkenine göre ise Davranışsal Kıskançlık alt ölçeği puanı istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır. Uygulanan ölçeklerin birbirleri ile korelasyonuna bakıldığında durumluk kaygı, sürekli kaygı, çok boyutlu kıskançlık, davranışsal kıskançlık, bilişsel kıskançlık, kaygılı ve kaçınan bağlanmanın birbirleri ile aralarında pozitif bir ilişki bulunduğu, güvenli bağlanma ile ise negatif bir ilişki bulunduğu saptanmıştır.

Ölçekler arası kadın ve erkek korelasyonuna bakıldığında ise erkekler için aralarında pozitif bir korelasyon bulunmasına rağmen kadınlar için durumluk kaygı ile sürekli kaygı, çok boyutlu kıskançlık toplam, davranışsal kıskançlık, bilişsel kıskançlık ve kaygılı bağlanma arasında bir ilişki olmadığı görülmektedir. Ayrıca kadınların sürekli kaygı puanları ile bilişsel kıskançlık puanları arasında ve bilişsel kıskançlık ile güvenli bağlanma puanları arasında bir ilişki saptanmamıştır. Diğer bir yandan, erkeklerin duygusal kıskançlık ve davranışsal kıskançlık arasında bir ilişki görülmezken, kadınların duygusal kıskançlık ve davranışsal kıskançlık puanları arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir.

Sonuç: Araştırmanın sonunda elde edilen bilgilere göre bağlanma stillerinin kıskançlık ve anksiyete ile olan ilişkisinin kişilere ait, eğitim, gelir düzeyi ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği bulunmuştur. Farklı bağlanma stillerinin kıskançlık ve anksiyete ile korelasyonundan elde edilen sonuçlara göre ise anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma Stilleri, Kıskançlık, Anksiyete

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname: Başak TAŞIN

Field: Psychology

Program: Clinical Psychology

Supervisor: Assistant Professor Doctor Barış Önen ÜNSALVER

Degree Awarded and Date: Master – 2015

The Influence of Attachment Styles on Jealousy and Anxiety

ABSTRACT

Introduction and purpose: The aim of the study is to examine the influence of attachment styles on level of jealousy and anxiety. Also the purpose is to evaluate relationship different attachment styles between jealousy and anxiety as a comparative.

Instruments and procedure: The study sample consists of 200 people. These individuals are between the ages of 18-60, married and living with their spouses at least 1 years. All the participants were married, but they are required to attend as a couple to work. Participants are from the community, and according to principle of volunteering they answered the scales. For searching these concepts, 200 participants completed the Demographic Information Form, Multidimensional Jealousy Scale, Experiences in Close Relationships Questionnaire, and State-Trait Anxiety Inventory. The obtained data are planned to be evaluated statistically. Attachment styles of the individuals was examined the relationship between jealousy and anxiety correlations.

Findings: The study sample consisted of 200 people who are married and their ages between 18-65. The mean age of the study group is 36,03 (sd=9,23). Participant of women's rate is %50,5 (n=101) and the rate of males is %49,5 (n=99). According to gender variable, trait anxiety shows statically significant difference. Women's trait anxiety scores were found to be higher than the mean score of males. Looking at the average of emotional jealousy of participant, it shows that the average of emotional jealousy of males is higher than the average of women. Income variable has been shown to lead to significant differences in trait anxiety and emotional jealousy to scale the subtitle of multidimensional jealousy scale. According to education variable subscale of behavioral jealousy score is statically significant difference. Pearson correlational analyses were performed in order to investigate the relationships between variables. The significant result was the positive relation between state anxiety, trait anxiety, multidimensional jealousy, behavioral jealousy, cognitive jealousy, anxious attachment and avoidant attachment, but there is a negative relation between secure attachment. Regarding the differences between two sexes, although there is statically difference for men participants, there is no statically difference between state anxiety, trait anxiety, multidimensional jealousy, behavioral jealousy, cognitive jealousy and anxious attachment for women participants.

In addition, there is no relations between the points of state anxiety and cognitive jealousy for women, also there is no relations between cognitive jealousy and secure attachment for women. Although there is no correlation between emotional jealousy and behavioral jealousy for men, there is a positive correlation for women.

Result: According to obtained data at the end of the study, there is statistically significant difference between attachment styles, jealousy and anxiety with regard to education, income level and gender of people. Also according to the results of obtained data there is statically significat difference between attachment styles, jealousy and anxiety correlations.

Key Words: Attachment Styles, Jealousy, Anxiety

	<u>Sayfa No</u>
İÇİNDEKİLER	
TEŞEKKÜR	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT	iv
KISALTMALAR	viii
TABLolar LİSTESİ.....	ix
EKLER LİSTESİ	x
BÖLÜM I GİRİŞ ve AMAÇ	1
1.1 Araştırmanın Amacı :	3
1.2 Araştırmanın Soruları :	4
1.3 Araştırmanın Önemi :	4
1.4 Araştırmanın Sayıltıları :	6
1.5 Araştırmanın Tanımı :	6
BÖLÜM II LİTERATÜR TARAMASI	7
GENEL BİLGİLER	7
2.1BAĞLANMA:	7
2.2 Bağlanma Kavramı :	7
2.3 Bağlanma Kavramının Tarihçesi ve Gelişimi :	8
2.4 Bağlanma kuramı :	10
2.5 Bağlanma Stilleri :	12
2.5.1 Bebeklik ve Çocuklukta Bağlanma :	13
2.5.1.1 Ainsworth' ün Üçlü Bağlanma Modeli :	13
2.5.2 Ergenlik Döneminde Bağlanma :	14
2.5.3 Yetişkinlerde Bağlanma :	16
2.5.3.1.Hazan ve Shaver' in Üçlü Bağlanma Modeli:	16
2.5.3.2 Bartholomew ve Horowitz'in Dörtlü Bağlanma Modeli:	18
2.5.3.3 Brennan, Clarck ve Shaver'in Temel Bağlanma Boyutları :	20
2.6 Bağlanma ve Psikopatoloji :	20
2.7 KISKANÇLIK :	21
2.7. 1 Kıskançlığın Tanımı ve Kavram ile İlgili Genel Bilgiler :	22
2.7.2 Kıskançlığa İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar :	23
2.7.3 Kıskançlığın Tetikleyicileri :	26
2.7.4 Kıskançlığın Etkileri :	27
2.7.5 Kıskançlık Durumunda Verilen Tepkiler :	28

2.7.6 Bağlanma ve Kıskançlık:	30
2.8 Bağlanma Stilleri ve Kıskançlık İle İlgili Çalışmalar :	32
2.9 KAYGI :.....	33
2.9.1 Kaygının Tanımı :	33
2.9.2 Kaygının Belirtileri:	34
2.10 Kaygı Çeşitleri :	35
2.10.1 Durumluk ve Sürekli Kaygı Kavramlarının Açıklanması :	35
2.10.2 Bilişsel ve Bedensel Kaygı :	37
2.10.3 Olumlu ve Olumsuz Kaygılar:	37
2.11 Bağlanma Biçimleri ile Kaygı Arasındaki İlişki ve Yapılan Araştırmalar :	37
BÖLÜM III GEREÇ ve YÖNTEM.....	40
3.1 Araştırmanın Amacı.....	40
3.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi	40
3.3 Araştırma Soruları.....	40
3.3.1 Hipotezler.....	41
3.4 VERİLERİN TOPLANMA ARAÇLARI:.....	41
3.4.1 Sosyodemografik Veri Formu:.....	41
3.4.2 Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği:.....	42
3.4.3 Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YIYE-II):.....	42
3.4.4 Durumluk –sürekli Kaygı Envanteri (STAI-I ,STAI-II):	43
3.5 Verilerin analizi :	43
3.6 Etik :.....	44
BÖLÜM IV BULGULAR.....	45
BÖLÜM V TARTIŞMA ve YORUM.....	58
BÖLÜM VI SONUÇ ve ÖNERİLER.....	64
6.1 SONUÇ	64
6.2 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI.....	65
6.3 ÖNERİLER.....	66
KAYNAKÇA	67
EKLER.....	74
ÖZGEÇMİŞ.....	80

KISALTMALAR

ANOVA: Analysis of Variance

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences

STAI-I,STAI-II: Durumluk –Sürekli Kaygı Envanteri

YIYE-II : Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri- II

TABLolar LİSTESİ

Tablo-4.1 Katılımcılara Ait Sosyodemografik Veriler

Tablo-4.2 Kadın ve Erkek Gruplarının Yaş Ortalamalarının ‘Bağılantısız Örneklemeler için T-Testi’ İle Karşılaştırılması

Tablo-4.3 Cinsiyet Değişkenine Göre Ölçek Ortalama Puanlarının ‘Bağılantısız Örneklemeler için T-Testi’ ile Karşılaştırılması

Tablo-4.4 Gelir Değişkenine Göre Ölçek Ortalama Puanlarının ‘One-Way ANOVA Testi’ ile Karşılaştırılması

Tablo-4.5. Eğitim Değişkenine Göre Ölçek Ortalama Puanlarının ‘One-Way ANOVA Testi’ ile Karşılaştırılması

Tablo-4.6 Uygulanan Ölçeklerin Pearson Korelasyon Matrisi

Tablo-4.7 Kadın Örneklemeye Uygulanan Ölçeklerin Pearson Korelasyon Matrisi

Tablo-4.8. Erkek Örneklemeye Uygulanan Ölçeklerin Pearson Korelasyon Matrisi

EKLER LİSTESİ

Ek -1: Sosyodemografik Bilgi Formu

Ek -2: Durumluk- Sürekli Kaygı Envanteri (STAI-I , STAI-II)

Ek -3: Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği

Ek -4: Yakın İlişkiler Yaşantılar Envanteri- II (YIYE-II)

BÖLÜM I GİRİŞ ve AMAÇ

Bağlanma kavramı ilk kez John Bowlby tarafından 1950-1960 yılları arasında çocukla bakım veren kişi arasında gelişen ilişkiyi açıklayabilmek için ileri sürülmüştür (Bowlby, 1958). Son yıllarda bağlanma kavramı insan gelişimini inceleyen bilim adamlarının da ilgisini oldukça çekmiştir. Bowlby bağlanmayı, ebeveyn ile çocuk arasındaki ilk ilişkiden temel alarak yakınlık arayışı ile kendini gösteren, özellikle stresli zamanlarda tehlikelerden korunma isteği ile tutarlılık gösteren güçlü bir bağ olarak tanımlamıştır. Başlarda bağlanma davranışı hayvan davranışı bilimi olarak incelenmeye başlanmıştır. John Bowlby ve arkadaşları birbirlerinden bağımsız olarak araştırmalarına devam etmişlerdir (Bretherton, 1992), daha sonralar da ise bir araya gelerek bu kavramı oluşturmuşlardır (Ainsworth ve Bowlby, 1991). John Bowlby 'nin bağlanma kuramı ile ilgili araştırmaları anne- çocuk etkileşimi ile ilgili olan diğer çalışmaları da tetiklemiştir.

Bağlanma davranışı bir insan veya hayvanın annesine karşı geliştirdiği çok güçlü bir duygusal bağ olarak tanımlanmaktadır. Ancak bağlanma figürü olarak sadece annesi değil, bakım ve güvenliğini sağlayan bakım veren herhangi bir kişi de olabilir (Ainsworth, 1979). Bireylerin bağlanma davranışı geliştirmesinin sebeplerinden birisi hayatta kalma ihtiyaçlarının ön plana çıkmasıdır, çünkü bağlanma aynı zaman da iyi sorun çözen ve dünya ile iyi baş edebilen birisi ile yakınlığını koruma çabasıdır. Bu kişiye olumlu tepkiler verme, stresli bir durumla karşı karşıya gelindiğinde o kişiyi arama ve rahatla hissi, zamanın çoğunu o kişiyle geçirmek isteme bağlanmanın en önemli özelliğidir. İlk olarak bağlanma davranışı yaklaşık 6 ay civarında ortaya çıkar ve 1 yaş civarlarında ise gelişimini tamamlar (Bretherton, 1992). Çocuğun ihtiyaçlarının karşılanması durumunda bir tatminsizlik söz konusu ise bağlanma sistemi diye isimlendirilen sistem devreye girer. Bu bağlanma sisteminde bebek ihtiyaçlarının bakım veren kişi tarafından karşılanması için bazı tepkiler ortaya koyar. Eğer ihtiyaçlarının karşılanması konusunda tatminsizlik söz konusu ise bebek meydan okuma tepkileri vermeye başlar (Sümer ve Güngör, 1999). Anne ve çocuk veya bakım veren kişi arasında kurulan bu bağlanma tarzı tüm insanlar için geçerlidir. Kurulan bu bağlanma tarzı kişinin ilerideki zaman da ilişkilerini yönlendirmek için kullandığı bir sistem olarak davranışlarının arasında yer aldığı iddia edilmektedir.

Bireyin gelecekteki yaşam dönemlerinde ki bağlanmaları için örnek olmakta, kişilerarası ilişkilerine yansımakta ve sağlık alanlarında da etkisini göstermektedir. Örneğin, güvenli bağlanma stiline sahip bireyler kendilerine güveni olan (Foster ve diğerleri, 2012) , kolaylıkla sosyal iletişim ve ilişki kurabilen (Blehar, Lieberman, and Ainsworth, 1977; Hazan ve Shaver, 1987; Gore ve Rogers, 2010), stresli durumlarla daha kolay baş edebilen ve ilişkilerinde daha dengeli davranan (Bartholomew ve Horowitz, 1991) bireylere dönüşmektedirler. Saplantılı bağlanma stiline sahip bireyler, stresle kolaylıkla başa çıkamayan, sosyal ve romantik ilişkilerinde abartılı ve tutarsız davranışlarda bulunan kişilere benzemektedirler (Bartholomew ve Horowitz, 1991; Howard ve Medway, 2004). Kayıtsız bağlanma stiline sahip insanlar ise sosyal iletişim anlamında başkaları ile iletişime geçmekte kaçınma davranışı göstermelerine rağmen (Sümer ve Güngör, 1999) özgüvenleri yüksektir (Bartholomew ve Horowitz, 1991), ve öfke ile baş edebilmektedirler (Howard ve Medway, 2004). Korkulu bağlanma stiline sahip kişiler de ise özgüven düşüklüğü ve sosyal ilişki kurma davranışında kaçınma eğilimi görülür (Bartholomew, ve Horowitz, 1991). Ayrıca bağlanma stilleri romantik ilişkilerdeki kıskançlık duygusu ve anksiyete üzerinde de etkili bir kavramdır. Örneğin saplantılı bağlanma stiline sahip bireylerin taşıdıkları yüksek kaygıdan dolayı başkalarının onayına daha çok ihtiyaç duyacakları düşünülür ve bundan dolayı kıskançlık ve ona bağlı olumsuz duyguları daha çok yaşayacakları beklenebilir.

Bebeklikte oluşan bağlanma yaşantılarının ileri ki yaşantımızda olumlu veya olumsuz birçok etkisini görüyoruz. Etkisini gördüğümüz alanlardan biriside, gelecekteki sosyal ve romantik ilişkiler konusunda belirleyici bir rolü olduğudur. Romantik ilişkilerde yaşanan en önemli sorunlardan biri de kıskançlıktır. Bağlanma ve kıskançlık kavramlarının benzer noktalara sahip olduğu düşünülür, çünkü bağlanma da, kıskançlık da, herhangi bir ayrılıkla karşı karşıya gelindiğinde ya da ilişki bir tehditle karşılaştığında harekete geçer ve bu durum beraberinde kaygı, öfke ve üzüntü gibi duyguları ortaya çıkarır. Bunlardan dolayı kişinin duygu, düşünce ve davranışlarını etkilenir. (Guerrero, 1998, Marzazziti ve ark, 2010). Yukarıda aktarılan bağlanma stillerinin yaşantıları göz önünde bulundurulduğunda kaygılı ve saplantılı bağlanma stillerine sahip bireylerin diğer bağlanma stillerine göre daha fazla olumsuz duygulanım yaşadıkları ve daha fazla denetleyici davranışlar içine girdikleri ortaya koyulmuştur (Guerrero, 1998).

Benzer şekilde Knobloch, Solomon ve Cruz (2001), bağlanma kuramında kaygı boyutunun duygusal kıskançlık üzerinde olumlu etkisi olduğunu ortaya koymuştur. Yine aynı şekilde Türkiye de yapılan bir araştırma da yüksek kaygı düşük kaçınma boyutlarını içeren bağlanma stillerinin davranışsal kıskançlık ile ilgili olduğu ortaya koyulmuştur (Karakurt, 2001).

Bağlanma kavramının bireylerin dış dünya ile ilişkilerini tahmin etmesinde ve düzenlemesinde oldukça önemli bir yere sahip olduğu aktarılmıştır. Doğal olarak kişinin sahip olduğu bağlanma stili ile dış dünya ile ilişkisini sağlıklı bir şekilde kurup kuramaması konusunda nasıl bir etkileşime sahip olduğu ve bu etkileşimin doğasında ki kaygı düzeyi ile ilişkisi vardır. Yapılan çalışmalar incelendiğinde güvenli bağlanma stiline sahip insanların kaygıya olan hassasiyetleri diğer bağlanma stillerine sahip olan insanlarınkinden daha düşük olduğu gözlenmiştir (Watt, McWilliams ve Campbell, 2005; Dilmaç, Hamarta ve Arslan, 2009). Güvensiz bağlanma stiline sahip bireyler güvenli bağlanma stiline sahip bireylere oranla kaygı belirti düzeylerinin daha yüksek olduğu birçok çalışmada da tutarlılık göstermiştir (Bifulco, Moran, Ball ve Bernazzani, 2002; Ceyhan, 2006; Mikulincer ve Sheffi, 2000; Simonelli, Ray ve Pincus, 2004).

Bu çalışmada ise hedef, bağlanma stillerinin romantik ilişkilerde ki kıskançlığı ne yönde etkilediği ve anksiyete üzerinde ki etkisini incelemektir.

1.1 Araştırmanın Amacı:

Bu çalışmada amaç, erken çocukluk döneminde geliştirmiş olduğumuz bağlanmanın, ileriki yaşantımızda sahip olacağımız ikili ilişkilerimizdeki kıskançlık durumunu ne yönde etkilediğini ve bağlanmanın anksiyete ile olan ilişkisini belirlemektir. Farklı bağlanma stillerinin kıskançlık ve anksiyete ile ilişkisini karşılaştırmalı olarak değerlendirmektir.

A. Öncelikle literatür kısmında bağlanma kavramı, kıskançlık kavramı ve anksiyeteden bahsedilmiştir.

B. Daha sonra araştırmanın yöntemi açıklanmıştır.

C. Yapılan ölçeklerin değerlendirmesine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

1.2 Araştırmanın Soruları:

1. Bağlanma stilleri (güvenli- kaygılı -kaçıngan) kıskançlık ve anksiyete üzerinde anlamlı düzeyde farklılıklar göstermekte midir?
2. Bağlanma stillerine göre (güvenli- kaygılı -kaçıngan) kıskançlık ve anksiyete kadın ve erkek korelasyonunda anlamlı düzeyde farklılıklar göstermekte midir?
3. Bağlanma stillerine göre (güvenli- kaygılı -kaçıngan) , çok boyutlu kıskançlık düzeyleri (duygusal – davranışsal ve bilişsel) ve durumluk –sürekli kaygı düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılıklar göstermekte midir?
4. Bağlanma stillerine göre (güvenli- kaygılı -kaçıngan) , çok boyutlu kıskançlık düzeyleri (duygusal – davranışsal ve bilişsel) ve durumluk –sürekli kaygı düzeyleri gelir değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılıklar göstermekte midir?
5. Bağlanma stillerine göre (güvenli- kaygılı -kaçıngan) , çok boyutlu kıskançlık düzeyleri (duygusal – davranışsal ve bilişsel) ve durumluk –sürekli kaygı düzeyleri eğitim değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılıklar göstermekte midir?

1.3 Araştırmanın Önemi:

Bağlanmanın tanımı, çocuk ile bakım veren kişi arasında gelişen ilişkide, çocuğun bakım veren kişiyle yakınlık arayışı ile kendini gösteren, özellikle stres durumlarında belirginleşen, tutarlılığı ve sürekliliği olan duygusal bir bağ olarak yapılmaktadır. Bağlanma yalnızca çocukluk ile sınırlı olmayıp yaşam boyunca sürer. İlk temel ilişki olan anne çocuk ilişkisi, sonraki yaşam dönemlerindeki bağlanmalar için örnek olur. İlk temel ilişkide ortaya çıkan yetersizlikler ya da meydana gelen aksamlar bağlanmayı olumsuz yönde etkileyecektir. Değişmez değilse de güvenli ya da güvensiz olarak bir kez belirlendikten sonra çok az değişkenlik gösterir. Bu noktada eksik ya da bozulmuş bir bağlanma sürecinin ya da bu sürece neden olan etkenlerin devam etmesinin sonraki gelişim basamaklarına da etkisi olumsuz olacaktır. Bowlby'nin çalışmalarından başlamak üzere güvensiz bağlanma biçimi daha sonraki yaşam dönemlerinde psikopatolojinin belirleyicisi olarak düşünülmüşken güvenli bağlanma sağlıklı süreçlerle ilişkilendirilmiştir.

Bebeklikte oluşan bağlanma yaşantılarının, ileriki yaşantımızda olumlu veya olumsuz birçok etkisini görüyoruz. Etkisini gördüğümüz alanlardan birisi de, gelecekteki yakın ilişkiler ve romantik ilişkiler konusunda belirleyici bir rolü olduğudur. Ve ikili ilişkilerde yaşanan önemli sorunlardan biri de kıskançlıktır. Pines (2003), kıskançlığı, değerli bir ilişkiye veya onun yitirilmesine ya da bozulmasına yol açabilecek bir tehlikenin algılanması durumunda verilen karmaşık bir tepki olarak tanımlamıştır. Başka bir tanımlamaya göre kıskançlık, değer verilen bir ilişkinin devamına karşı hissedilen tehdit algısına verilen tepkidir (Taylor, Peplau ve Sears,2007). Solmuş (2008) kıskançlığı; bireyin eşinin başka bir kişiyi daha çekici olarak algılaması veya rakip birinin varlığına inanması şeklinde tanımlamıştır. Bütün bu tanımlarda ortak olan; kıskançlığın, önem verilen bir ilişkiye yönelik üçüncü kişinin tehdidine ilişkin algı temelinde ele alınmasıdır.

Bağlanma ve kıskançlık ilişkisi ele alındığında bu iki kavramın bir çok benzer noktaları olduğu düşünülmektedir. Bağlanma da, kıskançlık da, herhangi bir ayrılık ihtimali veya varlığında ya da ilişkiye tehdit durumlarında harekete geçer ve bu durumlarda ise birey korku, öfke, üzüntü gibi duyguları ortaya çıkarır. Bütün bunlar bireylerin düşünce, duygu ve davranışları üzerinde etkili olur (Guerreroi, 1998, Marzazziti ve ark., 2010).

Bowlby'nin çalışmalarından yola çıkarsak güvensiz bağlanma biçimi daha sonraki yaşam dönemlerinde psikopatolojinin belirleyicisi olarak düşünülmüşken, güvenli bağlanma sağlıklı süreçlerle ilişkilendirilmiştir. Bebek bağlanmasında yaşanan kesilmeler ve aksamalar bebeğin hem içinde bulunduğu dönemde, hem de sonraki yaşantısında bazı psikolojik zorlanmalar yaşamasına, kimi zamanda psikopatoloji tablolarının ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Güvensiz bağlanma biçimlerinden olan kaygılı bağlanma anksiyete bozuklukları, depresyon, düşünce bozuklukları ve sosyal kabul görme gereksinimi ile ilişkilendirilir.

Bütün bu bilgileri baz alarak düşünüldüğünde bağlanma kavramının gelecek yaşantımızda ki etkileri çok büyüktür. Özellikle yapılan araştırmalara bakıldığında romantik ilişkilerimizde ki dinamikleri önemli derecede etkilediğini görmekteyiz.

Bu kavramlar üzerinde yapılan araştırmalardan ilham alınarak bu araştırmada ise,erken çocukluk döneminde geliştirmiş olduğumuz bağlanmanın, ileriki yaşantımızda sahip olacağımız ikili ilişkilerimizdeki kıskançlık durumunu ne yönde etkilediğini ve bağlanmanın aksiyete ile olan ilişkisi çalışılacaktır. Ayrı ayrı bağlanma stillerinin kıskançlık ve anksiyete ile ilişkisini karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir.

1.4 Araştırmanın Sayıtları:

Araştırmaya katılan evli bireyler ölçme araçlarını yansız olarak, içtenlikle, gerçek duygu ve düşüncelerini yansıtacak şekilde cevaplandırmışlardır.

1.5 Araştırmanın Tanımı:

Bağlanma: Bağlanma biçimi bireyin bebeklik döneminde şekillenen, devamlılık gösterdiği düşünölen, bireyin etrafındaki diğer insanlarla ilişki kurma örüntüsünü şekillendiren bir sistemdir. Bebeğin annesi ya da birinci dereceden bakım veren kişi ile arasında oluşan temel güven duygusunu oluşturan ilk bağdır (Budak, 2005).

Kıskançlık: Kıskançlık önemsenen ya da değer verilen bir ilişkinin bozulmasına veya zarar görmesi tehlikesine karşılık verilen karmaşık bir tepkidir (Pines, 2003). DeSteno ve Salovey'e (1996) göre kıskançlık, kişinin sevdiği birisi ile kurduğu ilişkisinin gerçekten bozulması veya tehlikeye girmesi durumunda ortaya çıkan öfke, mutsuzluk ve korku birleşimiyle kendini gösteren duygu bütünüdür.

Anksiyete: Kaygı nesnel olmayan bir tehdit durumuna karşılık bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık hali olarak belirtilmiştir (Aiken, 1976; Spielberg, Gorsuch ve Lushene, 1970). Ayrıca bir tehdit altında iken hissedilen korku veya gerginlik durumu olarak da ifade edilebilir (Dilmaç, Hamarta ve Arslan 2009). Amerikan Psikiyatri Birliği (1994) (APA) 'nın tanımına göre ise kaygı, "kişiliğin bilinçli bölümünde hissedilen ve ortaya çıkan tehlike sinyalidir.

BÖLÜM II LİTERATÜR TARAMASI

GENEL BİLGİLER

2.1 BAĞLANMA:

2.2 Bağlanma Kavramı:

Bağlanma biçimi bireyin bebeklik döneminde şekillenen, devamlılık gösterdiği düşünülen, bireyin etrafındaki diğer insanlarla ilişki kurma örüntüsünü şekillendiren bir sistemdir. Bebeğin annesi ya da birinci dereceden bakım veren kişi ile arasında oluşan temel güven duygusunu oluşturan ilk bağıdır (Budak, 2005). Bundan dolayı bebeğe bakım veren kişi kim ise o önemli derecede role sahiptir (Soysal, 2005), çünkü bağlanma kuramcılarına göre bebeklik döneminde oluşan güvenli ya da güvensiz bağlanma stili ileriki yaşam döneminde çok az değişkenlik gösterir (Hamilton, 2000).

Bağlanma anne ile bebek arasında gebelikte başlar. Doğumun gerçekleştiği andan itibaren başlayan bağlanma ilk bir kaç ay veya bir kaç yılda sürebilir. Çünkü insan biyolojisinin özel durumu gereği hayatta kalmak için insan yavrusu diğer türlerin yavrularına göre daha çok anne –babasına muhtaçtır. Bu biyolojik yetersizlikten dolayı bebeğin bakım verene karşı geliştirdiği bağlanma kaçınılmaz olur. Bağlanmanın gerçekleşebilmesi için bebek tarafından annenin diğerlerinden ayırt edilebilmesi, nesne sürekliliğinin olması ve sembolik oyun yetisinin önemli olduğu düşünülmektedir (Thompson, 2006). Bundan dolayı bağlanma bebeklik döneminde aşamalar halinde gözlenmektedir.

Bağlanma doğumdan sonra başı döndürme, meme emme, arama veya yemek yeme zamanının gelmesini hissetmesi olarak gözlenirken, sekizinci haftadan sonra bebek bakım veren kişisine gülümsemekte, ona yönelmekte, kendinin onun yanında rahat hissetmekte ve ona sesler çıkarmaktadır (Bowlby, 1973). Yedinci ayla birlikte bebek etrafındaki ilişki örüntülerini anlamaya başlamasıyla gerçek nesneye yönelmeye yönelmeye başlar. Bu zamana kadar anne bebek için yeteri kadar önem taşımayıorken, bu aydan sonra bağlanma ile birlikte bebek sosyal ilişkilerini sınırlandırmaya başlar ve anne bebeğin birincil nesnesi haline gelir.

Bundan sonra bebek ilgisini sürekli yakınlık kurmak isteyeceği, bütün ihtiyaçlarını karşılayacak olan ve ayrı kalmaya itiraz etmediği annesine yönlendirir(Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978). Bu zamandan sonra bebek tanımadığı insanlarla karşılaştığında kaygı, korku ve kaçınma davranışları sergilemeye başlarlar(Matas, Arend ve Sroufe, 1978). Bağlanmanın şekillenme süresi altı veya yirmi dört ay arasında değişmektedir. Bağlanma şekillendikten sonra bebek birincil nesne olan annesi ve diğer insanlarla geliştireceği karmaşık ilişkilere girecektir(Bowlby,1973). Bebek ve birincil nesnesi arasında diğer insanlarla arasında olandan daha farklı bir bağ vardır. Bebek ona bakım veren kişiye yakın olduğunda kendini güvende ve rahatlamış hisseder, bu güvenden cesaret alarak etrafını araştırma davranışlarında bulunabilir. Çevreyi araştırdıktan sonra tekrar güvenilebileceği kişinin annesi olduğunu bilir. (Grossmann ve Waters, 2006) Anne ile bebek arasında kurulan bu bağ çocuğun hayatında önemli etkilere sahiptir.

2.3 Bağlanma Kavramının Tarihçesi ve Gelişimi:

Bağlanma kuramının kurucusu olan John Bowlby nesne ilişkileri okulunun öğrencilerinden biriydi ve onlar tarafından eğitilmişti. John Bowlby nesne ilişkileri kuramının, psikopatolojinin gelişiminde çevresel etkenlerin göz ardı edildiğini ve psikanalitik düşünceye yeteri kadar yer verilmediğini düşünerek kuramdan ayrılmıştır (Budak, 2005).

Bowlby 'in bebeklik döneminden beri hastanelerde ve bakımevlerinde yaşamış olan çocuklarla yaptığı araştırmalar kuramın kurulması için önemli katkı sağlamıştır. Bowlby Tavistock Kliniği'nde bulunan çocuk ve ergen hırsızların yaşamlarını inceleyerek annelerinden bebeklik döneminde ayrı kaldıkları dikkatini çekmiştir. Araştırmalar sonucunda bireylerin bebeklik veya erken çocukluk dönemlerinde annelerinden ayrı kalması gelecek yaşamda oluşabilecek bozukluklar ya da nevrozlar için belirleyici bir etken olabileceği saptanmıştır. Bağlanmanın gelişmesi bebeklik döneminin ilk aylarında olmasına rağmen gelecekteki yaşamı olumlu veya olumsuz etkilemesi, yaşam boyunca sosyal ilişkilerin gelişmesinin temelinde yer alır (Bartholomew ve Horowitz 1991).

Bu ilişkinin daha detaylı incelenmesi, tanımlanması ve gelecek yaşamda psikopatolojik tablolarla karşılaşılması ihtimali ilişkisinin kurulmasındaki temel adım bağlanma kuramının ortaya atılmasıydı. John Bowlby 'in 1944 'de yayınlamış olan “ Kırk dört çocuk hırsız: kişilikleri ve yaşamları” adlı araştırmasının sonucunda Dünya Sağlık örgütleri bir rapor yayınlamıştır. Yayımlanan rapora göre bebeklik döneminin ilk üç yılında annesinden ayrı kalan bireylerin ileriki yaşamlarında fiziksel ve ruhsal anlamda hastalık riski taşıyabilme ihtimalinden bahsediyordu (Holmes,1993). Böylelikle Bowlby yaptığı araştırmalarının sonuçlarına göre, bebeklerin annelerini sadece açlık içgüdülerini doyurdukları için sevdikleri düşüncesini reddederek bağlanma kuramını kurmuştur (Çalışır, 2009; Bowlby, 1979).

Bağlanma kuramında John Bowlby tarafından Darwin'ci ve nesne ilişkileri kuramı düşünceleri bir araya getirilmiştir. Yakınlık kurma ve arama davranışının evrimsel bir eğilim olduğunu ve bunun bebeklikten itibaren başladığını ileri sürmüştür. Bebeğin annesine duyduğu, daha çok doğuştan gelen, biyolojik belirtilerle kendisini gösteren ama sosyal ilişkilerin oluşması için emme, gülme, arama, çağırma, bekleme gibi davranışları gösteren ve gelecek ilişkiler için şablon niteliği taşıyan bir ilişki biçimi olarak tanımlanmıştır (Bowlby, 1958). Bu yüzden bağlanmanın çocuk için hayati bir önem taşıdığını belirtir. Hayvanlarla ilgili yaptığı araştırmalarda bağlanmanın bebeğin hayatta kalma olasılığını arttırmasına karşın, insanlarda bu çok daha fazla önem taşımaktadır. Çünkü bağlanmanın gerçekleşebilmesi için üç önemli işlev vardır. Bunlar, dünyayı keşfettiği zaman geri döndüğünde sığınabilecek güvenli bir limanın olması, fiziksel ihtiyaçlarını karşılayabilmesi, ve çevreye karşı oluşturabilecek güven duygusu geliştirme şansıdır. Bowlby 'e göre bu ihtiyaçlar karşılanmadığı zaman öz benlik algısıyla ilişkili olarak çocukta psikopatoloji gelişebilir. Mahler, Kohut ve Horney de Bowlby ile birlikte aynı süreci vurgulamışlardır.

Bağlanma kuramının gelişmesinde yer alan bir diğer isim ise Kanadalı psikolog Mary Ainsworth'dur. Bağlanma kuramı ilk olarak John Bowlby tarafından yapılsa da, Ainsworth ve arkadaşları tarafından da geliştirilmiştir. Ainsworth' e göre bağlanma sistemi, yaşamda kalmayı sağlayıcı yönü nedeniyle, bireylerde doğuştan vardır ve bundan dolayı çocuk kendisini güvende hissettiği yani bakıcısı yanında olduğu zaman çevreye ilgi göstermeye başlayacaktır (Ainsworth, 1989).

Bağlanma kuramının işlevsel tanımını yapan kişidir, ve o dönemde hiç alışılmış olmayan bir durum testi olan “yabancı durum testi” ile bebekleri gözlemlemiştir. Bu testte bebek bir yabancıyla 8 dakika boyunca annesinden ayrı kalır. Bu süreçte bebeğin verdiği iki tepki çok önemlidir; annesinden ayrılma ve tekrar annesiyle karşılaşma anı. Verilen bu tepkiler doğrultusunda güvenli ve güvensiz bağlanma örüntüleri değerlendirilmiştir. Güvensiz bağlanma kararsız ve kaçınan olarak ikiye ayrılmıştır. Güvenli bağlanmada çocuk, anne gittiğinde tedirginlik yaşar ama anne geri döndüğünde onu sevinçli ve mutlu bir şekilde karşılar. Kararsız bağlanmada ise, anne giderken ondan ayrılamama ve aşırı bir üzüntü durumu varken, geri döndüğünde ise anneye karşı öfke ve reddedici bir tutum vardır. Kaçınan bağlanma tarzı gösteren çocuklarda ise anne giderken hiçbir tepki yoktur, ancak anne geri döndüğünde anneyi reddeden ve uzaklaştıran bir davranış vardır (Tüzün ve Sayar, 2006). Güvenli bağlanma sağlıklı bir bağ olarak görülür, çünkü çocuğa ötekinin de onun için orada var olabileceği ile ilgili güvence verilir. Bu da çocuğun ileri ki yaşamında doyurucu ilişkiler kurabilmesi için sağlıklı bir adım olur. Daha sonra bu bağlanma stillerine dağıntık bağlanma adıyla bir üçüncü güvensiz bağlanma tipi daha eklenmiştir. Bu bağlanma tipinde ise kaygı ve tutarsızlık hakimdir. Bartholomew ve Horowitz ise kişinin kendisinin ve başkalarının içsel çalışma modelinden yola çıkarak güvenli, saplantılı, kayıtsız ve korkulu bağlanma biçimlerini ortaya koymuşlardır (Bıyıklı, 1995).

2.4 Bağlanma kuramı:

Bowlby’ in bağlanma kuramı, insanların kendileri için yakın gördükleri kişiler ile güçlü duygusal bağ kurma eğiliminin nedenlerini açıklayan bir yaklaşımdır (Sümer ve Güngör, 1999). Bağlanma kuramı, bireyin duygusal ilişki içinde bulunduğu yakın arkadaşları, kardeşleri, ve ebeveynleri kadar eşi ile içinde bulunduğu duygusal ilişkideki kişilik gelişimini ve oluşumunu açıklamaya çalışır(Lopez ve Brennan, 2000). Bu bağlanım ise bebeğin doğuşundan itibaren kendisine birincil anlamda bakım veren kişi ile arasında gerçekleşir ve sürekli ve tutarlı bir şekilde gerçekleşen etkileşim sonucu gelişmeye de devam eder.

Bağlanma sürecini oluşum anından itibaren dönemlere ayırdığımızda, bebek doğum anından 8-12 haftalık olana kadar ki döneme kadar annenin uyarıları ile hareketlenme gösterir (Bowlby, 1958).

Bebek çevresindeki kişilere yönelme davranışında bulunur ancak insanları ayırt edebilme yeteneği henüz gelişmemiştir veya oldukça kısıtlıdır. Bağlanmanın ilk işaretlerini görebileceğimiz dönem ise 8-12 haftalık zamandan başlayıp 6 aylık olan zamana kadardır. Bu dönemde bebek anneyi artık tanımaya, dikkatini anneye yönlendirmeye başlar. Belirtilerin en açık bir şekilde görüldüğü üçüncü dönem ise 6-24 ay arasında ki olan zaman dilimidir (Bowlby, 1979). Bu dönemde ise bebek bakım veren kişi ile yakınlık arayışı içinde olur ve bakım verenden ayrıldığı zaman gerginlik, huzursuzluk duygusu var olurken bakım veren geldiğinde ise rahatlama hissi oluşur. Bowlby 'e göre ise dünya ile daha kolay başa çıkabilen biri ile yakınlık arayışı kurmak istemek bağlanmanın tanımlayıcı özelliğidir. Bağlanmanın temel işlevi ise tehlikelerden korunmadır (Bowlby, 1979).

Erken çocukluk döneminde ki bağlanma figürü olan annenin tekrarlayan davranışları ileride ki yaşam için çocukların zihinsel şemalarını şekillendirir (Bowlby, 1969). Oluşan bu şemalar ise çocuğun tüm hayatı boyunca etkili olacaktır. Gelecek yaşada oluşacak yakın ilişkilerde ki beklenti, inanç ve tutumları yönlendiren içsel çalışma modellerinin içeriğini oluşturur. Bu model de ise kişinin zihninde kendisi ve bağlandığı nesnelere ile oluşturduğu bağlanmanın örüntülerini taşıyan bir harita bulunmaktadır. Anne ve bebeğin arasındaki bağlanma gelişirken zihnin modelinde birbirini doğrulayıcı bir şekilde gelişen ' Değerli ben ' ve ' Güvenilir o ' şeması vardır. Bu iki şema yakın ilişkiler kurulduğu zaman oluşan kaygı, kaçınma davranışı ya da mesafeyi koruma durumu ile ilişkilidir.

Çocuğun bağlanma davranışını anlamak iki ayrı türde gözlem yaparak gerçekleşir (Bowlby, 1973). Birincisi, bebeğin vermesi beklenen sosyal tepkilerini çevresindeki kişilerden çok bakım verene yöneltmesi, ikincisi ise bebeğin bakım verenden ayrıldığında verdiği tepki ile tekrar buluştuğlarında ki verdiği tepkinin birbiri ile anlamlı olmasıdır. Güvenli bağlanmaya sahip olan çocuklar, anne yanlarından ayrıldıklarında tepki gösteren ancak geri döndüğünde kolaylıkla yatışabilen çocuklardır. Bunun için ise gerekli olan bakım veren kişinin tutarlı, kesintisiz ve duyarlı bir şekilde çocuğun isteklerini cevaplayan biri olmasıdır. Kaygılı bağlanma stiline sahip olan çocuklar ise çağırdığında yada ihtiyacı olduğunda anneden kesin bir cevap alacaklarından emin olmayan çocuklardır (Bowlby, 1973).

Bundan dolayı anne yanlarından ayrıldığında aşırı tepki gösterirler ve anne döndüğünde yatışmazlar. Bu anneler ise tutarlı ve kesintisiz bir şekilde çocuklarının ihtiyacını karşılayamayan ve kontrol amaçlı dahi olsa gitme tehdidinde bulunanlardır. Kaçingan bağlanma örüntüsüne sahip olanlar ise annelerinin ihtiyaçlarını gidereceklerine dair asla güveni olmayan çocuklardır (Bowlby, 1958). Sürekli olarak çocuklarını reddeden ya da geri çeviren annelere sahip olan çocuklar, anneleri gittiğinde tepkisiz kalırlar ve anneleri geldiğinde ise yakınlık kurmazlar.

Henüz kesin olarak kanıtlanamamasına rağmen anne ile bebek arasında oluşan bağlanmanın ilk önce doğum öncesi yani hamilelik döneminde kurulduğu iddia edilmektedir(Bloom, 1995). Hamilelik döneminde fetüsün annenin duygularına karşı yanıt verebildiği söylenmektedir. Yirmi altıncı haftadan sonra fetüsün algılayabilme, işittiği bilgileri yakalayabilme ve tepki gösterebilme yeteneklerinin olduğu bildirilir. Bundan dolayı annenin bedeninde de oluşan değişikliklerinin farkına varabilmesi, benimsemesi ve oluşan olumlu duyguları bebeğine aktarabilmesi bağlanmanın ilk adımını oluşturur. Hamilelik dönemindeyken annenin karnına dokunması bebeğin tensel olarak hissedilmesi bağlanma ilişkisi için oldukça önemlidir. Bu noktada da annenin kendisinin sahip olduğu bağlanma tasarımının içeriği önem taşımaktadır. Eğer kendi anne ve babası ile güvenli, sıcak sevgi dolu bir ilişki kurmuşsa, bu onun evliliğine ve çocuğu ile olan ilişkisine de yansiyacaktır. (Zeanah, Boris ve Larriey, 1997).

Bebeklerde, bağlanma nesnesinden ayrılmak gelecek zaman da hastalık veya yorgunluk olarak karşılırlarına çıkmaktadır. Farklı sebeplerden dolayı doğumdan hemen sonra annesinden ayrılmak zorunda kalan çocuklarda gelişimde yavaşlama, yüzde sürekli üzüntülü ifade olma, yemek yemek istemedikleri ve sosyal anlamda geri çekilme görülmüştür (Goodfriend, 1993). Herhangi bir sebepten dolayı yine bağlanma nesnesinden ayrılmak zorunda kalan bebeklerde kalp atış hızlarının yükseldiğini ve nörobiyolojik sistemlerin işleyişinde farklılaşmalar olduğu görülmüştür (Boccio , Laudenslager ve Reite , 1994).

2.5 Bağlanma Stilleri:

Bağlanma stilleri kişinin kendisi ve karşısında ki arasında oluşan ilişkinin temelleri üzerine şekillendirildiği için bağlanma stilleri de buna uygun şekilde olarak benlik ve diğerleri kavramlarını esas alarak oluşturulmuştur.

Bağlanma stillerinin yaş faktörü ve ölçme şekilleri anlamında farklılık göstermesi ile üç farklı model doğmuştur. Öncelikle bebeklikte ve ergenlikte bağlanma işlenecek daha sonra Hazan ve Shaver'ın Üçlü Bağlanma Modeli ve Bartholomew'in Dörtlü Bağlanma Modeli ve MBrennan, Clarck ve Shaver'in Temel Bağlanma Boyutları işlenecektir.

2.5.1 Bebeklik ve Çocuklukta Bağlanma:

2.5.1.1 Ainsworth' ün Üçlü Bağlanma Modeli:

Daha önce de belirttiğimiz gibi bağlanma, bebek ile ona ilk temel bakım veren kişi arasında oluşan yakın ilişkiyi pekiştiren, tutarlı bir şekilde sürdürmesini sağlayan ve hayatta kalma şansını arttıran bir sistemdir. Bağlanma anne-çocuk arasında bebeklik döneminde başlayan zamanla kişilik gelişimine de yön veren bir örüntüdür (Dozier 1990, Patrick ve ark. 1994). Daha öncede bahsettiğimiz gibi Ainsworth ve bir grup araştırmacı (1978), bir yaşındaki bebekler üzerinde araştırma yapmıştır. Bu araştırma “Yabancı Durum Yöntemi” ile gerçekleştirilmiştir. Bu yöntem de bebekler kendilerine yabancı geceleceği ayrılık durumu ile karşı karşıya gelmiştir, ve bebeklerin verdiği tepkiye bağlanma stilleri belirlenmiştir.

Yapılan araştırmalardan yola çıkılarak üç farklı bağlanma stili öne sürülmüştür (Ainsworth, Bleher, Waters ve Wall, 1978). Bunlar ; güvenli , kaçınmacı ve kaygılı/kararsız bağlanmadır. Güvenli bağlanma stiline sahip bebeklerin bağlanma ve çevreyi araştırma davranışları genellikle birbiri ile ahenk içindedir. Annenin kendisinin yanında olması ile birlikte çevreyi keşfetmeye başlar ve annesi ile kendi oyunlarını paylaşabilir. Bu durum içindeyken de annelerinden kendilerini onaylayıcı bir davranış beklemezler. Dolayısıyla güvenli bağlanmada ki birincil bakım veren kişi , bebeğin yanından uzaklaşabilecek ancak bebek sıkıntıya düştüğünde ise onu rahatlatılabilir güven verebilecek biri olarak işlev görür. Kaçınan bağlanma örüntüsüne sahip bebekler ise anne ile birlikteyken umursamaz tavırlar sergiler, anne yanından ayrıldığında ise hiç tepki göstermezler. Olumsuz bir durumla karşılaştıklarında kendi başlarına halletmeye çalışırlar ve anne ile tekrar buluşma yaşadıklarında yine umursamaz davranıp iletişim kurmak istemezler. Bu bağlanma stilinde ki annelere bakıldığında ise bebeklerine soğuk ve kaçınmacı davranışlar sergileyen , çocuklarının ihtiyaçlarını reddeden bireyler oldukları görülmüştür .

Kaygılı/ kararsız bağlanma tarzına sahip bebeklerde ise anne yanındayken yabancılarla iletişim kurmayı reddetme, anneden ayrılmama, anneden ayrı kaldığında ise sürekli ağlama ve sakinlesmeme davranışları göstermişlerdir. Bu bağlanmada ki annelerin ise çocuklarının ihtiyaçlarına karşı ilgisiz kaldıkları ve tutarsız –çelişkili davranan bireyler oldukları görülmüştür.

Yaptıkları araştırmalar sonucunda ise dezorganize bağlanma stili bu üçlü bağlanma modeline dördüncüsü olarak Main ve Solomon (1986) tarafından eklenmiştir. Dezorganize bağlanma tarzına sahip çocuklarda ise karmaşık duygular ve davranışlar olduğu görülmüştür. Bu bağlanma da anne ile birlikteyken yaklaşma veya uzaklaşma davranışı göstermeyen, anneden ayrı kaldığında yada yabancı insanlarla baş başa kaldığında aşırı panik olan ve anne ile tekrar buluşma anında karışık duygular yaşayan çocuklardır (Waters, Hamilton&Weinfield, 2000).

Anlaşıldığı gibi bebeklikte görülen güvenli, kaçınan ve kaygılı/kararsız bağlanma olmak üzere üç çeşit bağlanma tipi gösterilmiştir. Bebelikte sahip olunan ve geliştiren bağlanma stilleri ergenlikte ve yetişkinlikte de devamlılık gösterir. Bundan dolayı araştırmacılar bebeklikte ki gibi bağlanma stillerinin yetişkinlik döneminde de gruplara ayrılıp ayrılamayacağını araştırmak için çeşitli çalışmalar yapmışlardır.

2.5.2 Ergenlik Döneminde Bağlanma:

Doğumdan itibaren başlayan bağlanma ergenlik ve yetişkinlik döneminde de devam eder. Ergenliğe girmek fark edilebilir değişiklikler olarak tanımlanabilir, çünkü birey ergenliğe girmeden önce çok büyük değişiklik ve gelişim geçirir. Hiçbir kız ya da erkek belli bir davranış, duygu ve düşünceyi belirleyen bir kod ile ergenliğe girmez. Ergenliğe geçiş evresi bazı fizyolojik, bilişsel ve sosyo-duygusal farklılıkları içermektedir (Santrock, 2012). Ergen bu dönemde değişen fizyolojik belirtileri kabullenmeye, sağlıklı bir yaşam sürebilmek için farklı beceriler ve ilgi alanları kazanmaya, aileden ayrıldığı için ahlaki kurallar ve değerler oluşturmaya, meslek seçmenin sorumluluğunu almaya, topluma katkıda bulunabilen bir birey olmaya ve en önemlisi kimlik bulmaya çalışır. Bundan dolayı bir ergen için kendine bakabilme yetisi kazanması çok önemlidir.

Ergenlik bir çocukluğun son, yetişkinliğin ilk evresi demektir. Ergenliğin kesin olarak tanımlanabilmesi için boyutlar ve sınırlar vardır. Bu boyutlar ve sınırlar biyolojik ve psikolojik gelişim ve aynı zamanda toplumsal durumlarında işin içine girmesi ile farklılık gösterebilir. Çünkü ergenlik bir kişinin ne yetişkin ne de çocuk olduğu bir dönemdir. Bundan dolayı birey, henüz toplumun sorumluluklarına sahip değildir, ancak bu sorumlulukları keşfetmeye çalışacağı bir evrededir (Cloutier, 1994).

Bağlanma stillerinin ergenlik döneminde değişikliğe uğrayabileceği söylenmektedir. Bunun nedeni ise ergenlerin bir şekilde ailelerinden ayrılıp akranlarına yönelmesi onlarla daha çok vakit geçirmesidir. Ergenler ebeveynlerinden ayrılıp arkadaşlarına yönelseler bile bebeklik döneminde oluşturulan bağlanma çok daha kuvvetli ve kalıcıdır. Bundan dolayı ergenlik döneminde ki bağlanma davranışları ile erken çocukluk döneminde görülen bağlanma davranışlarını birbirinden ayırmak gerekir(Allen ve Land, 1999). Bu ayrımı yaptığımızda söyleyebiliriz ki erken çocukluk döneminde oluşturulan bağlanmalarının en yaygın biçimlerini nitelendirirken tamamlayıcı olduğu söylenebilir. Bir bağlanma figürü bakım verir ancak bakım almaz, bir bebekte güvenlik arar ama güvenlik sağlamaz. Ancak yetişkin bağlanma ilişkilerinin karşılıklı olduğunu söyleyebiliriz, çünkü yetişkinler de bakım verir ve bakım alır (Main ve diğ, 1985). Ergenler erken çocukluk döneminde sahip oldukları bağlanma tarzını ergenlik döneminde çevresini keşfederken güvenli bir üs olarak kullanabilir. Bu zamanlarda aile ergenlik döneminde ki bireyin gösterdiği değişiklikleri dikkatlice takip eder ve bu farklılıklara uygun tepkiler verirlerse olumlu ergen gruplarının oluşması kaçınılmaz olur. Aileleri tarafından uygun tepkiler alan, anlayışla karşılanan ergenlerin duygu düzenleme ve ayarlama stratejileri gelişmiş olur (Allen ve Land,1999).

Ergenlerin ailesi ile olan ilişkisi ve arkadaşlarıyla olan ilişkisi farklılık gerektirmektedir. Ergenlikte temel olan durum eşitlik özelliği olan sosyal temadır. Bundan dolayı ergen arkadaşlık ilişkilerinde karşısındaki insana hoşgörülü olabilmeyi, güvenli bir tavır sergileyebilmeyi, ve kendi düşüncesini kolaylıkla ifade edebilmeyi öğrenir. Aynı zamanda kendini karşı cins tarafından kabul görmüş kişi kendini değerli hissederek güvenli ilişkiler kurabilir.

Ergenliğe geçen bireyler aileleriyle olan ilişkilerine önem verirler ve bundan dolayı akran ilişkilerini yakın ve destekleyici bulurlar. Kendini açma eğilimi gösterirler ve kurulan ilişkilerde yakınlık ve gizlilik durumu daha belirgin hale gelir.

Yapılan araştırmalar sonucunda erken çocukluk döneminde güvenli bağlanma geliştirmiş ergenlerin hem ailesiyle hem de arkadaşlarıyla daha uyumlu oldukları, kendi özerkliğini daha kolay kazanabildiği, yaşadıkları ikili ilişkilerde daha destekleyici oldukları ve aynı zamanda ilişkilerinden daha fazla doyum yaşadıkları bulunmuştur. Yine erkek çocukluk döneminde güvensiz bağlanma tarzı geliştirmiş ergenler ise aileleriyle zorlayıcı uyumsuz bir ilişkiye sahipken, arkadaşları ile ilişkilerinde bağımlılık gösterirler (Harmata, 2004). Bebeklik döneminde olduğu gibi ergen ailesini güvenli bir üs görerek etrafını keşfetme ihtiyacı içindedir. Bundan dolayı aile bireylerine büyük bir iş düşmektedir. Eğer ergeni sürekli kısıtlayıp etrafı araştırmasına rahat olmasına izin verilmez ise, isyankar davranışlarla karşı karşıya gelir. Tam tersi olarak aile ergenin hayatında hiç yer almıyorsa, söz hakkına sahip değil ise daha kendi sınırlarını tam olarak belirleyememiş ergenin kendisini tehlike içinde bulması kaçınılmaz olur.

Ergenlik döneminde kurulan yakın arkan ilişkilerinden dolayı ergen benlik değerini artırır, sosyal becerileri gelişir, kendi bireysel gelişimini daha doğru değerlendirir (Sayıl ve diğ, 2002).

2.5.3 Yetişkinlerde Bağlanma:

2.5.3.1.Hazan ve Shaver' in Üçlü Bağlanma Modeli:

Bağlanma kuramı ve yetişkinlik dönemindeki ilişkiler arasında ki bağlantıyı inceleyen önemli araştırmalardan biri de Hazan ve Shaver (1987) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmacılara göre erken çocukluk döneminde geliştirilen bağlanma tarzı ve edinilen tecrübeleri baz alarak tanımlanan bağlanma stillerinin yetişkinlikte ki romantik ilişkiler için de tanımlanabileceğini iddia etmişlerdir (Ainsworth ve ark., 1978). Bu amaçla yaptıkları çalışmanın sonucu da bekledikleri gibi, bebeklik için tanımlanan üç bağlanma stilinin yetişkinler için de uyarlanabileceğini göstermişlerdir.

Bundan dolayı yetişkinler için üçlü bağlanma modelini ortaya koymuşlardır. Erken çocukluk dönemlerinde anne ve babasıyla yakın ve sevgi dolu ilişki içinde olanlar, yetişkinlik döneminde güvenli bağlanma stiline sahip olan grubu oluştururlar. Ve güvenli bağlanan bireylerin romantik ilişkileri de daha sağlıklı yönde ilerler. Kıskançlık, güven, özlem ve kaygı gibi romantik ilişkinin özellikleri eşleştirilen Ainsworth'ün bağlanma stilleri yetişkinlik döneminde de benzer özellikler göstermiştir. Bundan dolayı güvenli bağlanan bireyler ilişkilerini arkadaşça, mutluluk veren ve güven verici olarak betimlemişlerdir. Güvenli bağlanmanın evlilik ilişkilerinde ki olumlu etkilerinden dolayı araştırmacılarında ilgisini bu alana çekmiştir. Bebekliklerinde reddedici davranışlar içinde bulunan ve kaçınan ilişki kuranlar ise yetişkinlikte kaçınan bağlanma stiline sahip olurlar. Bu bireylerin aşk deneyiminden korktukları görülmüştür. Kişinin bağlanma stili aşırı kıskançlık ve duygusal aşırılıklarla özdeşleştirilmiştir. Gerçek aşkın sadece filmlerde olabileceğini iddia eden bu bireylerin hayata bakış açılarının da çok pozitif olduğu söylenemez. Bu bağlanma stiline sahip bireylere göre bir başkası ile yakın ilişki içinde olmak dikkat edilmesi gereken bir durum olarak belirtilir. Sonuncu olarak kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip yetişkinler ise, bebeklik dönemlerinde ebeveynlerinden bazen sevgi bazen de reddedici tavırlar görmüşlerdir. Bundan dolayı bu kişiler ilişkilerini kıskançlık, duygusal iniş çıkışlar ve karşılıklı tutku ile ifade etmişlerdir (Hazan ve Shaver, 1987). İlişkilerinde kıskanç, kendilerinden ve karşısındaki kişiden şüphe duyan yanlış anlaşıldığını ve kabul görmediğini düşünen bireylerdir. Başka bir araştırmanın sonucuna göre ise kaygılı bağlanan bireylerin eşlerini daha az güvenilir buldukları ve onlara daha az inandıkları kanıtlanmıştır (Collins ve Read, 1990).

Yapılan araştırmanın önemi, bebeklikte ki bağlanma biçimleri ile yakın ilişkilerde ki bağlanma biçimleri arasında ilişki kurulabileceğini gösterdiği için büyüktür (Hazan ve Shaver, 1978). Bu araştırmanın sonucunda çıkan ilişkiler ile ilgilenen diğer araştırmacıların da dikkatini çekmiş ve bu konu üzerinde yapılan araştırmalara katkı sağlamıştır. Yapılan başka bir araştırmada, Hazan ve Shaver'in araştırmasında ki sonuçları destekleyecek bulgular ortaya çıkmıştır. Güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin, erken çocukluk döneminde başkalarını güvenilir görmeye eğilimli olduklarını ve pozitif yaşantılara sahip olduklarını söyleyebiliriz (Feeney ve Noller, 1990).

Kaygılı /kararsız bağlanma sergileyen kişilerin ise erken çocukluk dönemlerinde babalarından gerekli desteği göremediklerini ve ilişkilerinde karşılıklı bağlılık istediklerini dile getirmişlerdir. Son olarak kaçınmacı bağlanma stiline sahip kişilerin erken çocukluk döneminde annelerinden ayrı kaldıklarını ve yabancı kişilere karşı güvensizlik duygusunu hissettiklerini söylemişlerdir.

Başka bir çalışmada da kişilerin sahip olduğu bağlanma biçimleri üçlü bağlanma modeline göre belirlenmiş ve bağlanma biçimleri ile kişilerin kurdukları ilişkiler hakkında verdiği sözel tanımlamaların arasında ki ilişki incelenmiştir. Elde edilen çalışmanın sonuçlarına göre bağlanma tarzlarının sözel tanımlamaların içeriğine göre değişiklik göstermiştir. Bundan dolayı üçlü bağlanma stiline ilişkin ilişkisel tecrübelerle de arasında bir uyum olduğu belirtilmiştir. Bu çalışmaların sonucunda görülüyor ki hem üçlü bağlanma modelinin hem de bağlanma kuramının yetişkinlikteki romantik ilişkiler için de kullanılabilmesi iddiası desteklenmiştir.

Hazan ve Shaver (1987) tarafından belirtilen bu üçlü bağlanma modeli bebeklikte oluşan bağlanma modelleri ile kavramsal bir bağ kuruyor olması ve erken çocukluk dönemlerinde edinilen tecrübelerin yetişkinlik üzerinde kalıcı etkisi olması açısından büyük önem taşımaktadır. Bununla birlikte yetişkinlik bağlanma biçimlerini dört grup olarak açıklayan iki önemli model daha bulunmaktadır. Bundan dolayı sıradaki iki bölümde bu modeller açıklanacak ve modeller arasında ki benzerlikler ve farklılıklar tartışılacaktır.

2.5.3.2 Bartholomew ve Horowitz'in Dörtlü Bağlanma Modeli:

Ainsworth 'ün ortaya attığı bağlanma stillerinin yetişkinlik döneminde de devam edebileceği bilgisine dayanarak dörtlü bir bağlanma modeli geliştirilmiştir (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Savundukları görüşün geçerliliğini, yaşları 18 ile 22 arasında değişen 40 erkek ve 37 kadın psikoloji öğrencisi olan bireylerin üzerinde gerçekleştirmişlerdir. Elde edilen bilgiye göre, ileri sürdükleri modelin yetişkin bağlanma stillerini ölçmede kullanılacak bir model olduğu yönündedir. Bu dörtlü bağlanma modeli, Hazan ve Shaver 'in (1987) yaptığı Ainsworth 'ün tanımladığı bağlanma stillerinin bir uyarlaması gibi değildir. Alana oldukça yeni kavramlar kazandıracak nitelikte bir çalışmadır.

Bu dörtlü bağlanma modeli güvenli, saplantılı, korkulu, ve kayıtsız olmak üzere dört kısımdan oluşur. Ainsworth modelinden oldukça farklıdır (Bartholomew, 1991).

Güvenli bağlanma geliştirmiş bireylerin duygusal farkındalığının seviyesini arttırdığını, empati kurabilme yetisinin geliştiğini ve kendisini duygusal anlamda olumlu bir şekilde ifade edebilme seviyesini arttırdığını ileri sürmüşlerdir. Aynı zamanda da bireyin kendisini duygusal anlamda olumsuz ifade edişinin seviyesini azaltmaktadır. Sosyal iletişim yönünde ki davranışlarında artış vardır (Laible, 2007). Ailesi ve arkadaşlarıyla oluşturduğu güvenli bağlanma, ergenlerin sosyal ve duygusal becerileri ile ilişkilidir. Aile içinde gelişen sıcak bir iletişimin verdiği ipucu, ailenin kabul ediciliği ve oluşturulan bağlanmanın güvenli olduğu yönündedir. Aynı zamanda güvenli bağlanmanın, akademik anlamda ki öz saygı ve öz yeterlilik, kişinin kendisini yetenekli ve keşfetmeye açık görmesi (Tambelli, Laghi, Odorisio ve Notari, 2012), romantik ilişkilerinde ki sağlıklı süreçler ve iyi ruh hali ile ilişkili olduğu da ifade edilmiştir (Surcinelli, Rossi, Montebanocci, ve Baldaro, 2010).

Saplanlı bağlanma geliştirmiş bireylerin ise başkaları ile ilişki içinde olmak gereksinimleri ön plandadır (Permuy, Merino ve Fernandez-Rey, 2009). Bu bireyler olumsuz kendilik ve olumlu başkaları algısında sahiptirler. evrelerinden bağımsız, özgüvenleri düşük, başkalarının isteklerine hayır diyemeyen ve sürekli başkaları ile ilişki içinde olmayı ancak terkedilmekten de çok korkan bir yapıları vardır. Saplanlı bağlanma tarzına sahip bireyler olumsuz bir durumla karşılaştıklarında daha aşırı tepkiler gösterdiği, ve zorluklar karşısında kaçınma davranışına başvurdukları araştırmalarla kanıtlanmıştır (Liu ve Huang, 2012).

Korkulu bağlanma ise Bartholomew ve Horowitz (1991) tarafından bağlanma stilleri arasına kazandırılan yeni bir bağlanma stilidir. Kişi hem kendisini hem de çevresindekileri olumsuz olarak nitelendirir. Saplanlı bağlanmada olduğu gibi burada da kişiler başkaları tarafından onaylanma ve kabul görme ihtiyacı hissetmektedirler. Bu kişiler acı çekmekten ve terk edilmekten korktukları için yakınlık kurmaktan da çekinirler (Bartholomew ve Shaver, 1998). Bundan dolayı bu bağlanma tarzına sahip kişilerin kabuklarına çekilip kendi güvenliklerini ve bağımsızlıklarını korumaya çalıştıkları düşünülebilir. Kendilerini insanlardan uzak tuttukları için toplumsal alanda sıkıntılarla karşı karşıya gelmektedirler.

Kayıtsız bağlanmanın Hazan ve Shaver (1987) tarafından oluşturulan bağlanma stilleri ile uyuşan bir eşi yoktur. Örneğin kaçınan bağlanan stili Bartholomew'un oluşturduğu bağlanma stilleri arasından korkulu bağlanma ile denk gelmektedir, ancak kayıtsız bağlanma için bir eş değer yoktur (Bartholomew ve Shaver, 1998). Aslında Hazan ve Shaver (1987) kaçınan bağlanma stilini iki şekilde tanımlamışlardır. Korkulu kaçınma ve kayıtsız kaçınma olarak. Bartholomew ise bu iki stili de benimsemiş, ve bu iki stili ikiye ayırarak kendi dörtlü bağlanma modeli oluşturmuştur (Fraley ve Shaver, 2000). Burada ise kişiler kendilerini olumlu başkalarını olumsuz olarak değerlendirirler. Başkaları ile olumsuz tecrübe edinme ihtimallerine karşılık kimse ile yakınlık kurmak istemezler.

2.5.3.3 Brennan, Clarck ve Shaver'in Temel Bağlanma Boyutları:

Brennan, Clarck ve Shaver (1998) çoğunlukla kullanılan bağlanma ölçeklerini geniş bir kitleye uygulamış ve daha sonra maddelere faktör analizi yapmışlardır. Bu araştırmanın sonucuna göre ise ilişkilerin kaygı ve kaçınma olmak üzere iki boyutunun olduğu iddia etmişlerdir. Kaygı ve kaçınmaya göre de dörtlü bağlanma modelini yeniden düzenlemişlerdir. Kaygı ve kaçınması düşük olan kişiler *güvenli bağlanmaya*, yüksek düzeyde olanlar *korkulu bağlanmaya*, kaygı düzeyi yüksek kaçınma düzeyi ise düşük olanlar *saplantılı bağlanmaya*, ve kaygı düzeyi düşük kaçınma düzeyi yüksek olan kişiler ise *kayıtsız bağlanma* stiline sahiptirler.

Görüldüğü üzere literatür de bağlanma stillerine dair birçok çalışma ve bu stilleri açıklayan birçok model bulunmaktadır. Bu modelleri ölçmek için de birçok ölçüm aracı geliştirilmiştir. Bu kısma kadar olan bölümde bağlanma kuramı, bağlanma kuramının gelişimi ve tarihi, bebeklikte, ergenlikte ve yetişkinlikte ki bağlanma stilleri açıklanmıştır.

2.6 Bağlanma ve Psikopatholoji :

Son zamanlarda yapılan araştırmalara bakıldığında bağlanmanın büyük ölçüde incelendiğini görüyoruz. Bu kuramın incelenmesinin en önemli sebeplerinden birisi anne -çocuk ilişkisini araştırmanın nesiller için önemli bir durum haline gelmesidir(Kesebir ve ark, 2011). Bağlanma çift kişilik bir ilişki biçimi olduğu için anne-çocuk ilişkisinin devamlılığı gelecekteki yaşamı da olumlu veya olumsuz etkileyebilir.

Diğer bir sebebi ise bağlanma stillerinin patolojik sonuçlara sebep olabilmesi durumudur. Çünkü Bowlby 'in yaptığı araştırmalara bakıldığında bebeklik döneminde güvensiz bağlanma stiline sahip bebeklerin ileriki yaşamlarında psikopatolojinin belirleyicisi olarak düşünülmüştür. Bu durumun tersine ise güvenli bağlanma sağlıklı zamanlarla bağdaştırılmıştır (Biller,1993). Kaygılı/ikircikli bağlanma stiline sahip bireylerin gelecek zamanda anksiyete bozuklukları geliştirme ihtimali ile kaçınan bağlanma örüntüsüne sahip bireyler davranış bozukluğu gösterebilir (Kesebir ve ark, 2011). Dağınık bağlanma ise dissosiyatif bozuklukla ilişkilendirilmiştir.

Oldukça kötü yaşam koşullarına maruz kalan bir bebeğin bağlanma stilini güvensiz olarak adlandırmanın yeterli olmadığı düşünülmüştür. Bundan dolayı dezeorganize bağlanma stili geliştirilmiştir. Annelerinden ayrılmış ancak devlet tarafından koruma altına alınmış kurumlarda büyümüş çocuklar, devlet tarafından koruma altına alınmış olsalar dahi tamamen düzelmemiş bağlanma sorunlarına sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin anksiyete bozuklukları, obsesif kompulsif bozukluk, travma sonrası stres bozukluğu ve kronik ağrı bozukluğu ile ilişkileri bir çok araştırmada gösterilmiştir (Çamurlu Keser, 2006). Bowlby bağlanma kavramının yaşam boyu sürdürülebilir olma durumundan bahsetmiştir. Buna göre bebeklikte kurulan bağlanma sırasında yaşanan kesilmeler veya aksamalardan dolayı, hem bebeklik döneminde hem de gelecek zamanda bazı psikolojik zorluklar yaşaması ve patolojik durumlarla karşılaşılmasına neden olabilir. Dolayısıyla bağlanma kuramı ve psikopatoloji arasındaki ilişkide göz ardı edilemez (Bowlby, 1973).

2.7 KISKANÇLIK:

Yakın ilişkilerde yaşanan sorunların önemli nedenlerinden birisinin de kıskançlık olduğunu söyleyebiliriz (Curun ve Çapkın, 2014). Bunun nedeni ise kıskançlığın en güçlü ve en yıpratıcı duygulardan birisi olmasıdır (Aune ve Comstock, 1991; Pines ve Friedman, 1998). Hatta kıskançlığın eşler arasında sebebiyet verdiği ölümler, ciddi kazalar, yaralanmalar vardır. Pines tarafından kıskançlığın tanımı, değer verilen kişinin yitirilmesi ya da bozulmasına sebebiyet verecek tehlikeli bir durum karşısında verilen karışık bir tepkisidir (Pines, 2003). Kıskançlık duygusunun yakın ilişkiler üzerindeki önemli etkisi birçok araştırmacı tarafından ortaya koyulmuştur.

Yapılan araştırmaların birçoğu yurt dışında olsa da ülkemizde de Karakurt (2001) ve Demirtaş ve Dönmez (2006) tarafından kıskançlığın bağlanma stilleri ve benlik saygısı ile olan ilişkisini ortaya konulmuştur.

Öncelikle Kurt Lewin (1948) tarafından kıskançlık üzerine ilk araştırmalar yapılmıştır. Kıskançlığın evli bireyler arasında daha yoğun olduğu, ve bunun nedeninin ise çiftlerin birbirlerinin yaşam alanlarına müdahalede bulunmasından kaynaklandığı belirtilmiştir. Lewin 'in nc niteliğine sahip bu araştırmadan sonra kıskançlık üzerinde pek durulmadığı grlmektedir (Pines ve Aronson, 1983). Daha sonraki yıllarda hem ülkemizde hem de yurt dışında kıskançlık ve ilişkili değişkenlerle ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Ancak konu birçok kuramsal yaklaşım tarafından ele alınmış olsa da hala daha tam olarak oluşmuş değildir.

2.7. 1 Kıskançlığın Tanımı ve Kavram ile İlgili Genel Bilgiler:

Kıskançlık, yakın ilişkilerde karşılaşılma ihtimali sık olan sorunlardan birisidir. Bu kavramın anlamı kişiden kişiye değişir. Kavramın içerdiği tanımlamalar, kişiler için farklı bir çok sözcük ve imgeleri çağrıştırır (Pines, 1998).

Bu kavram gözden geçirildiğinde birçok araştırmacı tarafından çeşitli tanımlamalar yapıldığını görmekteyiz. Örneğin, Pines (2003) tarafından kıskançlık önemsenen ya da değer verilen bir ilişkinin bozulmasına veya zarar görmesi tehlikesine karşılık verilen karmaşık bir tepkidir. Buunk ve Bringle'a (1987) göre kıskançlık, bireyin önceden başlamış ve hala devam eden ilişkisinin, herhangi bir nc kişi tarafından zarar görme ihtimaline karşılık verilen hoş olmayan bir tepkidir. DeSteno ve Salovey'e (1996) göre kıskançlık, kişinin sevdiği birisi ile kurduğu ilişkisinin gerçekten bozulması veya tehlikeye girmesi durumunda ortaya çıkan öfke, mutsuzluk ve korku birleşimiyle kendini gösteren duygu bütünüdür. Bir başka tanıma göre kıskançlık, değer verilen bir ilişkinin devam edebilmesi durumuna karşı algılanan tehdide verilen cevaptır (Taylor, Peplau ve Sears, 2007). Solmuş (2008) tarafından ise kıskançlık, ikili ilişkide ki eşinin kendisinden başka birini daha çekici bulması ve rakip birisinin olduğuna inanması olarak tanımlamıştır. Kıskançlık duygusunu hissedebilmek için içinde bulunduğun ilişkiye dair algılanan bir tehdit olması gerekir. Bu tehdit hayali veya gerçek olabilir (Karakurt, 2001).

Nesne ilişkileri okulunun kurucusu olarak kabul edilen Melanie Klein (1999) kıskançlığı, sevdiğimiz kişi ile aramıza bir üçüncü kişinin girmesi olarak tanımlamıştır. Aynı zamanda değer verilen bir ilişkiyi korumak için verilen temelinde korku olan bir tepkidir (Buunk, Angleitner, Oubaid ve Buss,1996, s. 359). Literatüre bakılmaya devam edildiğinde bu tanımlara benzer birçok daha tanımlama yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu tanımların hepsinde ki ortak tema, bireyin değer verdiği ilişkisine yönelik üçüncü bir şahıstan gelen tehdit duruma karşı verilen tepkidir. Tüm bu tanımlardan anlaşılacağı gibi, kıskançlık tek bir duygu ya da sade bir kavram değil, duygu ve tepkiler karmaşasıdır.

Psikodinamik yaklaşıma göre kıskançlığın temelinde oluşmasına sebebiyet veren durumun ne olduğuna bakıldığında özgüven eksiliği, erken çocukluk döneminde yaşanan korkular ve gerçekleşmemiş beklentiler olduğu belirtilmiştir.

Romantik ilişkilerde gerçekleşen kıskançlıkta duygular, düşüncüler ve davranışlar birleşir. Yani kıskançlığın içsel ve dışsal öğeleri vardır. İçsel öğeler, duygular ve düşünceler ve fiziksel belirtilerdir. İçsel öğelerin duygular kısmını, kızgınlık, acı, kaygı, öfke, korku, keder ve tükenmişlik oluştururken, düşünceler kısmını kendini suçlama, rakibini suçlama, ve kendisini rakibi ile kıyaslamak oluşturur. Fiziksel belirtiler ise uyku düzensizliği, yüz kızarması, ellerin titremesi ve terlemesidir. Dışsal öğeler ise, şiddet davranışları, bağırma, ağlama, konuyu önemsemiyor gibi gözükme olarak belirtilmiştir (Karakurt, 2001; Pines, 2003; Taylor ve ark. 2007).

Kıskançlığın yaşanması, kişiler için taşıdığı anlam ve ifade edilmesi durumu pek çok etkene göre değişmektedir. Bu etkenler kişilik, kültür ve ilişkisel özellikler olabilir. Bazı kişiler kıskançlığın yaşandığı durumda terk edilme korkusu yaşarken ,bazıları da başkalarının gözünün önünde değer kaybetmek olarak ifade edebilir. Kimi bu durumu rekabet olarak görürken, kimisi de aldatılmak olarak tanımlayabilir (Pines, 2003; Alpay, 2009).

2.7.2 Kıskançlığa İlişkin Kuramsal Yaklaşımlar:

Farklı kuramsal yaklaşımlar vardır kıskançlık ile ilgili. Bunlar evrimsel yaklaşım, sistemik yaklaşım, bilişsel davranışçı yaklaşım, sosyopsikolojik yaklaşım ve psikodinamik yaklaşım olarak açıklanabilir.

Evrimsel yaklaşım, eski zamanlardan beri kıskançlığın var olduğunu söyler. İnsanın ilişkisi ile ilgili aldatılma veya terkedilme tehdidine karşılık bir savunma tepkisi olarak görev gördüğünü açıklar (Buss ve Haselton, 2005). Evrimsel yaklaşıma göre kıskançlık ikiye ayrılmaktadır, duygusal ve cinsel olarak. Cinsel kıskançlık, bireyin kendi eşinin bir başkası ile cinsel ilişkiye girdiğini bilmesi veya bununla ilgili şüphelerinin olması durumu iken, duygusal kıskançlık ise bireyin kendi eşinin bir başkasına duygusal anlamda bağlandığını bilmesi ya da bundan şüphelenmesi durumudur (Harvey ve ark. 2004; akt, Demirtaş-Madran, 2008). Evrimsel kurama göre kıskançlıkta cinsel farklılıkların olduğu iddia edilmiştir. Söz konusu cinsel farklılık için evrimsel psikologlar da kadınların duygusal sadakatsizliğe, erkeklerin ise cinsel sadakatsizliğe tahammülü olmadıklarını belirtmişlerdir. Dolayısıyla söylenebilir ki, kadınlar daha çok duygusal erkekler ise cinsel kıskançlık yaşıyorlardır. Erkekler için çocuklarının babasının kendilerinin olup olmama şüphesi en büyük kaygı iken , kadınlar için ise eşlerini paylaşmak ve çocuk yetiştirirken kaybedecekleri yardım kaygı nedeni olmaktadır (Taylor ve ark., 2007). Buss ve Haselton (2005), da yaptıkları araştırmaların sonucunu baz alarak bu düşüncüyü desteklemiş, kadınların duygusal erkeklerin ise cinsel ihanetten rahatsızlık duyacağını belirtmişlerdir. Özetle söylenilebilir ki evrimsel kuram kıskançlıkta cinsel farklılıkları önemle vurgulamıştır.

Sistemik yaklaşım a göre de kıskançlık işlevseldir. Çiftler arasında yaşanan bir kıskançlık durumu aslında ilişki de olan bir sorunu yansıtmaktadır. Aslında bu kurama göre kıskançlık durumunda gösterilen davranışlardan daha çok ilişkinin kalıbı önemlidir. Üzerinde durulması gereken nokta kıskançlığın etkisi ile gösterilen davranışlar değil, ilişkinin kendisidir. Kıskançlık kavramına baktığımızda ise, ilişki içinde neye hizmet ettiği daha önemlidir. Sistemik yaklaşıma göre, kıskançlık ilişkide iletişim aracı olarak görülür (Dokur ve Profeta, 2006). Evrimsel yaklaşımdan farklı olarak kıskançlık durumu için çözüm önerileri getirmektedir. Bu kurama göre kıskançlık yapan bireyin değişmesi için evliliğinin değişmesi gerekmektedir. Çiftlerden birisi kıskanıyorsa ve bu kıskançlığın getirdiği değişim ile kendi partnerinde de değişim olur ve bu tüm sistemde değişim anlamına gelir (Pines, 2003; Dokur ve Profeta, 2006).

Bilişsel davranışçı yaklaşım a göre, davranışlar öğrenilerek elde edilir. Bu yüzden de psikolojik sorunların da öğrenmenin sonucudur. Kıskançlık içinde aynı şey iddia edilmiştir. İçgüdüsel olarak gelişmediğini, yanlış bir öğrenim sonucunda oluştuğu söylenir. Bu kurama göre kıskançlık öğrenilerek kazanılıyorsa, aksinin de öğrenilebileceği bir katkı olarak düşünülür(Pines, 2003). Bu yaklaşıma göre kıskançlık oluşturan olay, başka bir zamanda veya yerde geçse bile, şuanda bu durum değerlendirilerek çözüm bulunmalıdır. Bu yaklaşıma dair en önemli eleştirilerden biri ise travmatik deneyimlere ve erken çocukluk yaşantılarına önem verilmemesidir.

Sosyopsikolojik yaklaşım kıskançlık durumunu sadece bireyin tecrübe ettiği bir durum olarak değil de sosyal bir olgu olarak görür. Bu kurama göre kıskançlık kavramını toplum oluşturmaktadır. Kıskançlığı tetikleyecek durumların toplumdaki topluma değiştiği görülür. Sosyopsikolojik yaklaşıma göre kıskançlık sosyal bir olgu olduğu için yaşanır. Her farklı kültür yaşanan kıskançlık durumuna farklı tepkiler vermektedir (Pines, 2003). Sistemik yaklaşım ve bilişsel davranışçı yaklaşım kıskançlığın üstesinden gelebilmek için çözüm önerileri sunarken, sosyopsikolojik yaklaşım sadece durum tespiti yaparak herhangi bir öneri getirmemektedir (Pines, 2003).

Psikodinamik yaklaşım kıskançlık durumunu geçmişte edinilen tecrübeler, yaşantılar ve bilinçdışı ile açıklamaktadır. Bu kurama göre kıskançlık çocukların 2-3 yaş zamanında ki ödipal dönemden kaynaklanmaktadır. Freud bu dönemde çocukların ilk cinsel hazlarını ödipal dönemde yaşadığını söyleyerek, cinsel isteğin karşı cinsten en yakın kişiye yönelmesi olarak ifade eder. Karşı cinsten en yakın kişi kız çocukları için baba, erkek çocukları için annedir. Karşı cinsten anne ya da babayı arzulayan çocuk için aynı zamanda anne ve baba rakip olarak var olurlar ve çocuk bu yarışta kaybeder. Bundan dolayı birey romantik bir ilişkiye sahip olduğunda ilişkisine üçüncü bir kişinin varlığını tehdit olarak algılar ve çocukluğunda hissettiği o acı tekrar açılır ve kıskançlık hissetmesine neden olur (Freud, 1922, 1955; akt., Pines, 2003). Bu kuramın en önemli katkısı erken çocukluk döneminde edinilen tecrübelerin, yetişkinlik zamanında ki kıskançlığı etkilediğini ileri süren görüştür.

Aynı zaman da psikodinamik yaklaşımın normal kıskançlık ve sanrılı kıskançlığı birbirinden ayırması ve dinamiklerini açıklaması da yeterince önemlidir. Kurama yöneltlen eleştiriler ise erken çocukluk döneminin üzerinde çok durması, ve şuan ki görüşlere yeterince önem vermemesidir.

2.7.3 Kıskançlığın Tetikleyicileri:

Kıskançlık, duygu, düşünce ve davranış bileşenlerinden oluşan üç boyuta sahiptir. Normal boyutta olan kıskançlıktan patolojik boyuta doğru uzanan kıskançlığın yoğunluğu, sürekliliği ve iç görüsü açısından farklılaşan bir yelpazeye sahiptir (Kingham ve Gordon, 2004). Kıskançlığın sebeplerinden birisi kişinin belli bir yatkınlığa sahip olması veya belirli bir başlatıcı olayın tetikleme olabirir. Kişi kıskançlık yatkınlığına sahip olsa bile, kıskançlığı tetikleyici bir olay olmadığı takdirde bu yatkınlık kendini göstermeyebilir (Pines, 1992).

Bahsedilen kıskançlık bileşenlerinin kişiden kişiye değişiklik gösterebilmesi gibi, kıskançlığı tetikleyecek olayların düzeyi de kişiden kişiye değişiklik gösterebilir. Örneğin, kişinin kıskançlığa olan yatkınlığı gerçekten yüksek düzeyde ise, eşinin yanından geçen bir kişiye bakması kıskançlığı başlatan olay olabilirken, yatkınlığı düşük olan bir kişinin eşini kıskanması için yaşanan gayrimeşru ilişki gibi ciddi durumlar söz konusu olmaktadır. Ayrıca kıskançlığı düşük düzeyde olan kişilerin kıskanma durumlarını çok az olay harekete geçirmektedir (Pines, 1992). Son yıllarda yapılan çalışmalara göre ise sosyal paylaşım sitelerinin de çiftler arasında ki kıskançlığı ciddi anlamda tetiklediği bulunmuştur (Muisse, Cristofides, Desmarais, 2009;Elphinston, Noller, 2011).

Kıskançlığı tetikleyen etkenler Sheets, Fredendall ve Claypool (1997) tarafından dört grupta toplanmıştır. Bu etkenler; eşlerin bir başka kişiye ilgi göstermesi, bir başkasının eşlerine ilgi göstermesi, eşlerinin geçmişte yaşadıkları ilişki sahibi ile iletişim kurması ve eşin belirsiz davranışlarıdır. Bu belirtilen sınıflandırmaya göre, kıskançlığın tetikleyicilerinin temelinde eşin kaybedilme tehdidine karşılık endişe ve korku ortaya çıkmaktadır. Yapılan bir araştırmada, yaşanan korku ve endişenin kaynağının eşini bir başkasına kaptırma ve başka birisinin daha fazla tercih ediliyor olma durumudur (Ze-ev, 1990).

Bazı zamanlarda ise bireyler, kendi istekleri doğrultusunda eşlerini bilerek kıskandırma davranışında bulunurlar. Bir araştırmada katılımcıların %75 i, bazı zamanlarda eşlerini bilerek kıskandırma davranışında bulduklarını söylemişlerdir (Sheets ve ark, 1997). Eşlerin karşı tarafı kıskandırmak için yaptığı davranışları şu şekilde sıralamışlardır; arkadaşları ile eşlerini dahil etmedikleri aktiviteler yaparak ilişkisel mesafe koymak, sahte numaralardan kendisini arayarak, kendisine çiçek göndererek görünürde flörtleşmek, ve geçmiş zamanda yaşanan ilişkileri konuşarak ilişkisel alternatifler olabileceği hissi vermek (Fleischmann, Spitzberg, Andersen ve Roesch, 2005). Böyle davranıldığında kişilerin kendine olan saygılarının ve güvenlerinin arttığı, ilişkide güç değiştirme ve kontrol sağlama, intikam alma ya da eşlerine başkaları tarafından arzulanabilir olduğunu dair amaçlar taşımaktadır (Buunk ve Dijkstra, 2006).

2.7.4 Kıskançlığın Etkileri:

Kıskançlığın ortaya çıkış şekline ya da nedenine bakarak veya ortaya çıktığında insanların kıskançlıkla baş edip edememe durumuna göre insanlar tarafından olumlu ya da olumsuz diye adlandırılabilir. Araştırmacılar kıskançlığı üç kategori olarak sınıflandırmışlardır. Bunlar sağlıklı olandan problemlili olan kıskançlığa doğru yani tepkisel, sahiplenici ve kaygılı olarak sıralanmıştır (Buunk ve Dijkstra 2006). Tepkisel kıskançlığın aşk ile ilgisinin bir simgesi olduğu savunularak sağlıklı olduğu iddia edilmiştir. Araştırmacılar tarafından bulunan sonuçlara göre tepkisel ve sahiplenici kıskançlığın ilişkideki yakınlık ile ilgisi olduğu iddia edilerek, tepkisel kıskançlığın iyi sahiplenici kıskançlığın ise kötü olduğu belirtilmiştir (Attridge, 2013).

İlişkilerde karşılaşılan kıskançlığın genelde olumlu etkiler bıraktığı söylenemez. Kıskançlık sağlıklı bir şekilde yaşandığı zaman ilişkiler olumsuz anlamda etkilenir hem de evlilikleri boşanmaya doğru yönlendirir (Pines, 1992, Amato ve Rogers, 1997). Kıskançlık ortaya çıktığı zaman ilişkinin zarar görmesi yanında, kişinin de özgüveni büyük ölçüde hasar görmektedir (Mathes, Adams, ve Davies, 1985; Stewart ve Beatty, 1985).

Kıskançlığın genellikle kişide acı korku, öfke, üzüntü, haset, keder, küçük düşme, hiddet, nefret, tedirginlik, kendini suçlama, utanç, mahçubiyet, hayal kırıklığı, güvensizlik, kendine acıma, çaresizlik, rakiple kendini kıyaslama, talihsizlik hissi gibi birçok olumsuz duyguyu ortaya çıkardığını söyleyebiliriz (Pines,1998,Silva,1997;Ze-ev, 1990). Araştırmacılar kıskançlık ile ilişkisi olan altı tane duygudan söz etmişlerdir. Ancak bu altı duygunun olumsuz olduğunu da dile getirmişlerdir. Bu altı duygu; öfke, korku, keder, haset ve suçluluktur (Guerrero, 1998).

Yapılan bir araştırmaya göre kıskançlığın olumsuz etkilerinin kişiyi büyük ölçüde etkilediği açığa çıkmıştır (White ve Mullen 1982). Kişinin sevdiği insanı başka birisine kaptırma tehdidi ile karşı karşıya kalması durumunda hissedilen öfke ve özgüven kaybının, yaşanan diğer durumlardaki kayıplarla kıyaslanması sonucunda, bir rakibe bağlı kayıp durumunun yaşattığı kıskançlık çok daha fazla öfke ve özgüven kaybına sebep olmaktadır (Mathes ve ark.1985).

Yaşanılan bu kıskançlık duygusunun bilişsel ve duygusal boyuttaki olumsuz etkilerinin yanında davranışsal etkileri de büyüktür. Mesela bazı kişilerde yoğun olarak yaşanan kıskançlık duygusu kişilerin normal hayatlarında yapmayacakları davranışları göstermelerine sebep olur. Bu olumsuz davranışlar, eşe yönelik istismar edici ve şiddet içeren davranışlar olabilirken, bazılarında ise intihar veya cinayet ile sonlanabilir (Milroy, 1995; Block ve Block, 2012). Özetle söyleyebiliriz ki kıskançlık çiftlerin ilişkilerinde olumsuz etkiler bırakmakta ve çiftler arasında uyumsuzluğa sebep olmaktadır (Silva, 1997).

2.7.5 Kıskançlık Durumunda Verilen Tepkiler:

Bireylerin kıskançlık hissettikleri zamanlarda bu durumu içsel bir yaşantı haline getirmeleri pek sık değildir. Kıskançlık hissini verdiği yoğun duygu durumu ile verilen bazı tepkiler vardır. Kıskançlık durumunda akılda olan düşünceler bilişsel değerlendirmelerden geçer ve bu değerlendirmelere bazı duygusal tepkiler eşlik eder (Guerrero,1998). Kıskançlık içsel ve dışsal bileşenleri içeren bir durumdur. İçsel bileşenler belli bilişsel süreçleri, belli duyguları ve bazı fiziksel belirtileri içerirken, dışsal bileşenlerde içsel bileşenlere göre daha açık bir şekilde görülen , kişiler arası iletişim ve eylemler ile ifade edilen durumları içermektedir (Pines, 1992; Guerrero, 1998).

Bazı araştırmaların sonuçlarına göre insanlar kıskançlığı tetikleyen durumlarla karşılaştıklarında üç aşamalı olan bilişsel bir ön değerlendirme sürecinden geçmektedirler (White ve Mullen'a 1989). Bu aşamalar ise; her hangi rakip bir ilişki durumunun olma potansiyeli, rakip ilişki durumunun gerçekten var olup olmadığını belirleme ve rakip ilişki durumunun gerçekten var olması halinde yaratabileceği tehdidin boyutunu tahmin etmektir.

Kıskançlık durumunda verilen tepkiler ile ilgili bağlantılı on bir iletişimsel tepkiden bahsedilmiştir (Guerrero, Andersen, Peter, Spitzberg ve Eloy, 1995). İlk altı tanesinin iletişimi engellemeye ya da iletişim kurmaya çalışılan çabalara karşı verilen tepkiler ile ilgilidir. Bunlar; fke ve kızgınlık gibi duyguları içeren sözel olmayan “olumsuz duygulanım ifade etmesi” , duyguları açığa vurarak çözüm bulma davranışlarını içeren “bütünleştirici iletişim” , bütünleştirici iletişimin aksine eşe bağırma davranışlarını içeren “dağıtıcı iletişim”, kıskanma durumunu inkar eden davranışları içeren “ kaçınma/inkar”, eşe kötü ya da soğuk bakarak ve onu görmezden gelerek doğrudan ona karşı olmayan ancak tepkili davranışları içeren “ aktif mesafe koyma ”, yada gerçek anlamda şiddet gösterilmesini içeren “şiddetli iletişim ” dir. Geriye kalan beş tepki ise kıskanan ve kıskanılan kişi arasında doğrudan bir iletişim durumu içermemesi hakkındadır. Bunlar ise ; kıskanılan eşi gizlice gözetleyerek kontrol altında tutma davranışı içeren “gözleme/izleme davranışı”; ilişkiyi yenilemeyi içeren davranışlardan oluşan “telafi edici yenileme stratejileri”, eşi duygusunu manipüle etmeyi içeren davranışlar olan “manipulatif girişimler”; eşinden uzak durması için rakiple iletişim halinde olması gereken davranışları içeren “rakiple irtibat”; ve son olarak kıskançlığa cevap olarak verilen şiddetli davranışları içeren “şiddet davranışı” dır. Bazı araştırmacılar tarafından kıskançlık durumunda verilen tepkiler, nesneleri fırlatmak, itmek, duvara vurmak, gözetlemek, tehdit etmek, hakaret etmek ve kapıyı çarpmak gibi saldırganlık içeren davranışlar; ve daha az sevgi göstermek, sözel iletişim kurmamak, kaba ve küçümseyici davranmak, iğnelemek, başkaları ile ilgilenmek ve etkilenmemiş gibi gözükme davranışları içeren geri çekilme; ve son olarak mükemmelle olmaya çalışmak, daha fazla ilgi göstermek, daha fazla vakit geçirme davranışları içeren ilişkisel telafi girişimi olarak sıralandırılmıştır (Feischmann ve ark 2005). Bu verilen tepkilerin kişiden kişiye değişlik gösterebileceği ne sürülerek, bu değişikliklerin sebebi olarak da bağlanma stillerinden bahsedilmiştir.

Erken çocukluk döneminde geliştirilen bağlanma stillerinin duyguların deneyimlenmesini ve ifade edilmesini düzenlediğini iddia etmişlerdir (Bowlby, 1969). Ayrılma ve kaybetme durumunda verilen tepkiler ile romantik ilişki dinamiğinin bağlanma stillerinin doğrudan özellikleri arasında yer almaktadır (Sharpsteen ve Kirkpatrick, 1997). Guerro'ya (1998) göre de kıskançlık durumunun sebepleri arasında bağlanma stillerini düşünmek için bir sürü neden vardır. İlişkide ki ayrılma tehdidi veya ilişkiyel değışimin var olduğu bir durum olarak tanımlanan kıskançlık, bağlanma sistemini harekete geçirerek üzüntü ve kaygıya yol açar. İhtimal dahilinde olan ayrılıktan yada ilişkiyi devam ettirme isteksizliğinden kaynaklanan düşünce veya duygularla başa çıkabilmek için kişilerin bağlanma sistemi harekete geçmiş olur (Guerrero, 1998).

Romantik kıskançlığın sebep olduğu tepkiler amaca yönelikte farklılıklar göstermektedir. Bundan dolayı kıskançlık yaşayan bireylerin verdiği tepkiler, ilişkiyi devam ettirme, özgüveni sürdürme, eşin rakip ilişki durumu ile olan belirsizliği ortadan kaldırma, ilişkiyi sağlıklı bir şekilde tekrardan değerlendirmeden geçirme, intikam almak aracılığı ile eşitlik sağlama gibi amaçlara ve duyguların yoğunluğuna göre değışiklik göstermektedir.

2.7.6 Bağlanma ve Kıskançlık:

Erken çocukluk döneminde geliştirilen bağlanma stillerinin ileri ki zamanlarda oluşabilecek romantik ilişkileri olumlu ya da olumsuz yönde etkileyebileceği aktarılmıştı. Oluşan bu olumlu veya olumsuz etki ise anne ile bebek arasındaki ilişkinin mükemmeliyetine göre içsel çalışan modeller aracılığı ile şekillenmektedir (Curun ve Çapkın, 2014). İçsel çalışan modeller ise bireyin kendisinin ne kadar değerli olduğu, etrafındaki insanların ise bir o kadar ulaşılabilir olduğuna dair bilişsel ve duygusal çerçeve görevi görürler. Araştırmacılar ise bu modelleri baz alarak bağlanma stillerini oluşturmuşlardır. Güvenli bağlanma stilinin olumlu benlik ve olumlu başkalarını içerir. Bu kişilerde düşük kaygı ve düşük kaçınma durumu olduğundan, ilişkilerinde kendilerini değerli bulurlar ve yakınlık kurmak istedikleri kişiler olduğundan zorluk çekmezler.

Kaygılı-saplantılı bağlanma örüntüsü geliştirmiş olan bireylerde ise olumsuz benlik ve olumlu başkaları söz konusudur. Yüksek kaygı ve düşük kaçınma durumu vardır. Bu bireylerde ise kendileri ile ilgili hissettikleri değersizlik duygusunun yanında başkaları ile yakınlaşmaya çalışarak kendilerini değerli hissetmeye çalışma durumu vardır. Kaçıngan bağlanma tarzına sahip bireylerde ise olumlu benlik ancak olumsuz başkaları modeli mevcuttur. Düşük kaygı ve yüksek kaçınma durumu vardır. Bu kişiler ise kendilerini çok değerli hissederler, ve başkalarını değersiz gördükleri için yakınlaşmaktan kaçınırlar. Son olarak korkulu bağlanma stiline sahip kişilerde ise hem kendilerini hem de başkalarını olumsuz olarak görmekten dolayı, yüksek kaygı ve yüksek kaçınma durumu vardır. Bu kişiler ise kendilerini değerli hissetmek için başkaları ile yakınlık kurmak isterler ancak başkaları ile ilgili olumsuz beklentilere sahip oldukları için yakınlık kurmaktan da çekinirler (Griffin ve Bartholomew, 1994).

Bağlanma ve kıskançlık kavramlarının ortak noktalara sahip olduğu belirtilmişti. Kişilerin sahip oldukları yakın ilişkiler için hissedilen bir tehdit durumunda kaygı, öfke ve üzüntü gibi duygularla beraber ortaya çıkarlar. Bu ortaya çıkan duygular ise düşünceleri ve davranışları da etkiler. Yukarıda anlatılan modeller ve bağlanma stillerini göz önüne alarak, yüksek kaygılı insanların başkalarının kendilerini onaylamalarına daha çok ihtiyaç duydukları için kıskançlık duygusunu daha çok tecrübe edebilecekleri söylenebilir. Yapılan araştırmalarda gösteriyor ki, temelde oluşmuş olan kaygının duygusal kıskançlık ile anlamlı bir ilişkisinin olduğu yönündedir. Aynı zamanda ise olumsuz benlik modeline sahip bireylerin olumlulara göre daha çok bilişsel kıskançlık yaşama ihtimalleri oldukları söylenebilir. Özet olarak söylenebilir ki yapılan araştırmalarda bağlanma stilleri ve kıskançlık arasında bir ilişki vardır. Önemli olan ise bağlanma ve kıskançlık ilişkisi araştırmalarında kişinin kendisini ne kadar değerli hissettiği ve önemseydiği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bağlanma stillerinde ki benlik saygısı ve hissedilen kaygı kıskançlık üzerinde önemli bir etkiye sahiptir (Curun ve Çapkın, 2014).

2.8 Bağlanma Stilleri ve Kıskançlık İle İlgili Çalışmalar:

Erken dönem yaşantılar ile kıskançlık arasındaki ilişkiye bakıldığı zaman yapılan araştırmaların genellikle bağlanma kuramı üzerinden gerçekleştirildiği grlmektedir. Yapılan araştırmaların sonuçlarına bakıldığında ise bağlanma stillerinin kıskançlık ile ilişkisinin olduğu saptanmıştır.

Hazan ve Shaver (1987), romantik aşkı bağlanma kuramı çerçevesinde inceledikleri araştırmalarında, güvenli ya da kaçıngan bağlanma stiline sahip bireylerin, kaygılı bağlanma stiline sahip bireylere oranla daha az kıskançlık sergiledikleri bulunmuştur. Bu yapılan araştırmanın sonucu ile tutarlı olarak Buunk (1997) , kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin kıskançlığın tüm türlerinde en fazla kıskanan grup olarak belirterek, kaçıngan bağlanmaya sahip olan kişilerin ise kıskançlık konusunda kaygılı bireyleri takip ettiğini vurgulamıştır. Knobloch, Solomon ve Cruz'un (2001) alışmasında da kıskançlık tecrübesinin kaygılı bağlanma ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde Marazziti (2010) de, yaptığı araştırmasında kıskançlığın tüm alt boyutlarının kaygılı bağlanma stili ile ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Yapılan çalışmaların sonuçlarına bakıldığında, bağlanma stillerinin kıskançlık durumunu tetikleyen faktörler üzerinde önemli bir etkisinin olduğu grlmektedir. Başka bir araştırmada ise kıskançlığın duygusal, davranışsal ve bilişsel alt boyutları ile arasında ki ilişki incelenmiş ve bağlanma stillerinin davranışsal kıskançlık üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu, ancak duygusal ve bilişsel kıskançlığı anlamlı bir düzeyde etkilemediği ortaya koyulmuştur (Karakurt, 2001). Aynı araştırmanın sonucuna göre, korkulu bağlanma stiline sahip olan bireylerin güvenli bağlanmaya sahip olan bireylerden daha çok davranışsal kıskançlık gösterdiği bulunmuştur. Başka bir araştırmanın sonucuna göre ise bağlanma ve şüpheci kıskançlık arasında ki ilişki incelenmiş ve daha fazla şüpheci kıskançlık sergileyen kişilerin kaygılı bağlanma ve kaçıngan bağlanma stiline sahip bireyler olduğu saptanmıştır (Rydell ve Bringle 2007).

Demirtaş ve Dönmez (2006), ise yakın ilişkilerde kıskançlığı bireysel, ilişkisel ve durumsal değişkenlere göre incelemişlerdir. Araştırmanın sonucuna göre, cinsiyet değişkeninin kıskançlık düzeyi ile bir ilişkisi olmadığı saptanmış, ve kadınların kıskançlık ile baş etme konusunda daha yapıcı yöntemlere başvurduğu erkeklerin ise kadınlara oranlara daha yıkıcı yöntemlere başvurduğu belirtilmiştir. Başka bir araştırmada ise kıskançlığın bağlanma stilleri açısından yordanması incelenmiş, ve erkek katılımcılarla yapılan analizlerde kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin kıskançlığın bilişsel kıskançlık alt değişkeni için anlamlı yordayıcılar olduğu bulunmuştur (Curun ve Çapkın, 2014).

2.9 KAYGI:

2.9.1 Kaygının Tanımı:

Kaygı hangi kültürde, hangi ırkta veya hangi dinde olduğu fark etmeden her bireyin yaşayabileceği mutsuz edici bir duygu durumudur (Arı, 1989). Diğer duyguların olduğu gibi kaygı duygusunun da tanımını yapmak oldukça zordur. Yalnız kaygının ne olduğunu konusunda hiç kimsenin bir şüphesi yoktur, çünkü hemen hemen herkes tecrübe etmiştir. Kaygı, üzüntü, sıkıntı, korku, başarısızlık duygusu, acizlik, sonucu bilememe ve yargılanmadır. Ancak kaygı kavramı incelendiği zaman tanımının birçok kişi tarafından yapıldığı görülmektedir. Genel anlamda kaygıyı insanların çevresel ve psikolojik olaylara karşı gösterdiği duygusal bir tepki olarak tanımlanarak, bunun normal bir insan duygusu olduğu belirtilir (Özusta,1993). Başka bir tanımda ise, kaygı nesnel olmayan bir tehdit durumuna karşılık bedensel, duygusal ve zihinsel değişimlerle kendini gösteren bir uyarılmışlık hali olarak belirtilmiştir (Aiken, 1976; Spielberg, Gorsuch ve Lushene, 1970). Ayrıca bir tehdit altında iken hissedilen korku veya gerginlik durumu olarak da ifade edilebilir (Dilmaç, Hamarta ve Arslan 2009). Anshel ve Ark. (1991) kaygıyı, tehditin algılanmasıyla artan fizyolojik uyarılmışlık ile birlikte meydana gelen subjektif gerginlik hissi olarak tanımlamışlardır. Amerikan Psikiyatri Birliği (1994) (APA)'nın tanımına göre ise kaygı, “kişiliğin bilinçli bölümünde hissedilen ve ortaya çıkan tehlike sinyalidir. Bu tehdit, kişiliğin içinde, dış ortamda bağımsız veya bağımlı olarak üretilir.” (Bilgin, 2001).

İnsanlarda kaygı durumu bir çatışma sonucunda ortaya çıkar ve genellikle nedeni bilinmeyen bir iç gerginliği ve huzursuzluğu yansıtır. Kaygı duygusu insanın benlik tasarımı ile gerçek yaşantılarının uyumsuzluğunun belli belirsiz bir şekilde bilinçte duyulması ile ortaya çıkmaktadır. Kaygı durumu kişide endişe, iç gerginlik, güvensizlik, huzursuzluk, ürküntü, korku, şaşkınlık, panik gibi duygusal durumlara yol açar (Dilmaç, Hamarta ve Arslan 2009). Ayrıca kaygı duygusunun normal bir seviyede olmasının dışında nörotik seviyede de olabilir (Aydın ve Dilmaç, 2004). Genellikle bireyler tecrübe ettikleri kaygı duygusunu yaşadıkları durumdan daha fazlaymış gibi göstererek abartma ve çarpıtma eğilimindedirler (Gençtan, 1981).

Kaygı kavramı çok yönlü duygusal bir durumdur. Bu duygu durumu tehlikenin olasılığına, doğasına, ve kişinin bu tehlike ile başa çıkabilme yeteneklerine ilişkin bilişsel öğeleri içerdiği gibi kişinin beklediği tehlikeye ilişkin öznel duygularını da kapsar. Ayrıca kaygı fizyolojik belirtileri, aktif kaçma ve pasif kaçınma gibi davranışları da içerir. Kaygının gelişimi genetik ve biyolojik yatkınlıktan, önceki zamanlarda ki öğrenme ve tecrübelerinden, içinde bulunan durumun ipuçlarından ve kişinin bilişinden oluşur(Özusta,1993).

Psikoanalitik kurama göre kaygı, temelinden bilinçsiz ancak kişi tarafından bilinçli bir şekilde yaşanan korku, tedirginlik ve endişe duygusu olup fizyolojik değişimlerle nesnel olarak saptanabilir. Freud kaygıyı üç ayrı şekilde açıklamıştır. Gerçek kaygı; korku ile eş anlamda gördüğü gerçek kaygıyı, algılanan bir dış tehdide karşı tepki olarak kabul eder ve acı veren duygusal bir yaşantı olduğunu söylemektedir. Moral kaygı; bu kaygının süper egonun özellikle vicdan denen kısmından gelen tehlikenin algılanmasından doğduğunu belirtmektedir. Nörotik Kaygı ;id'in içgüdülerindeki tehlikenin algılanmasıyla ortaya çıkmaktadır.

2.9.2 Kaygının Belirtileri:

Kaygının derecesi ve karşı karşıya kalınan görevin zorluk derecesi kaygı duygusunun yararlı veya zararlı olduğunu belirler. Eğer ki karşı karşıya kalınan görev bilişsel süreç açısından çok fazla karışık ise kaygı birey için zararlı olabilir. Basit bir işlem gerektiren orta derecede ki kaygının ise yararlı olduğu belirtilmiştir. Kaygı durumu sırasında salgılanan adrenalinin miktarının ise uyarıcı etkisi ve dikkati odaklamada önemli rolü vardır.

Adrenalin aşırı salgılandığında ise bilgi transferini engeller, birtakım belirtilerin ortaya çıkmasına ve paniğe sebep olur. Kişinin de farkında olabildiği bu belirtiler şunlardır (Başoğlu, 2007)

Fizyolojik Belirtiler; Adale spazmı, iştah kaybı, mide ağrıları, uyku düzeninin bozulması, kalp vuruş sayısının artması, kalp çarpıntısı, baş ağrısı, bağırsak hareketlerinde değişiklik (ishal-kabızlık) ,nefes alıp vermede düzensizlik, nefes darlığı, terleme, titreme, bulantı, kilo kaybı ,yorgunluk, halsizlik, dilin damağın kurumaması, el ve ayak parmaklarının soğukluğu, cilt deri sorunları (Rengin soluklaşması vb.)

Psikolojik Belirtiler; huzursuzluk, umutsuzluk, tedirginlik, öfke-kızgınlık ,endişe, korku, mutsuzluk, çaresiz hissetme, durgunluk, ilgisizlik, isteksizlik, nedensiz olarak ağlama isteği veya kolayca ağlama eğilimi, yalnızlık hissi, kendine güvenememe, ruh halinde değişiklik, gerginlik ve/veya sinirlilik hali, karar vermede güçlük.

Zihinsel Belirtiler; aşırı uyanıklık hali, olumsuz yorumları içeren inanç ve düşünceler, unutkanlık, düşünceleri organize etmede güçlük çekme, konsantrasyon bozukluklarıdır.

Davranışsal Belirtiler; Kişinin sakin bir şekilde oturmasını ve dinlenmesini engelleyen aşırı psikolojik enerji sonucu hareketlilik, kaçma davranışı (Örneğin, öğrencinin sınavı yarıda bırakıp çıkması) ,kaçınma davranışı (Örneğin, öğrencinin sınava girmemesi) pasif-agresif savunma yapıları gibi kişinin performansını ve uyumunu engelleyici davranış biçimleri.

2.10 Kaygı Çeşitleri:

2.10.1 Durumluk ve Sürekli Kaygı Kavramlarının Açıklanması:

Kaygı tehlikeli veya tehdit içeren durumlarda ortaya çıkarak gelecek endişeleri ile birleşir ve kişide fiziksel tepkilere yol açarak kendini belli eden hoş olmayan bir duygulanım halidir (Lewis, 1970).

Daha sonraları kaygı süreci iki alt başlık altında incelenmiştir. Bunlardan birincisi durumluk ikincisi ise sürekli kaygıdır. Durumluk kaygı, kişinin kaygı düzeyinde durumsal değişikliklere bağlı olarak meydana gelen geçici farklılıkları ifade eder.

Yani farklı bir deyişle istemediğimiz veya tehlikeli bir olayla karşı karşıya geldiğimizde meydana gelen kaygı düzeyidir. Fizyolojik olarak otonom sistemi uyarıldığı için kişi de terleme, sararma, kızarma ve titreme gibi fiziksel değişmeler meydana gelir. Bu ortaya çıkan fiziksel değişimlerin bireyin gerilim ve huzursuzluk duygularının göstergeleridir. Bu tanımlardan da anlaşılacağı gibi, kişi kaygı hislerinin bilinçli olarak farkındadır. Sürekli kaygı da ise, kişinin kaygı durumuna yönelik yatkınlığından bahseder. Kişisel bir özellik olduğu için süreklilik gerektirdiğinden bahsedilir. Özetle söyleyebiliriz ki, ortada kaygılanmak için herhangi bir neden veya sorun yokken yada tehdit edici bir durum olduğunda orantısız bir şekilde uzun vadeli şiddetli kaygı yaşama durumudur (Ocaktan, Keklik ve Çöl, 2002). Yalnız sürekli kaygı durumunda bireyin davranışlarından doğrudan bir gözlem yapılamaz. Bundan dolayı söyleyebiliriz ki sürekli kaygı düzeyi yüksek olan kişiler stres karşısında sürekli kaygı düzeyi düşük olanlardan daha kolaylıkla ve daha sık olarak incinirler. Durumluk kaygıyı hem daha sık, hem de daha şiddetli bir şekilde yaşarlar. Bahsedilen kaygı süreçlerinin artması, kişilerde geleceği ile ilgili ne yapacaklarını bilememe ve karar verememe gibi durumlara sebebiyet vermektedir (Dilmaç, Hamarta ve Arslan, 2009). Dolayısıyla insanlar başlarına her an her şey gelecekmiş gibi yersiz duygu düşüncelere kendilerini kaptırabilirler.

Görüldüğü üzere kaygının alt başlıkları olan durumluk ve sürekli kaygı durumunun devamlılık ve bireyin yatkınlık durumunu yansıtıp yansıtması açısından birbirinden farklı olduklarını söyleyebiliriz. Eğer kişi de sürekli kaygı seviyesi yüksek ise, durumluk kaygıya olan yatkınlığının da seviyesinin daha yüksel olması anlamında etkilendiğini söyleyebiliriz. Sürekli kaygının durumluk kaygı yatkınlığını etkilemesi fiziksel tehditte ziyade, özsaygıya yönelik psikolojik bir tehdit durumunda gerçekleşir, ve bundan dolayı durumluk kaygının yüksek seviyelerde oluşunu öngördüğü ileri sürülmüştür (Spielberger, 1972). Özsaygının yüksek olma zamanları ile, sürekli kaygı düzeyinin daha düşük seviyelerde olmasının ilişki içinde olduğu öne sürülmüştür. Bu kısımda durumluk ve sürekli kaygı kavramları tanıtılmış ve birbirleriyle nasıl bir ilişki içinde olduklarına değinilmiştir.

2.10.2 Bilişsel ve Bedensel Kaygı:

Bilişsel kaygı, kaygının zihinsel kısmıdır. İnsanların negatif değerlendirmeleri veya herhangi bir durum ile negatif beklentileri yüzünden ortaya çıkmaktadır. Bireyin kendi sıkıntularından, rahatsız edici görsel imajından ve bunların yüzünden ortaya çıkan hoş olmayan duygulardan, bilinçli bir şekilde haberdar olma durumudur. Bedensel kaygı ise direk istem dışı bir şekilde uyarılarak ortaya çıkan ve kaygının sebep olduğu fizyolojik belirtileri kapsamaktadır. Bu belirtiler, süratli kalp atım oranı, kısa ve kesikli nefes alıp verme, nemli eller, karında sancıma ve gergin kaslar olarak sıralanabilir.

Bilişsel kaygı ve bedensel kaygı birbirlerinden bağımsız olarak incelenmemelidir. Sebebi ise insan zihninin ve bedeninin bir bütünü oluşturmasıdır. Bundan dolayı bilişsel ve bedensel kaygı daima birbiri ile etkileşim içerisindedir. Bilişsel ve bedensel kaygının hem durumsal hem de sürekli olan davranışla ilişkisi olmaktadır (Çapkın, 2011).

2.10.3 Olumlu ve Olumsuz Kaygılar:

İnsanların belirli oranda kaygı durumuna maruz kalmaları bedensel ve zihinsel işlevlerin verimliliğini ayakta tutmak ve olası sorunlara kişiyi hazırlıklı kılmak için gereklidir. Kaygı insanlar tarafından olumsuz olarak bilindiği için genelde istenmeyen bir duygudur. Ancak kaygı insanı araştırmaya, çalışmaya bir şeyler üretmeye ve kazanmaya da yöneltebilir (Çapkın, 2011).

Mesela okul yaşamında ki bir öğrencinin sınav stresleri ile baş etmesi ya da bir bireyin iş hayatında terfi edebilmek için uğraşması kişiyi motive eder ve bu kaygılar kazanç sağlayıcıdır. Bunun tersi olarak ise fakirlik, çok gürültülü bir ortamda yasama v.b. kaygılar da olumsuz kaygılara örnek teşkil eder (Bedir, 2008). Özetle belli oranda kaygının bedensel ve zihinsel işlevlerin verimliliğini ayakta tutmak için ve olası sorunlara karşı kişiyi hazırlıklı kılmak için gereklidir.

2.11 Bağlanma Biçimleri ile Kaygı Arasındaki İlişki ve Yapılan Araştırmalar:

İnsanların çevrelerinde ki kişiler ile nasıl ilişki kuracağını tahmin etme ve düzenlemesinde bağlanma kuramının ne derecede etkili olduğu bir önce ki konularda aktarılmıştı.

Yalnız bağlanma stillerinin sadece gelecek dönemdeki ilişkilerin temelini etkilediği değil, kaygının altında yatan bilişsel, duygusal ve uyarım süreçlerinin de temeli ve hareket noktası olabilir (Simonelli, Ray ve Pincus, 2004). Dolayısıyla bireylerin sahip olduğu bağlanma stili ile çevrelerinde ki kişiler ile ne yönde iletişim kuracağı ve bu etkileşimin doğasında ki kaygı düzeyi arasında ilişki vardır. Bowlby ‘nin yaptığı çalışmaların sonucunda da, erken çocukluk döneminde geliştirilen bağlanma stillerinin, yetişkinlik döneminde psikolojik belirtilere sebep olduğu özellikle duygu durum bozuklukları üzerinde önemli etkileri olduğu görülmüştür (Mikulincer ve Shaver, 2007). Nesne ilişkileri kuramcıları, kendilik psikologları ve psikanalitik bakış açısına sahip kuramcıları gibi Bowlby de yetişkinlik döneminde sergilenen anormal davranışların sebebinin erken çocukluk döneminde bakım veren kişi ile arasında geçen olumsuz yaşam tecrübeleri olduğunu kabul etmiştir (Mikulincer ve Shaver, 2007). Eğer anne bebeğin ihtiyaçlarını uygun zamanda fark edip ve yine olması gereken şekilde yerine getirdiği takdirde bebeklerin stres düzenleme kapasiteleri belirlenmektedir. Aksi takdir de bebeğin stres kapasitesi düzenlenmemişse, bebekler yetişkinlik döneminde kaygı belirtilerini geliştirmeye başlar (Rees, 2011).

Bağlanma ile ilgili araştırmaların sonuçlarına bakıldığı zaman güvensiz bağlanma stillerinden birine sahip olan çocukların, yetişkinlik döneminde kaygı bozukluklarına, güvenli bağlanma stiline sahip bireylerden daha sık sahip olmaktadır. Hem normal gruplarda hem de patolojik gruplarda yapılan araştırmalara göre ise yine güvensiz bağlananların güvenli bağlananlara göre daha yüksek düzey anksiyete belirtilerine sahip olduğu bulunmuştur.

Bağlanma stilleri ile kaygı düzeyi arasındaki ilişki inceleyen araştırmalara göz atıldığında güvenli bağlanma biçimine sahip kişilerin hem kaygıya olan hassasiyetlerinin hem de kaygı düzeylerinin diğer bağlanma stillerine göre daha düşük olduğu görülmüştür (Watt, McWilliams ve Campbell, 2005; Dilmaç, Hamarta ve Arslan, 2009). Güvensiz bağlanma biçimine sahip kişilerin güvenli bağlanma sergileyenlere göre kaygı ve depresyon belirti düzeylerinin daha yüksek olduğunu gösteren de birçok çalışma vardır.

Keklik (2011) in yaptığı araştırmada, üniversite öğrencilerinin bağlanma ve sürekli kaygı düzeyleri arasında ki ilişki incelenmiş, erkek ve kadın öğrencilerin bağlanma sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Yapılan başka bir araştırmaya göre ise, geçmişte yaşanan ayrılık kaygısının, durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinde önemli bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Bu bulgular yaşamın ilk yıllarında yaşanan ayrılık kaygısının yetişkinlik zamanlarında bireylerin davranışlarında önemli bir etkiye sahip olabileceğine işaret edilmektedir(Ceyhan, 2006).

Yapılan birçok araştırmada güvensiz bağlanma stili ile psikopatolojiler arasında güçlü ilişkiler bulunmuştur. Örneğin , güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin genellenmiş kaygıya eğilimi olduğu bulunmuştur (Allen ve ark., 1998; Cooper ve ark., 1998; Hazan ve Shaver, 1990; Mickelson ve ark., 1997). Bowlby' nin yaptığı araştırmada özellikle ayrılma kavramından gelen kaygıyı incelemek onun işinin önemli bir parçası olmuştur. Ainsworth ve arkadaşlarının (1978) bağlanma stilleri üzerine yaptıkları çalışmada, hem kaygılı hem de kaçınan bağlanma stillerinde yabancı ortamlarda ayrılma sahnelerinde ki kaygı kendini göstermiştir. Kaçınan ve kaygılı bağlanma stillerine sahip bireyler arasında ki farkı ise kaygı durumu ile nasıl başa çıktıkları belirlemektedir (Láng, 2010). Kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri arasındaki farkı durumluk ve sürekli kaygıyı değerlendirerek ele alan bir araştırma vardır. Bu araştırmaya göre kaçınan bağlanma stilinden daha yüksek puan alan bireylerde Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri' nin sadece sürekli kaygıya dâhil olan maddelerinden daha yüksek puan aldıkları görülür. Kaygılı bağlanma stilinden daha yüksek puan alan katılımcıların ise hem sürekli kaygıya dâhil olan maddelerden hem de kaygı belirtilerinden yüksek puan aldıkları görülmüştür (Láng, 2010). Bundan dolayı kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerden daha kaygı belirtileri gösterdiği ve bundan dolayı kaygının içsel olduğunun bir göstergesidir (Láng, 2010). Özetle güvensiz bağlanma stiline sahip insanların anksiyete belirtilerini daha çok sergileme riski vardır.

BÖLÜM III GEREÇ ve YÖNTEM

Bu bölümde bu araştırmanın hedefledikleri hakkında analizler ve bulunan sonuçlar işlenecektir. Bu çalışmada kullanılan ölçeğin geçerlilik güvenilirlik çalışmaları ve istatistiksel teknikler açıklanmaktadır. Son olarak araştırma sürecinde göz önünde bulundurulmuş etik kurallardan bahsedilmektedir.

3.1 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada amaç, erken çocukluk döneminde geliştirmiş olduğumuz bağlanmanın, ileriki yaşantımızda sahip olacağımız ikili ilişkilerimizdeki kıskançlık durumunu ne yönde etkilediğini ve bağlanmanın aksiyete ile olan ilişkisini belirlemektir. Farklı bağlanma stillerinin kıskançlık ve anksiyete ile ilişkisini karşılaştırmalı olarak değerlendirmektir.

3.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın örneklemi, 101 kadın ve 99 erkek olmak üzere toplam 200 kişiden oluşturulmuştur. Bu kişiler 18-60 yaş arasında olup, evli ve en az 1 yıldır eşleri ile birlikte yaşayan bireylerdir. Katılımcıların tamamı evli olmakla birlikte, çalışmaya çift olarak katılmaları zorunlu tutulmamıştır. Katılımcılar toplumdan olup, gönüllülük esasına göre, ölçekleri cevaplandırmışlardır. Gönüllü olan katılımcılara Sosyodemografik Form, Çok Boyutlu Kıskançlık ölçeği, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II, Durumluk –sürekli Kaygı Envanterinin uygulanması ve elde edilen verilerin, istatistiksel olarak değerlendirilmesi planlanmıştır. Bu kişilere, çalışmanın amacı ve konusu hakkında sözel olarak bilgi verilmiş ve katılmaya gönüllü olan bireyler çalışmaya alınmıştır

3.3 Araştırma Soruları

1. Bağlanma stilleri (güvenli- kaygılı -kaçıngan) kıskançlık ve anksiyete üzerinde anlamlı düzeyde farklılıklar göstermekte midir?
2. Bağlanma stillerine göre (güvenli- kaygılı -kaçıngan) kıskançlık ve anksiyete kadın ve erkek korelasyonunda anlamlı düzeyde farklılıklar göstermekte midir?
3. Bağlanma stillerine göre (güvenli- kaygılı -kaçıngan) , çok boyutlu kıskançlık düzeyleri (duygusal – davranışsal ve bilişsel) ve durumluk –sürekli kaygı düzeyleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılıklar göstermekte midir?

4. Bağlanma stillerine göre (güvenli- kaygılı -kaçınan) , çok boyutlu kıskançlık düzeyleri (duygusal – davranışsal ve bilişsel) ve durumluk –sürekli kaygı düzeyleri gelir değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılıklar göstermekte midir?

5. Bağlanma stillerine göre (güvenli- kaygılı -kaçınan) , çok boyutlu kıskançlık düzeyleri (duygusal – davranışsal ve bilişsel) ve durumluk –sürekli kaygı düzeyleri eğitim değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılıklar göstermekte midir?

3.3.1 Hipotezler

H1: Evli bireylerde ki kaygılı ve kaçınan bağlanma stilleri ile kıskançlık ve anksiyete düzeyi arasında pozitif bir ilişki vardır.

H2:Evli bireylerde ki güvenli bağlanma ile kıskançlık ve anksiyete düzeyi arasında negatif bir ilişki vardır.

3.4 Verilerin Toplanma Araçları:

Veriler, bireylerle yüz yüze görüşülerek araştırmannın amacı hakkında bilgi verildikten sonra, “Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu”, bireylerin kişisel bilgilerini toplamak ve düzenlemek amacı ile araştırmacı tarafından geliştirilen "Sosyodemografik Bilgi Formu", bağlanma stilinin belirlenmesi için “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II” (YIYE-II), bireylerin kıskançlık düzeylerini öğrenebilmek için “Çok Boyutlu Kıskançlık leği” ve anksiyete düzeylerini öğrenebilmek için “Durumluk ve Sürekli Kaygı Envanteri (STAI-I, STAI-II)” uygulanarak veriler toplanmıştır. Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu ve diğer ölçeklerin uygulanması yaklaşık 15-20 dakika sürmüştür.

3.4.1 Sosyodemografik Veri Formu:

Bu form, literatür bilgileri göz önüne alınarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Araştırmacı tarafından, katılımcılarla yüz yüze görüşülerek doldurulan form, yaş, cinsiyet, eğitim gibi sosyodemografik bilgileri içermektedir.

3.4.2 Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği:

Pfeiffer and Wong (1987) tarafından geliştirilmiş olan ölçeğin amacı kıskançlık durumunda ortaya çıkan, bilişsel, duygusal ve davranışsal tepkileri ölçmektir. Ölçek 7 basamaklı Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten hem toplam puan, hem de her bir alt ölçeğe ait puan elde edilebilmektedir. Toplam puanda ve her bir alt ölçekte puanın artması toplam kıskançlığın ya da alt ölçeğin ölçtüğü kıskançlık puanının arttığı anlamına gelmektedir. Orijinal ölçek için yapılan faktör analizi çalışması sonucunda üç faktör belirlenmiştir. İlk faktör varyansın % 33.1'ini, ikincisi, 13.6'sını ve üçüncüsü 11.7' sini açıklamıştır. Faktörler bilişsel kıskançlık, davranışsal kıskançlık ve duygusal kıskançlık olarak isimlendirilmiştir. Her bir faktörde 8 madde bulunmaktadır. Yapılan güvenirlik çalışmasında alt ölçeklerin güvenirliği 80 ile 90 arasında bulunmuştur. Bu çalışmada ölçeğin Türk kültürüne Karakurt (2001) tarafından uyarlanmış hali kullanılmıştır. Toplam 23 madde içeren bu form, yedili likert tipi ölçüm sağlar. Uzmanlar tarafından yapılan çeviri ve tersine çeviri gerçekleştirilmiştir. Daha sonra, faktör analizi yapılmış ve analizin sonucunda ölçeğin orijinali ile tutarlı bir biçimde - bilişsel, duygusal ve davranışsal kıskançlık alt ölçekleri- üç faktör elde edilmiştir.

3.4.3 Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri II (YIYE-II):

Fraley ve Shaver (2000) tarafından geliştirilen ölçeğin bağlanmada temel iki boyut olan kaygı ve kaçınma faktörlerini ölçtüğü belirtilmiştir. Türkiye'deki geçerlik ve güvenirlik çalışması Selçuk ve arkadaşları (2005) tarafından yapılmıştır. Öncelikle bağlanma ile ilişkili 60 kavramı içeren 482 maddelik bir havuz oluşturmuşlar, daha sonra maddeleri araştırmacılar arasındaki tutarlık temelinde 323'e düşürmüşlerdir. Yaptıkları faktör analizi sonucunda ise ölçekte 18'i kaygı, 18'i kaçınma alt faktöründe olmak üzere 7'li Likert tipinde toplam 36 madde vardır. Her bir alt boyuttan alınan puan 18 ile 126 arasında değişmekte ve ölçekten alınan puan arttıkça kaçınmacı bağlanma ya da bağlanma kaygısının arttığı söylenmektedir. Kaçınma alt boyutunun Cronbach alfa katsayısı 0,90 iken, kaygı alt boyunun Cronbach alfa katsayısı 0,86'dır. Ölçeğin kaçınma ve kaygı boyutlarına ilişkin test-tekrar test güvenirliği katsayıları ise sırasıyla 0,81 ve 0,82'dir

3.4.4 Durumluk –sürekli Kaygı Envanteri (STAI-I, STAI -II):

Spielberg ve arkadaşları tarafından geliştirilen Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri'nin Türkçe'ye uyarlanması ve standardizasyonu Necla Öner ve Ayhan Le Compte tarafından yapılmıştır. Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri toplam kırk maddeden oluşan iki ayrı ölçeği içermektedir. Durumluk Kaygı Ölçeği bireyin belli bir anda ve belirli koşullarda kendisini nasıl hissettiğini betimlemesini, içinde bulunduğu duruma ilişkin duygularını dikkate alarak cevaplamasını; Sürekli Kaygı Ölçeği ise, bireyin genellikle nasıl hissettiğini betimlemesini gerektirmektedir. Her iki ölçek, yirmişer maddeden oluşmuştur. Durumluk Kaygı ölçeğinin yanıtlanmasında; maddelerin ifade ettiği duyuş, düşünce ya da davranışların şiddet derecesine göre “hiç” , “biraz” , “çok”, ve tamimiyle” şıklarından birinin seçilmesi, Sürekli Kaygı Ölçeğinin yanıtlanmasında ise maddelerin ifade ettiği duyuş , düşünce ya da davranışların sıklık derecesine göre “hemen hiçbir zaman” , “bazen” , çok zaman” , ve “ hemen her zaman” şıklarından birinin seçilmesi istenir. Ölçeklerde “doğrudan (düz)” ve tersine çevrilmiş ifadeler vardır. Olumlu duyguları dile getiren ters ifadeler puanlanırken 1 ağırlık değerinde olanlar 4'e, 4 ağırlık değerinde olanlar ise 1'e dönüştürülür. Olumsuz duyguları dile getiren doğrudan ifadelerde 4 değerindeki yanıtlar kaygının yüksekliğini gösterir. Tersine çevrilmiş ifadelerde ise 4 değerindeki yanıtlar düşük, 1 değerindeki yanıtlar yüksek kaygıyı gösterir. Durumluk Kaygı Ölçeğinde 10 tane (1,2,5,8,10,11,15,16,19 ve 20.maddeler),Sürekli Kaygı ölçeğinde ise 7 tane (21,26,27,30,33,36, ve 39. maddeler) tersine çevrilmiş ifade vardır.

3.5 Verilerin analizi:

Örneklem grubundan elde edilecek verilerin analizini yapmak üzere; SPSS 16.0 Paket programı (Statistical Programme for Social Sciences / Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı) kullanılmıştır. Analizlerde; değişkenler arasındaki ilişkiyi saptamak için Tek Yönlü Varyans Analizi (One Way Analysis Of Variance – ANOVA), Bağılantısız Örneklem için T-Testi (Independent-Samples T-Test) ve Pearson korelasyonu uygulanmıştır.

3.6 Etik:

Örneklem grubunu oluşturan katılımcılara gizlilik haklarının korunacağını garanti verildi. Araştırmaya gönüllü olarak katılan bireylere ölçeklerde verdikleri cevapların hiçbir kişisel bilgi paylaşımı olmadan istatistiksel analizlerde kullanılacağı ve bu şekilde tez çalışmasında yer alacağı konusunda teyit edilmiştir. Tüm katılımcıların isimlerinin gizli tutulacağı ve kişisel hiç bir bilginin herhangi bir üçüncü kişiyle paylaşılmayacağı kişilere bildirilmiştir. Bir diğer ifadeyle, ölçeklerden alınan sonuçların bilimsel kurallara göre yorumlanması dışında başka hiç bir amaç için kullanılmayacağı belirtilmiştir.

BÖLÜM IV BULGULAR

Bu bölümde, araştırma doğrultusunda örneklem grubundan toplanan verilerin çözümlenmesiyle elde edilen sonuçların tabloları, yorumları ile birlikte sunulmuştur.

Tablo-4.1 Katılımcılara Ait Sosyodemografik Veriler:

Değişkenler	Frekans	Yüzde	Toplam
Cinsiyet			
Kadın	101	50.5	200
Erkek	99	49.5	% 100
Çocuk Sayısı			
Yok	34	17.0	
1 çocuk	70	35.0	200
2 çocuk	51	25.5	% 100
3 çocuk	31	15.5	
4 çocuk	10	5.0	
5 çocuk	3	1.5	
6 çocuk	1	0.5	
Gelir Durumu			
Düşük	18	9.0	200
Orta	93	46.5	% 100
Yüksek	89	44.5	
Eğitim Durumu			
İlkokul	19	9.5	200
Ortaokul	20	10.0	% 100
Lise	56	28.0	
Üniversite	75	37.5	
Yüksek lisans/Doktora	30	15.0	
Yaşadığı Yer			
Şehir	195	97.5	200
Kasaba	2	1.0	% 100
Köy	3	1.5	

Çalışma örneklemini Mayıs 2015- Eylül 2015 tarihleri arasında çalışmaya katılmayı kabul eden; 18-65 yaş arası 200 evli kadın/erkek katılımcıdan oluşturulmuştur.

Çalışma grubunun yaş ortalaması 36,03 (sd=9,23)'tür.

Kadın katılımcıların oranı %50,5 (n=101) ve erkeklerin oranı %49,5'tür (n=99).

Çocuk sayılarına bakıldığında örneklemin %17'sinin (n=34) çocuğu yok, %35'i (n=70) 1 çocuk, %25'i (n=50) 2 çocuk, %15.5'i (n=31) 3 çocuk, %5'i (n=10) 4 çocuk, %1,5'i (n=3) 5 çocuk ve %0.5'i (n=1) 6 çocuk sahibidir.

Katılımcıların %9'unun düşük (n=18), %46,5'inin orta (n=93) ve %44,5'inin yüksek (n=89) gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

Eğitim seviyelerine bakıldığında örneklemin, %9.5'unu (n=19) ilkokul mezunları, %10'unu (n=20) ortaokul mezunları, %28'ini (n=56) lise mezunları, %37,5'ini (n=75) üniversite mezunları, %15'ini (n=30) yüksek lisans/doktora mezunları oluşturmaktadır.

Yaşadıkları yere bakıldığında %97,5 katılımcı (n=195) şehirde, %1 katılımcı (n=2) kasabada ve %1,5 katılımcı (n=3) köyde yaşamaktadır. Katılımcıların sosyodemografik verileri tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo-4.2 Kadın ve Erkek Gruplarının Yaş Ortalamalarının 'Bağlantısız Örneklemeler için T-Testi' İle Karşılaştırılması

Cinsiyet/Yaş/ Evlilik süresi	N	Ort	Ss	df	T	P
Yaş						
Kadın	101	35.02	9.57	198	-1.58	0.12
Erkek	99	37.07	8.80			

Çalışmadaki kadın ve erkeklerin yaş ortalamaları arasındaki farklılıklar da "Bağlantısız Örneklemelerde T-Testi" ile karşılaştırılmış ve bulgular Tablo-2'de verilmiştir. Kadın ve erkekler yaş ortalamaları açısından farklılaşmamaktadır.

Tablo-4.3 Cinsiyet Değişkenine Göre Ölçek Ortalama Puanlarının ‘Bağılantısız Örneklemeler için T-Testi’ ile Karşılaştırılması:

Ölçekler/Cinsiyet	N	Ort	Ss	df	T	P
STAI TX-1						
Kadın	101	43.06	5.79	198	0.86	0.39
Erkek	99	42.36	5.64			
STAI TX-2						
Kadın	101	48.88	6.77	188.44	4.27	0.00**
Erkek	99	45.22	5.27			
ÇBKÖ						
Kadın	101	83.68	22.47	194.17	0.21	0.83
Erkek	99	82.97	25.36			
DUY. KIS.						
Kadın	101	39.64	8.88	191.18	-2.37	0.02*
Erkek	99	42.34	7.19			
DAV. KIS.						
Kadın	101	25.29	11.24	198	1.59	0.11
Erkek	99	22.70	11.86			
BİL. KIS.						
Kadın	101	18.69	11.95	195.96	0.38	0.70
Erkek	99	18.02	11.97			
YIYE KAYGILI						
Kadın	101	64.91	22.32	198	1.47	0.14
Erkek	99	60.34	21.59			
YIYE KAÇINGAN						
Kadın	101	53.36	18.78	198	1.39	0.17
Erkek	99	49.85	16.94			
YIYE GÜVENLİ						
Kadın	100	68.10	15.10	197	-1.25	0.21
Erkek	99	70.63	13.42			

* p<0.05, ** p<0.001

STAI: Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri, TX-1: Durumluk Kaygı formu, TX-2: Sürekli Kaygı Formu, ÇBKÖ: Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği (Duygusal, Davranışsal, Bilişsel), YIYE: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri

Katılımcıların anksiyete, kıskançlık ve bağlanma stillerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan “Bağlantısız Örneklemeler İçin T-Testi” sonucunda cinsiyet değişkeninin Sürekli Kaygı için anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür ($T=4.27$; $p=0.00<0.001$). Buna göre Durumluk-Sürekli Kaygı ölçeğinin alt başlığı olan sürekli kaygı cinsiyet değişkenine göre farklılık göstermektedir. Kadınların Sürekli Kaygı puan ortalamalarının ($X=48.88$), erkeklerin puan ortalamalarından ($x=45.22$) daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyetleri arasında Durumluk Kaygı alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0.05$). Buna göre Durumluk Kaygı ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmamaktadır. Durumluk Kaygı alt ölçeği puanları açısından katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Katılımcıların duygusal kıskançlık puan ortalamalarına bakıldığında erkeklerin ortalamasının ($X=42.34$), kadınların ortalamasından ($X=39.64$) anlamlı derecede daha yüksek çıkmıştır ($T=-2.37$; $p=0.02<0.05$). Erkeklerin kadınlara göre Duygusal Kıskançlık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bulgular Tablo-3'te verilmiştir.

Katılımcıların cinsiyetleri arasında Çok Boyutlu Kıskançlık Toplam, Davranışsal ve Bilişsel kıskançlık alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0.05$). Buna göre Çok Boyutlu Kıskançlık Toplam, Davranışsal ve Bilişsel Kıskançlık alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmamaktadır. Çok Boyutlu Kıskançlık Toplam, Davranışsal ve Bilişsel kıskançlık alt ölçeği puanları açısından katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Katılımcıların cinsiyetleri arasında Kaygılı, Kaçınan ve Güvenli Bağlanma alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0.05$). Buna göre Kaygılı, Kaçınan ve Güvenli Bağlanma alt ölçeği cinsiyet değişkenine göre farklılık yaratmamaktadır. Kaygılı, Kaçınan ve Güvenli Bağlanma alt ölçeği puanları açısından katılımcıların cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Tablo-4.4 Gelir Değişkenine Göre Ölçek Ortalama Puanlarının ‘One-Way ANOVA Testi’ ile Karşılaştırılması:

Ölçekler/Gelir	N	Ort	Ss	df	F	P
STAI TX-1						
Düşük	18	44.72	6.04	2	1.86	0.16
Orta	93	42.98	5.76			
Yüksek	89	42.03	5.53			
STAI TX-2						
Düşük	18	50.39	6.69	2	3.25	0.04*
Orta	93	47.18	6.44			
Yüksek	89	46.28	5.98			
ÇBKÖ						
Düşük	18	79.78	20.22	2	0.29	0.75
Orta	93	84.34	24.68			
Yüksek	89	82.99	23.89			
DUY. KIS.						
Düşük	18	36.33	11.22	2	3.37	0.03*
Orta	93	41.70	8.44			
Yüksek	89	41.17	6.89			
DAV. KIS.						
Düşük	18	22.44	8.76	2	0.37	0.69
Orta	93	24.68	11.81			
Yüksek	89	23.62	11.93			
BİL. KIS.						
Düşük	18	20.22	15.70	2	0.26	0.78
Orta	93	17.94	12.56			
Yüksek	89	18.43	11.68			
YIYE KAYGILI						
Düşük	18	62.00	24.68	2	0.06	0.94
Orta	93	63.25	21.29			
Yüksek	89	62.16	22.46			
YIYE KAÇINGAN						
Düşük	18	51.06	19.70	2	0.58	0.56
Orta	93	53.06	17.11			
Yüksek	89	50.22	18.49			
YIYE GÜVENLİ						
Düşük	18	72.65	18.20	2	0.55	0.58
Orta	93	69.40	13.33			
Yüksek	89	68.69	14.57			

* p<0.05, ** p<0.001

STAI: Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri, TX-1: Durumluk Kaygı formu, TX-2: Sürekli Kaygı Formu, ÇBKÖ: Çok Boyutlu Kıskaçlık Ölçeği (Duygusal, Davranışsal, Bilişsel), YIYE: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri

Katılımcıların anksiyete, kıskançlık ve bağlanma stillerinin gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan “One-Way Anova Testi” sonucunda gelir değişkeninin de sürekli kaygı için anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür ($T=3.25$; $p=0.04<0.05$). Buna göre Durumluk-Sürekli Kaygı ölçeğinin alt başlığı olan sürekli kaygı gelir değişkenine göre farklılık göstermektedir.

Yapılan “Scheffe Testi” ile bu farklılığın düşük ve orta gelirli bireyler arasında olduğu, düşük gelirli bireylerin sürekli kaygı puan ortalamalarının ($X=50.39$), orta ($X=47.18$) gelirli bireylerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların duygusal kıskançlık puan ortalamalarına bakıldığında da gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır ($T=3.37$; $p=0.03<0.05$). Buna göre Çok boyutlu kıskançlık ölçeğinin alt başlığı olan Duygusal Kıskançlık ölçeği gelir değişkenine göre farklılık göstermektedir.

Katılımcıların gelir değişkenine göre Durumluk Kaygı alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0.05$). Buna göre Durumluk Kaygı ölçeği gelir değişkenine göre farklılık yaratmamaktadır. Durumluk Kaygı alt ölçeği puanları açısından katılımcıların gelir değişkeni arasında anlamlı bir fark yoktur.

Katılımcıların gelir değişkenine göre Davranışsal ve Bilişsel kıskançlık alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0.05$). Buna göre Davranışsal ve Bilişsel Kıskançlık alt ölçeği gelir değişkenine göre farklılık yaratmamaktadır. Davranışsal ve Bilişsel kıskançlık alt ölçeği puanları açısından katılımcıların gelir değişkenleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Katılımcıların gelir değişkenine göre Kaygılı, Kaçınan ve Güvenli Bağlanma alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0.05$). Buna göre Kaygılı, Kaçınan ve Güvenli Bağlanma alt ölçeği gelir değişkenine göre farklılık yaratmamaktadır. Kaygılı, Kaçınan ve Güvenli Bağlanma alt ölçeği puanları açısından katılımcıların gelir değişkenleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Tablo-4.5 Eğitim Değişkenine Göre Ölçek Ortalama Puanlarının ‘One-Way ANOVA Testi’ ile Karşılaştırılması:

Ölçekler/Eğitim	N	Ort	Ss	Df	F	P
STAI TX-1						
İlkokul	19	43.89	6.16	4	1.52	0.20
Ortaokul	20	43.63	6.54			
Lise	56	43.71	6.25			
Üniversite	75	41.56	4.93			
Yükseklisans/Doktora	30	42.73	5.52			
STAI TX-2						
İlkokul	19	48.00	6.33	4	1.07	0.37
Ortaokul	20	46.63	5.86			
Lise	56	48.41	6.80			
Üniversite	75	46.29	5.69			
Yükseklisans/Doktora	30	46.60	7.20			
ÇBKÖ						
İlkokul	19	85.22	23.94	4	1.77	0.14
Ortaokul	20	75.16	19.89			
Lise	56	89.68	23.76			
Üniversite	75	81.08	23.06			
Yükseklisans/Doktora	30	82.20	27.40			
DUY. KISKANÇLIK						
İlkokul	19	38.50	10.53	4	2.08	0.09
Ortaokul	20	37.63	11.06			
Lise	56	42.13	9.03			
Üniversite	75	42.13	5.78			
Yükseklisans/Doktora	30	39.77	7.23			
DAV. KISKANÇLIK						
İlkokul	19	25.89	10.41	4	2.55	0.04*
Ortaokul	20	19.95	10.83			
Lise	56	27.32	10.51			
Üniversite	75	21.93	11.20			
Yükseklisans/Doktora	30	24.60	14.06			
BİL. KISKANÇLIK						
İlkokul	19	20.11	14.59	4	0.58	0.68
Ortaokul	20	17.37	14.29			
Lise	56	20.23	12.34			
Üniversite	75	17.28	11.63			
Yükseklisans/Doktora	30	17.83	12.49			
YIYE KAYGILI						
İlkokul	19	64.28	26.79	4	1.17	0.33
Ortaokul	20	64.32	18.11			
Lise	56	66.61	22.05			
Üniversite	75	58.61	20.39			
Yükseklisans/Doktora	30	64.00	24.52			
YIYE KAÇINGAN						
İlkokul	19	51.94	15.64	4	0.26	0.91
Ortaokul	20	48.84	13.66			
Lise	56	53.41	16.47			
Üniversite	75	51.44	18.61			
Yükseklisans/Doktora	30	51.20	22.25			
YIYE GÜVENLİ						
İlkokul	19	69.53	15.89	4	0.35	0.85
Ortaokul	20	72.63	9.67			
Lise	56	68.36	13.98			
Üniversite	75	69.23	14.13			
Yükseklisans/Doktora	30	68.40	16.96			

* p<0.05, ** p<0.001 STAI: Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri, TX-1: Durumluk Kaygı formu, TX-2: Sürekli Kaygı Formu, ÇBKÖ: Çok Boyutlu Kiskançlık Ölçeği (Duygusal, Davranışsal, Bilişsel), YIYE: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri

Tablo 4’de görüldüğü gibi katılımcıların eğitim değişkenine göre Davranışsal Kıskançlık alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p=0.04<0.05$). Buna göre Davranışsal Kıskançlık alt ölçeği eğitim durumu değişkenine göre farklılık yaratmaktadır. Davranışsal Kıskançlık alt ölçeği puanları açısından ilkokul mezunu olan katılımcıların diğer katılımcılara oranla Davranışsal Kıskançlık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Katılımcıların eğitim değişkenine göre Durumluk ve Sürekli Kaygı alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0.05$). Buna göre Durumluk ve Sürekli Kaygı ölçeği eğitim değişkenine göre farklılık yaratmamaktadır. Durumluk ve Sürekli Kaygı alt ölçeği puanları açısından katılımcıların eğitim değişkeni arasında anlamlı bir fark yoktur.

Katılımcıların eğitim değişkenine göre Duygusal ve Bilişsel kıskançlık alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0.05$). Buna göre Duygusal ve Bilişsel Kıskançlık alt ölçeği eğitim değişkenine göre farklılık yaratmamaktadır. Duygusal ve Bilişsel kıskançlık alt ölçeği puanları açısından katılımcıların gelir değişkenleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Katılımcıların eğitim değişkenine göre Kaygılı, Kaçınan ve Güvenli Bağlanma alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamaktadır. ($p>0.05$). Buna göre Kaygılı, Kaçınan ve Güvenli Bağlanma alt ölçeği eğitim değişkenine göre farklılık yaratmamaktadır. Kaygılı, Kaçınan ve Güvenli Bağlanma alt ölçeği puanları açısından katılımcıların eğitim değişkenleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

Tablo-4.6 Uygulanan Ölçeklerin Pearson Korelasyon Matrisi:

	STAI TX-1	STAI TX-2	ÇBKÖ	DUY. KIS	DAV. KIS.	BİL. KIS.	YIYE KAY.	YIYE KAÇ.	YIYE GÜV.
STAI TX-1									
P									
STAI TX-2	0.242**								
P	0.001								
ÇBKÖ	0.236**	0.369**							
p	0.001	0.000							
DUY. KIS.	-0.052	-0.004	0.421**						
p	0.464	0.950	0.000						
DAV. KIS.	0.266**	0.464**	0.858**	0.138					
p	0.000	0.000	0.000	0.051					
BİL. KIS.	0.250**	0.283**	0.840**	0.027	0.635**				
p	0.000	0.000	0.000	0.701	0.000				
YIYE KAY.	0.207**	0.574**	0.723**	0.108	0.736**	0.635**			
p	0.003	0.000	0.000	0.128	0.000	0.000			
YIYE KAÇ.	0.300**	0.436**	0.437**	0.027	0.508**	0.347**	0.602**		
p	0.000	0.000	0.000	0.700	0.000	0.000	0.000		
YIYE GÜV.	-0.231**	-0.330**	-0.389**	-0.018	-0.449**	-0.310**	-0.580**	-0.865**	
p	0.001	0.000	0.000	0.802	0.000	0.000	0.000	0.000	

* p<0.05, ** p<0.001

STAI: Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri, TX-1: Durumluk Kaygı formu, TX-2: Sürekli Kaygı Formu, ÇBKÖ: Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği (Duygusal, Davranışsal, Bilişsel), YIYE: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (Kaygılı, Kaçınan, Güvenli)

Tablo-6’da görüldüğü gibi, katılımcıların durumluk-sürekli kaygı, çok boyutlu kıskançlık ve alt boyutları (duygusal kıskançlık, davranışsal kıskançlık, bilişsel kıskançlık), yakın ilişkilerde yaşantılar alt boyutları (kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma, güvenli bağlanma) puanlarının birbirleriyle ilişkisi pearson korelasyon tekniği kullanılarak incelenmiştir.

Değişkenler arası ilişki incelendiğinde durumluk kaygı puanı ile sürekli kaygı ($r=0.242$), çok boyutlu kıskançlık toplam ($r=0.236$), davranışsal kıskançlık ($r=0.266$), bilişsel kıskançlık ($r=0.250$), kaygılı bağlanma ($r=0.207$), kaçınan bağlanma ($r=0.300$) puanları arasında pozitif korelasyon, güvenli bağlanma ($r=-0.231$) ile negatif korelasyon göstermektedir.

Sürekli kaygı ile çok boyutlu kıskançlık toplam puanı ($r=0.369$), davranışsal kıskançlık ($r=0.464$), bilişsel kıskançlık ($r=0.283$), kaygılı bağlanma ($r=0.574$), kaçınan bağlanma ($r=0.436$) arasında pozitif ilişki, güvenli bağlanma ($r=-0.330$) arasında negatif ilişki bulunmaktadır.

Çok boyutlu kıskançlık toplam puanı ile duygusal kıskançlık ($r=0.421$), davranışsal kıskançlık ($r=0.858$), bilişsel kıskançlık ($r=0.840$), kaygılı bağlanma ($r=0.723$), kaçınan bağlanma ($r=0.437$) arasında pozitif ilişki, güvenli bağlanma ($r=-0.231$) ile arasında negatif ilişki olduğu görülmektedir.

Davranışsal kıskançlık ile bilişsel kıskançlık ($r=0.635$), kaygılı bağlanma ($r=0.736$), kaçınan bağlanma ($r=0.508$) arasında pozitif, güvenli bağlanma ($r=-0.449$) ile arasında negatif ilişki bulunmaktadır.

Bilişsel kıskançlık ile kaygılı bağlanma ($r=0.635$), kaçınan bağlanma ($r=0.347$) arasında pozitif, güvenli bağlanma ($r=-0.310$) ile arasında negatif korelasyon bulunmaktadır.

Kaygılı bağlanma ile kaçınan bağlanma arasında ($r=0.602$) pozitif, güvenli bağlanma ($r=-0.580$) ile arasında negatif ilişki bulunmaktadır.

Kaçınan bağlanma ile güvenli bağlanma ($r=-0.865$) arasında da negatif korelasyon bulunmuştur.

Tablo-4.7 Kadın Örnekleme Uygulanan Ölçeklerin Pearson Korelasyon Matrisi:

KADINLAR İÇİN	STAI TX-1	STAI TX-2	ÇBKÖ	DUY. KIS	DAV. KIS.	BİL. KIS.	YIYE KAY.	YIYE KAÇ.	YIYE GÜV.
STAI TX-1									
p									
STAI TX-2	0.156								
p	0.120								
ÇBKÖ	0.168	0.299**							
p	0.093	0.000							
DUY. KIS.	0.057	0.005	0.510**						
p	0.572	0.964	0.000						
DAV. KIS.	0.187	0.419**	0.816**	0.249*					
p	0.061	0.000	0.000	0.012					
BİL. KIS.	0.102	0.157	0.736**	-0.006	0.413**				
p	0.309	0.117	0.000	0.952	0.000				
YIYE KAY.	0.170	0.558**	0.717**	0.151	0.690**	0.577**			
p	0.090	0.000	0.000	0.131	0.000	0.000			
YIYE KAÇ.	0.270**	0.442**	0.315**	0.101	0.385**	0.137**	0.517**		
p	0.006	0.000	0.000	0.317	0.000	0.000	0.000		
YIYE GÜV.	-0.210*	-0.283**	-0.308**	-0.034	-0.388**	-0.163	-0.516**	-0.866**	
p	0.036	0.004	0.002	0.735	0.000	0.105	0.000	0.000	

* p<0.05, ** p<0.001

STAI: Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri, TX-1: Durumluk Kaygı formu, TX-2: Sürekli Kaygı Formu, ÇBKÖ: Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği (Duygusal, Davranışsal, Bilişsel), YIYE: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (Kaygılı, Kaçınan, Güvenli)

Tablo-7 ve Tablo-8 de ölçekler arasındaki ilişkilerin cinsiyete göre nasıl farklılaştığına bakılmıştır. Kadınlar için bakıldığında durumluk kaygı ile sürekli kaygı ($r=0.156$), çok boyutlu kıskançlık toplam ($r=0.168$), duygusal kıskançlık ($r=0.057$), davranışsal kıskançlık ($r=0.187$), bilişsel kıskançlık ($r=0.102$) ve kaygılı bağlanma ($r=0.170$) arasında bir ilişki olmadığı görülmektedir. Ancak durumluk kaygı ile kaygılı bağlanma ($r=0.270$) arasında pozitif bir ilişki varken, güvenli bağlanma ($r=-0.210$) ile arasında negatif bir ilişki vardır.

Kadınların sürekli kaygı puanları ile bilişsel kıskançlık ($r=0.157$) ve duygusal kıskançlık ($r=0.057$) puanları arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür. Ancak durumluk kaygı ile çok boyutlu kıskançlık toplam ($r=0.299$), davranışsal kıskançlık ($r=0.419$), kaygılı bağlanma ($r=0.558$), ve kaçınan bağlanma ($r=0.442$) arasında pozitif bir ilişki varken, güvenli bağlanma ($r=-0.283$) ile negatif ilişki vardır.

Kadın katılımcıların çok boyutlu kıskançlık toplam puanı ile duygusal kıskançlık ($r=0.510$), davranışsal kıskançlık ($r= 0.816$), bilişsel kıskançlık ($r= 0.736$), kaygılı bağlanma($r=0.717$), ve kaçınan bağlanma($r= 0.315$) arasında pozitif bir ilişki varken güvenli bağlanma ($r= -0.308$) ile arasında negatif bir ilişki saptanmıştır.

Duygusal kıskançlık ile bilişsel kıskançlık ($r= -0.006$), kaygılı bağlanma ($r=0.151$), kaçınan bağlanma ($r= 0.101$), ve güvenli bağlanma ($r= -0.034$) puanları arasında bir ilişki olmadığı görülmüştür. Ancak duygusal kıskançlık ve davranışsal kıskançlık ($r=0.249$) puanları arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir.

Bilişsel kıskançlık ile güvenli bağlanma ($r=-0.163$) puanları arasında bir ilişki saptanmamıştır. Ancak bilişsel kıskançlık ile kaygılı bağlanma ($r= 0.577$) ve kaçınan bağlanma ($r= 0.137$) arasında pozitif bir ilişki bulunmaktadır.

Kadın katılımcıların kaygılı kaçınma ile kaçınan bağlanma ($r=0.517$) arasında pozitif bir ilişki varken, güvenli bağlanma($r= -0.516$) ile arasında negatif bir ilişki vardır.

Kaçınan bağlanma ile güvenli bağlanma ($r= -0.866$) arasında negatif bir ilişki saptanmıştır.

Tablo-4.8 Erkek Örnekleme Uygulanan Ölçeklerin Pearson Korelasyon Matrisi:

ERKEKLER İÇİN	STAI TX-1	STAI TX-2	ÇBKÖ	DUY. KIS	DAV. KIS.	BİL. KIS.	YIYE KAY.	YIYE KAÇ.	YIYE GÜV.
STAI TX-1									
p									
STAI TX-2	0.345**								
p	0.000								
ÇBKÖ	0.299**	0.490**							
p	0.003	0.000							
DUY. KIS.	-0.172	0.113	0.352**						
p	0.089	0.265	0.000						
DAV. KIS.	0.334**	0.509**	0.902**	0.057					
p	0.001	0.000	0.000	0.578					
BİL. KIS.	0.391**	0.453**	0.926**	0.077	0.835**				
p	0.000	0.000	0.000	0.446	0.000				
YIYE KAY.	0.238*	0.596**	0.737**	0.098	0.778**	0.695**			
p	0.018	0.000	0.000	0.335	0.000	0.000			
YIYE KAÇ.	0.325**	0.411**	0.566**	-0.034	0.631**	0.567**	0.695**		
p	0.001	0.000	0.000	0.741	0.000	0.000	0.000		
YIYE GÜV.	-0.249*	-0.373**	-0.478**	-0.033	-0.506**	-0.464**	-0.648**	-0.863**	
p	0.013	0.000	0.000	0.746	0.000	0.000	0.000	0.000	

* p<0.05, ** p<0.001

STAI: Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri, TX-1: Durumluk Kaygı formu, TX-2: Sürekli Kaygı Formu, ÇBKÖ: Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği (Duygusal, Davranışsal, Bilişsel), YIYE: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (Kaygılı, Kaçınan, Güvenli)

Tablo-8 de erkeklere bakıldığında ise durumluk kaygı ile duygusal kıskançlık ($r = -0.172$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Sürekli kaygı ile duygusal kıskançlık ($r = 0.113$) arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Duygusal kıskançlık ile davranışsal kıskançlık ($r = 0.057$), bilişsel kıskançlık ($r = 0.077$), kaygılı bağlanma ($r = 0.098$), kaçınan bağlanma ($r = -0.034$) ve güvenli bağlanma ($r = -0.506$) ile arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

BÖLÜM V TARTIŞMA ve YORUM

Erken çocukluk döneminde geliştirilen bağlanma stillerinin bireylerin gelecek yaşamdaki sosyal ve ikili ilişkilerini olumlu yada olumsuz olarak etkilediği literatür kısmında aktarılmıştır. Özellikle bağlanmanın romantik ilişkilerde ki kıskançlığı etkilediği ve anksiyete ile ilişkili olduğuna dair pek çok araştırma sonucu bulunmaktadır (Guerrero, 1998; Watt, McWilliams ve Campbell, 2005; Dilmaç, Hamarta ve Arslan, 2009). Giriş bölümünde de bahsedildiği gibi bağlanma, kıskançlık ve kaygı kavramları ile ilgili pek çok kuram ve araştırmacılar aralarındaki ilişkiden bahsetmişlerdir. Fonksiyonel bir perspektiften bakıldığında, bağlanmanın birbirinden farklı pek çok değişkenle ilişkisi olması beklenir. Bundan dolayı bağlanmayı, kıskançlık ve anksiyete ile ilişkilendirmek anlamlıdır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar, geçmişten bugüne bağlanma ile kıskançlık ve anksiyete ile ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan araştırmalar temelinde tartışılacaktır. Araştırmada evli bireylerde bağlanma stillerinin kıskançlık ve anksiyete üzerindeki etkisini ölçen Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği ve Durumluk –Sürekli Kaygı Envanteri ile ilgili değişkenler incelendi. Aynı zamanda bağlanma, kıskançlık ve anksiyete kavramlarının birbirleri ile olan korelasyon analizleri yapılmıştır.

Araştırmaya katılan evli bireylere Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri, Çok Boyutlu Kıskançlık Ölçeği ve Durumluk –Sürekli Kaygı Envanteri uygulanmıştır. Bu araştırmada bağlanma stillerinin kıskançlık ve anksiyete ile ilişkisi incelenmiş ve birbirleri ile olan korelasyon analizleri yapılmıştır. Evli bireylerin bağlanma stillerinin kıskançlık ve anksiyete ile olan ilişkisini kişilere ait, eğitim, gelir düzeyi ve cinsiyet değişkenine göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre ise bağlanma stilleri, kıskançlık ve anksiyete ile ilişkilerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Araştırma dâhilinde sosyodemografik bilgi formunu ve anket sorularını yanıtlayan 200 katılımcının 101'ini %50,5 (n=101) kadınlar ve 99'unu %49,5 (n=99) erkekler oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş ortalaması 36,03 (sd=9,23)' tür. Öncelikle çalışmadaki kadın ve erkeklerin yaş ortalamaları arasındaki farklılıklar da karşılaştırılmış ve bulgulara göre kadın ve erkekler yaş ortalamaları açısından farklılaşmamaktadır. Daha sonra katılımcıların anksiyete, kıskançlık ve bağlanma stillerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek üzere yapılan t testin sonucunda cinsiyet değişkeninin Sürekli Kaygı için anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür. Kadınların Sürekli Kaygı puan ortalamalarının erkeklerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu bulunmuştur. Keklik (2011) in yaptığı araştırmada da, bağlanma ve sürekli kaygı düzeyleri arasında ki ilişki cinsiyet değişkenine göre incelenmiş, erkek ve kadın öğrencilerin bağlanma sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Katılımcıların duygusal kıskançlık puan ortalamalarına bakıldığında erkeklerin ortalaması kadınların ortalamasından anlamlı derecede daha yüksek çıkmıştır. Erkeklerin kadınlara göre Duygusal Kıskançlık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır. Literatür kısmında evrimsel yaklaşımın kıskançlık kavramına nasıl yaklaştığı incelenmiştir. Evrimsel yaklaşıma göre kadınların erkeklere oranla duygusal kıskançlık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur, çünkü evrimsel psikologlara göre erkeklerin cinsel sadakatsizliğe tahammülü yokken, kadınların ise duygusal sadakatsizliğe tahammülleri yoktur (Demirtaş, 2009). Yapılan araştırmaların çoğunun sonucu bu bulguları desteklerken bizim çalışmamızda ise bunun tam tersi saptanmıştır. Bunun olası sebebi ise bu durumun tüm kültürlere genellenemeyeceğini savunanların olmasıdır (Buunk ve ark. 1996, DeSteno ve Salovey 1996). Evrimsel yaklaşımın kıskançlıkta cinsiyet farklılıkları üzerine yaptığı açıklamalara katılarak, kültür değişkenlerinin de insan üzerindeki etkisinin göz ardı edilemeyecek kadar güçlü olduğunu ileri sürmektedirler (DeSteno ve Salovey 1996). Benzer şekilde bazı araştırmacılara göre de sözü edilen duygusal kıskançlığın toplumların kadın ve erkeklere dayattıkları normların bu durumun belirleyicisi olduğunu savunmakta ve erkeklerin de kadınlara oranla daha fazla duygusal kıskançlık yaşayabildiklerini ortaya koymuşlardır (Hupka ve Bank 1996).

Türk kültüründe de kıskançlığın erkekler için hem cinsel hem de duygusal açıdan daha tutucu olduğunu kabul edersek, çıkan sonucu kültür değişkenleri ile açıklamak mümkün olabilir.

Katılımcıların %9'unun düşük (n=18), %46,5'inin orta (n=93) ve %44,5'inin yüksek (n=89) gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların anksiyete, kıskançlık ve bağlanma stillerinin gelir değişkenine göre sürekli kaygı için anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür. Buna göre Durumluk-Sürekli Kaygı ölçeğinin alt başlığı olan sürekli kaygı gelir değişkenine göre farklılık göstermektedir. Yapılan "Scheffe Testi" ile bu farklılığın düşük ve orta gelirli bireyler arasında olduğu, düşük gelirli bireylerin sürekli kaygı puan ortalamalarının orta gelirli bireylerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Literatür kısmında aktarıldığı gibi kaygının da kendi içinde çeşitleri vardır ve olumsuz kaygı bunlardan birisidir. Fakirlik durumu ise olumsuz kaygılara örnek teşkil eder (Bedir, 2008). Araştırmamızın sonucuna göre de düşük gelirli bireylerin sürekli kaygı düzeyleri orta ve yüksek gelirli bireylere göre daha yüksektir.

Aynı zaman da katılımcıların duygusal kıskançlık puan ortalamalarına bakıldığında da gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Buna göre Çok boyutlu kıskançlık ölçeğinin alt başlığı olan Duygusal Kıskançlık ölçeği gelir değişkenine göre farklılık göstermektedir. Yapılan bir araştırmada da benzer olarak bağımsız değişkenler incelendiğinde de gelir düzeylerinin davranışsal kıskançlık üzerinde etkisi olduğu görülmüştür (Curun ve Çapkın 2014).

Eğitim seviyelerine bakıldığında örneklemin %9'unu (n=18) ilkökul mezunları, %9,5'ini (n=19) ortaokul mezunları, %28'ini (n=56) lise mezunları, %37,5'ini (n=75) üniversite mezunları, %15'ini (n=30) yüksek lisans/doktora mezunları oluşturmaktadır. Buna göre bulunan sonuçlar gösteriyor ki, katılımcıların eğitim değişkenine göre Davranışsal Kıskançlık alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır. Davranışsal Kıskançlık alt ölçeği puanları açısından ilkökul mezunu olan katılımcıların diğer katılımcılara oranla Davranışsal Kıskançlık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bizim araştırmamızın sonucu ile tutarlı bulunan bir başka benzer araştırmanın sonucuna göre de eğitim seviyesi yüksek olan kişilerin davranışsal kıskançlık düzeylerinin diğer eğitim seviyelerine göre daha düşük olduğu saptanmıştır. (Çapkın, 2012).

Ölçekler arası korelasyon sonuçlarına bakıldığında durumluk kaygı puanı ile sürekli kaygı, çok boyutlu kıskançlık, davranışsal kıskançlık, bilişsel kıskançlık, kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma, puanları arasında pozitif korelasyon, güvenli bağlanma ile negatif korelasyon göstermektedir. Sonuçlara bakarak söyleyebiliriz ki, kaygılı ve kaçınan bağlanma stiline sahip olan bireylerin kıskançlık ve anksiyete lçeklerinin alt değişkenleri ile pozitif bir ilişki içerisindedir. Yani kaygılı ve kaçınan bağlanma puanı yüksek olan bireylerin kaygı ve kıskançlık puanları da yüksektir. Güvenli bağlanma puanı yüksek olan bireylerin ise kıskançlık ve kaygı puanları ise daha düşüktür. Kıskançlığın bilişsel boyutu ile kaygılı bağlanmanın pozitif bir ilişki içerisinde olması da anlamlıdır. Bilişsel kıskançlığa bakıldığında, bireyin kendi içinde oluşan temel inanç ve düşüncelerinin şekillendirdiği kognitif bütünlüğünde tecrübe ettiği kıskançlık ile kaygı duygusuna yer verilmektedir. Kaygının da başlı başına kıskançlığın bir bileşeni olduğu düşünüldüğünde kaygılı bağlanma ve bilişsel kıskançlığın birbiri ile olan pozitif ilişkisi gayet anlamlıdır. Özellikle ikili ilişkilerde deneyimlenen kıskançlık olgusu, bireyin karşısındakini bir başkasıyla birlikteliğine dair daha fazla obsesif, kaygılı, zgn, şüpheli ve endişeli duygularını içermektedir. Kaygı boyutunun kıskançlığın yordanması konusunda belirleyici olduğu bulgusu lkemizde Karakurt (2001) tarafından, bağlanma ve kıskançlığın incelendiği çalışmayla tutarlı bulunmuştur.

Sürekli kaygı ile çok boyutlu kıskançlık toplam puanı, davranışsal kıskançlık, bilişsel kıskançlık, kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma arasında pozitif ilişki, güvenli bağlanma arasında negatif ilişki bulunmaktadır. Bağlanma stilleri ile kaygı düzeyi arasındaki ilişki inceleyen araştırmalara göz atıldığında güvenli bağlanma biçimine sahip kişilerin hem kaygıya olan hassasiyetlerinin hem de kaygı düzeylerinin diğer bağlanma stillerine göre daha düşük olduğu görülmüştür (Watt, McWilliams ve Campbell, 2005; Dilmaç, Hamarta ve Arslan, 2009).

Yapılan birçok araştırmada güvensiz bağlanma stili ile psikopatolojiler arasında güçlü ilişki bulunmuştur. Örneğin , güvensiz bağlanma stiline sahip bireylerin genellenmiş kaygıya eğilimi olduğu bulunmuştur (Allen ve ark, 1998; Cooper ve ark, 1998; Hazan ve Shaver, 1990; Mickelson ve ark., 1997).

Çok boyutlu kıskançlık toplam puanı ile duygusal kıskançlık, davranışsal kıskançlık, bilişsel kıskançlık, kaygılı bağlanma, kaçıngan bağlanma arasında pozitif ilişki, güvenli bağlanma ile arasında negatif ilişki olduğu görölmektedir. Bu yapılan araştırmanın sonucu ile tutarlı olarak Buunk (1997) , kaygılı bağlanma stiline sahip bireylerin kıskançlığın tüm türlerinde en fazla kıskanan grup olarak belirterek, kaçıngan bağlanmaya sahip olan kişilerin ise kıskançlık konusunda kaygılı bireyleri takip ettiğini vurgulamıştır. Knobloch, Solomon ve Cruz'un (2001) çalışmasında da kıskançlık tecrübesinin kaygılı bağlanma ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı şekilde Marazziti (2010) de, yaptığı araştırmasında kıskançlığın tüm alt boyutlarının kaygılı bağlanma stili ile ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Ölçekler arasındaki ilişkilerin tüm katılımcıların korelasyon sonuçlarına kıyasla cinsiyete göre nasıl farklılaştığı da incelenmiştir. Erkekler için bakıldığında aralarında pozitif bir korelasyon bulunmasına rağmen kadınlar için durumluk kaygı ile sürekli kaygı, çok boyutlu kıskançlık toplam, davranışsal kıskançlık, bilişsel kıskançlık ve kaygılı bağlanma arasında bir ilişki olmadığı görölmektedir. Ayrıca kadınların sürekli kaygı puanları ile bilişsel kıskançlık puanları arasında ve bilişsel kıskançlık ile güvenli bağlanma puanları arasında bir ilişki saptanmamıştır. Diğer bir yandan, erkeklerin duygusal kıskançlık ve davranışsal kıskançlık arasında bir ilişki görölmezken, kadınların duygusal kıskançlık ve davranışsal kıskançlık puanları arasında pozitif bir ilişki olduğu görölmektedir. Bizim çalışmamızda çıkan sonuçların aksine Collins ve Read (1990)' ın yapmış olduğu çalışmada, kadınların erkeklere göre kıskanç davranışlara sahip olmada düşük performans gösterirken, bilişsel düzeyde durumun erkeklerden yüksek olduğunu belirtilmiştir. Bizim çalışmamızda ise kadınların erkeklere oranla duygusal ve davranışsal kıskançlık düzeyi yüksek çıkmış, bilişsel kıskançlık düzeyi düşük çıkmıştır.

Bunun olası sebeplerinden birisi olarak da White (1981) ‘ın kıskançlık durumunda ki cinsiyet farklılıklarını “güç ” kavramını ele alarak değerlendirmesi ile açıklayabiliriz. Erkek ve kadın arasında ki güç düzeyi farkı, bireyin ne tür kıskançlığı ne kadar yaşayacağından kıskançlıkla nasıl baş edeceğine kadar belirleyici rolü olduğunu savunmaktadır (White, 1981). Güç yaklaşımı ise erkeğin çoğunlukla ekonomik anlamda kadından daha yüksek düzeye sahip olduğunu, ve kadının bu duruma bağımlı kalmasının kadını duygusal kıskançlığa iten sebeplerden biri olduğu savunulmaktadır (Berman ve Frazier 2005). Aralarında ki pozitif ilişkiden dolayı duygusal kıskançlığın var olmasıyla birlikte davranışsal kıskançlığında ortaya çıktığını söyleyebiliriz. Ayrıca kadınların kendilerine olan güvenlerinin ve benlik saygılarının erkeklere oranla daha az olduğunu ileri sürerek, bu durumun kadını erkeklere oranla duygusal ve davranışsal anlamda daha kıskanç yaptığını savunmuştur (Mead, 1977).

BÖLÜM VI SONUÇ ve ÖNERİLER

6.1 SONUÇ

Sonuç olarak, bu araştırmada bağlanma stillerinin etkilediği düşünülen bazı değişkenlerin (kıskançlık ve anksiyete) bağlanma stilleri tarafından ne yönde ve ne düzeyde etkilendiği incelenmiştir.

Öncelikle, çalışmadaki kadın ve erkeklerin yaş ortalamaları arasındaki farklılıklar da karşılaştırılmış ve bulgulara göre kadın ve erkekler yaş ortalamaları açısından farklılaşmamaktadır.

Katılımcıların anksiyete, kıskançlık ve bağlanma stillerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermiştir. Sürekli Kaygı için anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür. Kadınların Sürekli Kaygı puan ortalamalarının erkeklerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre duygusal kıskançlık puan ortalamalarına bakıldığında erkeklerin ortalamasının kadınların ortalamasından anlamlı derecede daha yüksek çıkmıştır.

Sonuçlara göre katılımcıların anksiyete, kıskançlık ve bağlanma stillerinin gelir değişkenine göre sürekli kaygı için anlamlı bir farklılığa yol açtığı görülmüştür. Bu farklılığın düşük ve orta gelirli bireyler arasında olduğu, düşük gelirli bireylerin sürekli kaygı puan ortalamalarının orta gelirli bireylerin puan ortalamalarından daha yüksek olduğu saptanmıştır. Aynı zaman da katılımcıların duygusal kıskançlık puan ortalamalarına bakıldığında da gelir değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır.

Bulunan sonuçlara göre, katılımcıların eğitim değişkenine göre Davranışsal Kıskançlık alt ölçeği puanı açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır. Davranışsal Kıskançlık alt ölçeği puanları açısından ilkokul mezunu olan katılımcıların diğer katılımcılara oranla Davranışsal Kıskançlık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Ölçekler arası korelasyon sonuçlarına bakıldığında durumluk kaygı puanı ile sürekli kaygı, çok boyutlu kıskançlık, davranışsal kıskançlık, bilişsel kıskançlık, kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma, puanları arasında pozitif korelasyon, güvenli bağlanma ile negatif korelasyon göstermektedir. Çok boyutlu kıskançlık toplam puanı ile duygusal kıskançlık, davranışsal kıskançlık, bilişsel kıskançlık, kaygılı bağlanma, kaçınan bağlanma arasında pozitif ilişki, güvenli bağlanma ile arasında negatif ilişki olduğu görülmektedir.

Ölçekler arasındaki ilişkilerin tüm katılımcıların korelasyon sonuçlarına kıyasla cinsiyete göre nasıl farklılaştığı da incelenmiştir. Erkekler için bakıldığında aralarında pozitif bir korelasyon bulunmasına rağmen kadınlar için durumluk kaygı ile sürekli kaygı, çok boyutlu kıskançlık toplam, davranışsal kıskançlık, bilişsel kıskançlık ve kaygılı bağlanma arasında bir ilişki olmadığı görülmektedir. Ayrıca kadınların sürekli kaygı puanları ile bilişsel kıskançlık puanları arasında ve bilişsel kıskançlık ile güvenli bağlanma puanları arasında bir ilişki saptanmamıştır. Diğer bir yandan, erkeklerin duygusal kıskançlık ve davranışsal kıskançlık arasında bir ilişki görülmezken, kadınların duygusal kıskançlık ve davranışsal kıskançlık puanları arasında pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir.

6.2 ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Çalışmanın sınırlılıklarını yansıtan ilk alan örneklem özellikleridir. İlk olarak, araştırmanın örneklemini sadece evli bireylerden oluşmaktadır. Bu nedenle örneklemden elde edilen bulguların Türkiye'deki evli olmayan kişilere genellenmesi uygun olmayacaktır.
2. Araştırma bulguları 2015 yılı ile sınırlıdır.
3. Araştırma verileri toplumdan 200 kişinin ölçeklere verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.
4. Araştırma bulguları, Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri ve Çok Boyutlu Kıskançlık ve Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri ölçeğinin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
5. Bu çalışmada, toplumdan 200 kişinin sahip olduğu bağlanma stiline kıskançlık ve anksiyete üzerinde ki etkisi incelenmiştir, başka bir durum araştırılmamıştır.

6.3 ÖNERİLER

Bu araştırmada örneklemin sayısı arttırılabilir. Ne kadar fazla kişiye ulaşılırsa araştırmanın gerçekliği o kadar artar. Bu nedenle benden sonra bu konuda çalışma yapacak olanlar, bunu sağlayabilir.

Bu araştırmada farklı ölçekler kullanılabilir. Farklı bağlanma, kıskançlık veya anksiyete ölçen başka ölçekler de kullanılabilir.

Araştırmada ki örneklem sadece evli bireylerden oluştuğu için, başka kişiler tarafından yapılacak araştırmalarda evli olmayan bireyler, öğrenciler örneklem olarak seçilebilir. Yada evli olan bireylerin çift olarak araştırmaya katılması dahil olma kriterleri arasında yer alabilir.

Araştırmada ki örneklemin toplumdaki seçilmeyerek daha spesifik olarak belirlenmesi daha farklı sonuçlar çıkarabilir.

Bağlanma biçimleri ve kaygı arasındaki ilişkinin diğer olası değişkenlerin de etkileri göz önünde bulundurularak çalışılması ve aradaki ilişkinin netleştirilmesi açasından literatüre katkı sağlaması çok daha değerli olabilir. Gelecek çalışmalarda bu ilişkide rol oynayabilecek farklı değişkenlerin de göz önünde bulundurularak çalışılabilir.

KAYNAKÇA

- Aiken, L. R. (1976).** Update on attitudes and other affective variables in learning mathematics. *Review of Educational Research*, 46, 293-311.
- Ainsworth, MDS, Blehar MC, Waters E. & Wall S. (1978).** Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. Hillsdale: Nj Erlbaum.
- Ainsworth, MDS.(1989).** Attachments beyond infancy. *Am Psychol* 44(4): 709- 16.
- Allen, J., Coyne, G. L. ve Huntoon, J. (1998).** Complex posttraumatic stress disorder in women from a psychometric perspective. *Journal of Personality Assessment*, 70 (2), 277-298.
- Allen, J.,P. A. & Land,D. (1999).** Attachment In Adolescence. *HandBook Of Attachment: Theory, Research, AndClinical Applications*. Ed: Cassidy, J.,Shaver, R.,P.; 319-335. TheGuilfordPress, New York London.
- Amato, P. R. & Rogers, S. J. (1997).** A longitudinal study of marital problems and subsequent divorce. *Journal of Marriage & the Family*, 59 (3), 612-624.
- Arı, R. (1989).** Üç büyük psikolojik yaklaşımda anksiyete. *Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3, 195-219
- Attridge, M. (2013).** Jealousy and relationship closeness exploring the good (reactive) and bad (suspicious) sides of romantic jealousy. *SAGE open*, 3 (1), 1-16.
- Aune, K.S. & Comstock, J. (1991).** Experience and expression of jealousy: Comparison between friends and romantics. *Psychological Reports*, 69, 315- 319.
- Aydın, E. & Dilmaç, B. (2004).** Matematik kaygısı. M. Gürsel (Ed.), *Eğitime ilişkin çeşitlemeler içinde* (s. 231-241). Konya: Eğitim Kitabevi
- Bartholomew, K. & Horowitz, L. M. (1991).** Attachment Styles Among Young Adults: A Test Of A Four-Category Model. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Bartholomew, K., & Shaver, P. (1998).** Methods Of Assessing Adult Attachment: Do They Converge? In J.A. Simpson & W.S. Rholes (Eds.), *Attachment Theory and Close Relationships*. pp. 25-45. New York: Guilford Press.
- Bedir, R.(2008).** “Taekwando Milli Takım Sporcularının Sorumluluk Kaygı Düzeylerinin Başarıya Etkisi”, *Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sağlık bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Berman, M.I. & Frazier, P.A. (2005)** The effects of relationship power and betrayal experience on reactions to infidelity. *Pers Soc Psychol Bull*, 31: 1617-1627.
- Bıyıklı, L.(1995).** Korunmaya muhtaç çocuklar ve S.O.S. çocuk köyleri. *Özel Eğitim Dergisi* 2(11): 3-10.

- Bilgin,Ş.(2001).** “Ergenlerde Kaygı ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişki”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Biller H.B.(1993).** Father and families paternal factors in child development. London: Auburn House.
- Block, C. R., & Block, R. (2012).** Margo Wilson's contributions to the Chicago homicide dataset: sexual rivalry and sexual dataset, *Homicide Studies*, 26 (4), 404-427.
- Bloom KC. (1995).**The development of attachment behaviors in pregnant adolescents. *Nurs Res* 44:284-289.
- Boccio M, Laudenslager MN, Reite ML.(1994).** Intrinsic and extrinsic factors affect infant responses to maternal separation. *Psychiatry* 57:43-50.
- Bowlby, J. (1958).**The nature of the child’s tie to his mother. *Int J Psychoanal* 39:350-373.
- Bowlby, J. (1969).** Attachment and Loss, 1st Ed. London, Hogarth Press,
- Bowlby, J. (1973).** Attachment and loss.Vol. 2.Seperation: Anxiety and anger. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1979).** Attachment and Loss: Separation, Anxiety and Anger. New York, Basic Books,
- Bowlby, J.(1979).** The Making and Breaking of Affectional Bonds. London, Tavistock Publications.
- Budak, S.(2005).** Psikoloji Sözlüğü. 3.basım. Ankara. Sanat Yayınları.
- Buss, DM. & Haselton M (2005) .**The Evolution of jealousy: A reply to Buller. *Trends Cogn Sci*, 9(11): 506-508.
- Buss, D.M & Haselton, M. (2005).** The Evolution Of Jealousy. *Trends in Cognitive Sciences*
- Buunk, B., & Bringle, R. G. (1987).** Jealousy in love relationships. D. Perlman ve S. Duck (der.), *Intimate relationships: Development, dynamics, and deterioration içinde*, s. 123-147. Beverly Hills, CA: Sage.
- Buunk, B. P., Angleitner, A., Oubaid, V., & Buss, D. M. (1996).** Sex differences in jealousy in evolutionary and cultural perspective: Tests from the Netherlands, Germany, and the United States. *Psychological Science*, 7(6), 359-379.
- Ceyhan, A.A.(2006).**Üniversite Öğrencilerinin Geçmişte Yaşadıkları Ayrılık Kaygısının Öğrenilmiş Güçlülük, Kaygı ve Psikolojik Belirtileri Yordama Düzeyi.*Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri* 6 (1) 53-79
- Cloutier, R. (1994).** Ergenlik Psikolojisinde Kuramlar. (Çev: B. Onur). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 27(2), 875-903.

Collins, N. L. & Read, S. J. (1990). Adult Attachment, Working Models, And Relationship Quality In Dating Couples. *Journal Of Personality And Social Psychology*, 58(4), 644-663.

Cooper, M. L., Shaver, P. R. ve Collins, N. L.(1998). Attachment styles, emotion regulation, and adjustment in adolescence. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75 (5), 1380-1397.

Curun, F. & Çapkın, M. (2014). Romantik Kıskançlığın Bağlanma Stilleri, Benlik Saygısı, Kişilik Özellikleri ve Evlilik Doyumu Açısından Yordanması. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi* 34-1 (2014) 1-22

Çalışır M. (2009). Yetiş kin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla iliş kisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 1:240-255.

Çamurlu Keser, C.(2006). Annenin bağlanma düzeyi ve çocuk yetiştirme sürecinin çocuğun bağlanma düzeyine etkisi. Yüksek lisans tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Gelişim Psikolojisi Bilim Dalı, Bursa .

Çapkın, N. (2011). Personelin Kaygı Düzeyinin İş Tatminine Olan Etkisi: Sağlık Sektöründe Yapılan Bir Araştırma. Yüksek Lisans Dönem Projesi. Trakya Üniversitesi. Edirne.

Demirtaş, A. (2004). Yakın ilişkilerde kıskançlık (Bireysel, İlişkisel ve Durumsal Değişkenler). Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi: Ankara

Demirtaş, H, A. & Dönmez, A. (2006).Yakın İlişkilerde Kıskançlık; Bireysel, İlişkisel ve Durumsal Değişkenler. *Türk Psikiyatri Dergisi* 17(3): 181 – 191.

Demirtaş ,H,A. (2008).Duygusal ve Cinsel Kıskançlık Açısından Temel Cinsiyet Farklılıkları: Evrimsel Yaklaşım ve Süregelen Tartışmalar. *Türk Psikiyatri Dergisi* 19(3): 300-309

DeSteno, D. A., & Salovey, P. (1996). Evolutionary origins of sex differences in jealousy?: Questioning the "fitness" of the model. *Psychological Science*, 7, 367-372.

Dilmaç, B., Hamarta, E. ve Arslan, C. (2009). Analysing the trait anxiety and locus of control of undergraduates in terms of attachment styles. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 9(1), 143-159.

Doizer, M.(1990). Attachment Organization and Treatment us efor Adults with Serious Psychopathological Disorders. *Development and Psychopathology*,2, 47-60.

Dokur, M. & Profeta, Y. (2006). Aile ve Çift Terapisi. İstanbul; Morpa Kültür Yayınları.

Elphinston, R.A., & Noller, M. (2011). Time to face it! Facebook intrusion and the implications for romantic jealousy and relationship satisfaction. *Cyberpsychology, Behaviour and Social Networking*, 14 (11), 631-635.

Feeney, J. A. & Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(2), 281-291.

Fraley, R. C. & Shaver, P. R. (2000). Adult Romantic Attachment: Theoretical Developments, Emerging Controversies, And Unanswered Questions. *Review Of General Psychology*, 4(2), 132-154.

Geçtan, E. (2005). Psikanaliz ve Sonrası. (On Birinci basım). İstanbul: Metis Yayınları.

Goodfriend ,M.S. (1993). Treatment of attachment disorder of infancy in a neonatal intensive care unit. *Pediatrics* 1:139-142.

Griffin, D. ve Bartholomew, K. (1994). Models of the Self and Other: Fundamental Dimensions Underlying Measures of Adult Attachment. *Journal of Personality and Social Psychology*,1994, Vol.67,No.3, 430-445 Copyright 1994 by the American Psychological Association,Inc.0022-3514/94.

Grossmann K and Waters E. (2006). Attachment from infancy to adulthood. The majör longitudinal studies. *J Child Psychol Psychiatry* 47(9): 974-7.

Guerrero, L. K., Andersen, P. A., Peter, F., Spitzberg, B. H., & Eloy, S. V. (1995). Coping with the green-eyed monster: Conceptualizing and measuring.

Guerrero L. K. (1998). Attachment-style differences in the experience and expression of romantic jealousy. *Personal Relationships*, 5 (3), 273-291.

Hamilton C.E.(2000). Continuity and discontinuity of attachment from infancy through adolescence. 71:690-694.

Harmata, E. (2004). Bağlanma Teorisi. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 53-66.

Harvey J.H, Sprecher S, Wenzel A (ed.) (2004). *The Handbook of Sexuality in Close Relationships*. Mahwah, NJ. Lawrence Erlbaum Associates.

Hazan,C.&Shaver,P.R.(1987). Romantic love conceptualized as an attachmentprocess. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524.

Hazan, C., ve Shaver, P. R. (1990). Love and work: An attachment-theoretical perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59 (2), 270-280.

Holmes ,J. (1993). Attachment Theory: A biological basis for psychotherapy. *Br J Psychiatry* 163: 430-8.

Hupka, R.B. & Bank, A.L. (1996). Sex differences in jealousy: Evaluation or social construction. *Cross Cult Res*, 30(1): 24-60.

Karakurt, G. (2001). *The İmpact Of Adult Attachment Styles On Romantic Jealousy*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.

Keklik, İ.(2011). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilllerinin Cinsiyet, Kişisel ,Anlamlılık, Depresyona Yatkınlık ve Sürekli Kaygı Düzeyleriyle İlişkisi. *Eğitim ve Bilim*. Cilt 36, Sayı 159.

Kesebir , S., Kavzoğlu,S.Ö. & Üstündağ, M.F. (2011). Bağlanma ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* 3(2):321-342

- Kingham, M., & Gordon, H. (2004).** Aspects of morbid jealousy. *Advances in Psychiatric Treatment*, 10, 207-215.
- Knobloch, L. K., Solomon, D. H., & Cruz, M. G. (2001).** The role of relationship development and attachment in the experience of romantic jealousy. *Personal Relationships*, 8 (2), 205–22.
- Laible, D. (2007).** Attachment With Parents And Peers In Late Adolescence: Links With Emotional Competence And Social Behavior. *Personality And Individual Differences*, 43, 1185-1197.
- Láng, A. (2010).** Attachment and emotion regulation – clinical implications of a non
- Lewin, K. (1948).** *Resolving social conflicts*. NY: Harper.
- Lewis, A. (1970).** The ambiguous word “anxiety”. *International Journal of Psychiatry*, 9, 62–79.
- Liu, Y. L. & Huang, F. M. (2012).** Mother-Adolescent Conflict In Taiwan: Links Between Attachment Style And Psychological Distress, Social Behavior And Personality, 40(6), 919-932.
- Main , M. (1990).** Cross-Cultural Studies of Attachment Organization: Recent Studies, Changing Methodologie Sand the Concept of Conditional Strategies. *Human Development*, 33, 48-61.
- Marazziti, D., Consoli, G., Albanese, F., Laquidara, E., Baroni, S., ve Dell'Osso, M. C. (2010).** Romantic attachment and subtypes/dimensions of jealousy. *Clinical Practice & Epidemiology in Mental Health*, 6, 53-58.
- Matas L, Arend AR and Sroufe A.(1978).** Continuity of adaptation in the second year: the relationship between quality of attachment and later competence. *Child Dev* 49: 547-56.
- Mathes, E. W., Adams, H. E., & Davies, R. M. (1985).** Jealousy: Loss of relationship rewards, loss of self-esteem, depression, anxiety, and anger. *Journal of Personality and Social Psychology*, 48 (6), 1552-1561.
- Mead ,M. (1977)** *Jealousy: Primitive and civilized*, Jealousy, G Clanton, L G Smith (Ed), Englewood Cliffs, NJ. Prentice Hall, s. 115-126.
- Mickelson, K. D., Kessler, R. C. ve Shaver, P. R. (1997).** Adult attachment in a nationally representative sample. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73 (5), 1092-1106.
- Mikulincer, S. ve Shaver, P. R. (2007).** *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. New York: Guilford Press.
- Milroy, C. M. (1995).** The epidemiology of homicide-suicide (dyadic death). *Forensic Science International*, 71 (2), 117-122.

Muise, A., Christofides, E., & Desmarais, S. (2009). More information than you ever wanted: Does facebook bring out the green-eyed monster of jealousy? *CyberPsychology & Behaviour*, 12 (4), 441-444.

Ocaktan, M. E., Keklik, A., & Çöl, M. (2002). Abidinpaşa sağlık ocağında çalışan sağlık personelinde spielberg durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 55 (1), 21-28.

Patrick, M., Hobson, P., Castle, D. & ark. (1994). Personality disorder and mental representation of early social experience. *Development and Psychopathology*, 6:375-88.

Permy, B., Merino, H. & Fernandez-Rey, J. (2009). Adult Attachment Styles And Cognitive Vulnerability To Depression In A Sample Of Undergraduate Students: The Mediation Roles Of Sociotropy And Autonomy. *International Journal Of Psychology*, 45(1), 1-7.

Pines, A. & Aronson, E. (1983). Antecedents, correlates and consequences of sexual jealousy. *Journal of Personality*, 51, 108-136.

Pines,A.(1992). Romantic jealousy: five perspectives and an integrative approach. *Psychotherapy*, 29 (4), 675-683.

Pines, A. M. (1998). *Romantic Jealousy: Causes, symptoms, cures.* New York: Routledge.

Pines, A. M. (2003). *Aşk ve Kıskançlık.* Çev. Canan Yonsel. İstanbul; Okuyan Us Yayın.

Rydell, R. J., & Bringle, R. G. (2007). Differentiating reactive and suspicious jealousy. *Social Behaviour and Personality*, 35 (8), 1099-1114.

Santrock, J.,W. (2012). *Ergenlik-Adolescence.* (Çev. Ed. Siyez, D.,Ç.) Ankara:Nobel Yayınevi.

Sheets, V. L.,Fredendall, L. L., & Claypool, H. M. (1997) Jealousy evocation, partner reassurance, and relationship stability: An exploration of the potential benefits of jealousy. *Evolution and Human Behaviour*, 18 (6), 387-402

Silva, P. (1997). Jealousy in couple relationships: Nature, assessment and therapy. *Behavioral Research Therapy*, 35 (11), 973-985.

Simonelli, L. E., Ray, W. J., & Pincus A. L. (2004). Attachment models and their relationship with anxiety, worry and depression. *Counseling and Clinical Psychology Journal*, 1, 107-118.

Solmuş, T. (2008). *Bağlanma ve Aşkın İki Yüzü.* İstanbul; Sistem Yayıncılık.

Soysal A.Ş, Bodur Ş, İşeri S.(2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri* 8: 88-9.

Spielberger, C. D. (1972). Anxiety as an emotional state. C. D. Spielberger (Ed.). Anxiety: Current trends in theory and research, Vol1. New York: Academic Press.

Stewart, R. A., & Beatty, M. J. (1985). Jealousy and self esteem. Perceptual and Motor Skills,60 (1), 153-154.

Surcinelli, P., Rossi, N., Montebanocci, O. & Baldaro, B. (2010). Adult Attachment Styles And Psychological Disease: Examining The Mediating Role Of Personality Traits. The Journal Of Psychology, 144(6), 523–534.

Tambelli, R., Laghi, F., Odorisio, F. & Notari, V. (2012). Attachment Relationships And Internalizing And Externalizing Problems Among Italian Adolescents. Children And Youth Services Review, 34, 1465–1471.

Taylor, S., Peplau, L.A.& Sears, D. (2003). Sosyal Psikoloji. Çev. Ali Dönmez. Ankara: İmge Kitabevi.

Thompson RA. (2002). Attachment theory and research. In Child and Adolescent Psychiatry, 3rd Ed. (Ed M Lewis):164-172. Philadelphia, Lippincott Williams Wilkins.

Thompson RA.(2006). Erken dönemde bağlanma ve sonraki gelişim üzerindeki etkileri (Çev. Sayıl M ve Demir GÖ). Türk Psikoloji Bülteni 38: 113-20.

Tortamış, M. (2014). Evli Bireylerde Romantik Kıskançlık Düzeyi ve Aldatma Eğiliminin Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi: Ankara

Tüzün,O.& Sayar, K.(2006). Bağlanma Kuramı ve Psikopatoloji. Düşünen Adam 19(1):24-39

Watt, M. C., McWilliams, L. A. ve Campbell, A. G. (2005). Relations between anxiety sensitivity and attachment style dimensions. Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment, 27(3), 191-200.

White, G. L. (1981). A model of romantic jealousy. Motivation and Emotion, 5 (4), 295- 310.

Zeanah CH, Boris NW, Larriey JA.(1997). Infant development and developmental risk: a review of the past 10 years. J Am Acad Child Adolescent Psychiatry 36:165-178.

EKLER

EK 1: SOSYODEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Cinsiyetiniz : Kadın ☐ Erkek ☐
2. Yaşınız :
3. Medeni Durumunuz: Bekar ☐ Evli ☐ Dul/Boşanmış ☐
4. Kaç yıldır evlisiniz ?
5. Çocuğunuz var mı ? Varsa sayısını belirtiniz.
6. Ailenizin gelir düzeyi : ☐ 0-1000 TL ☐ 1001-3000 TL ☐ 3001 TL üstü
7. Mesleğiniz :
8. Eğitim Düzeyiniz : ☐ Okur- Yazar ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐ Üniversite ☐ Yüksek Lisans ve Doktora
9. Yaşamınızın çoğunu geçirdiğiniz yer : ☐ Büyükşehir (İstanbul, Ankara , İzmir) ☐ Şehir ☐ Kasaba ☐ Köy
10. Anne- Baba yaşıyor mu ? Evet Anne – Baba ☐ ☐ Hayır Anne- Baba ☐ ☐

EK 2: DURUMLUK ve SÜREKLİ KAYGI ENVANTERİ (STAI-I ve STAI-II)**STAI-I**

		HİÇ	BİRAZ	ÇOK	TAMAMIYLA
1.	Şu anda sakinim	1	2	3	4
2.	Kendimi emniyette hissediyorum	1	2	3	4
3.	Su anda sınırlarım gergin	1	2	3	4
4.	Pişmanlık duygusu içindeyim	1	2	3	4
5.	Şu anda huzur içindeyim	1	2	3	4
6.	Şu anda hiç keyfim yok	1	2	3	4
7.	Başıma geleceklerden endişe ediyorum	1	2	3	4
8.	Kendimi dinlenmiş hissediyorum	1	2	3	4
9.	Şu anda kaygılıyım	1	2	3	4
10.	Kendimi rahat hissediyorum	1	2	3	4
11.	Kendime güvenim var	1	2	3	4
12.	Şu anda asabım bozuk	1	2	3	4
13.	Çok sinirliyim	1	2	3	4
14.	Sınırlarımın çok gergin olduğunu hissediyorum	1	2	3	4
15.	Kendimi rahatlamış hissediyorum	1	2	3	4
16.	Şu anda halimden memnunum	1	2	3	4
17.	Şu anda endişeliyim	1	2	3	4
18.	Heyecandan kendimi şaşkına dönmüş hissediyorum	1	2	3	4
19.	Şu anda sevinçliyim	1	2	3	4
20.	Şu anda keyfim yerinde.	1	2	3	4

STAI-II

		Hemen Hemen Hiçbir Zaman	Bazen	Çok Zaman	Hemen Her Zaman
21.	Genellikle keyfim yerindedir	1	2	3	4
22.	Genellikle çabuk yorulurum	1	2	3	4
23.	Genellikle kolay ağlarım	1	2	3	4
24.	Başkaları kadar mutlu olmak isterim	1	2	3	4
25.	Çabuk karar veremediğim için fırsatları kaçıırım	1	2	3	4
26.	Kendimi dinlenmiş hissediyorum	1	2	3	4
27.	Genellikle sakin, kendine hakim ve soğukkanlıyım	1	2	3	4
28.	Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissedirim	1	2	3	4
29.	Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim	1	2	3	4
30.	Genellikle mutluyum	1	2	3	4
31.	Her şeyi ciddiye alır ve endişelenirim	1	2	3	4
32.	Genellikle kendime güvenim yoktur	1	2	3	4
33.	Genellikle kendimi emniyette hissedirim	1	2	3	4
34.	Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım	1	2	3	4
35.	Genellikle kendimi hüzünlü hissedirim	1	2	3	4
36.	Genellikle hayatımdan memnunum	1	2	3	4
37.	Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder	1	2	3	4
38.	Hayal kırıklıklarını öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam	1	2	3	4
39.	Aklı başında ve kararlı bir insanım	1	2	3	4
40.	Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin ediyor	1	2	3	4

EK 3: ÇOK BOYUTLU KISKANÇLIK ÖLÇEĞİ

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Sevinirim

Üzülürüm

1. X size karşı cinsten bir başkasının ne kadar iyi görüldüğü hakkında yorum yapıyorsa.	1	2	3	4	5	6	7
2. X karşı cinsten birisiyle konuşmak için aşırı ilgi ve heyecan gösterirse.	1	2	3	4	5	6	7
3. X karşı cinsten birisine sıcak bir tavırla gülümserse.	1	2	3	4	5	6	7
4. X karşı cinsten birisiyle flört ederse.	1	2	3	4	5	6	7
5. Karşı cinsten birisi X'le çıkarsa.	1	2	3	4	5	6	7
6. X karşı cinsten birisini kucaklar ve öperse.	1	2	3	4	5	6	7
7. X karşı cinsten biriyle çok yakın çalışırsa.	1	2	3	4	5	6	7

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Beni tanımlamıyor

Beni tanımlıyor

8. X'in çekmecelerini, el çantasını ve ceplerini kontrol ederim.	1	2	3	4	5	6	7
9. X'i hiç beklemediği zamanlarda orada olup olmadığını anlamak için ararım.	1	2	3	4	5	6	7
10. X'e geçmişteki ve bugünkü romantik ilişkileri hakkında sorular sorarım.	1	2	3	4	5	6	7
11. Eğer X karşı cinsten birisine ilgi gösterirse onun hakkında kötü şeyler söylerim.	1	2	3	4	5	6	7
12. X'i telefon konuşmaları hakkında sorgularım.	1	2	3	4	5	6	7
13. X'e nerede olduğu konusunda sorular sorarım.	1	2	3	4	5	6	7
14. X'i ne zaman karşı cinsten biriyle konuşurken Görsem araya girerim.	1	2	3	4	5	6	7
15. Sadece yanında kim olduğunu görmek için X'e sürpriz ziyaretler yaparım.	1	2	3	4	5	6	7
16. X'in karşı cinsten birisiyle gizlice görüştüğünden şüphe ediyorum.	1	2	3	4	5	6	7
17. Karşı cinsten birisinin X'in peşinden koşuyor olmasından kaygı duyuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
18. X'in başka birisinden etkilenmiş olmasından şüpheleniyorum.	1	2	3	4	5	6	7
19. X'in benim arkamdan karşı cinsten bir başkasıyla fiziksel yakınlık kurmuş olmasından kuşkulaniyorum.	1	2	3	4	5	6	7
20. Karşı cinsten bazı insanların X'e romantik ilgi duyuyor olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
21. X'in gizlice karşı cinsten birisiyle romantik yakınlık kurmakta olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
22. Karşı cinsten birisinin X'i ayarttığından endişe ediyorum.	1	2	3	4	5	6	7
23. X'in karşı cinse aşırı tutkun olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5	6	7

EK 4 :YAKIN İLİŞKİLERDE YAŞANTILAR ENVANTERİ-II (YIYE-II)

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Hiç Kararsızım/ Tamamen
Katılmıyorum fikrim yok katılıyorum

1. Birlikte olduğum kişinin sevgisini kaybetmekten korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
2. Gerçekte ne hissettiğimi birlikte olduğum kişiye göstermemeyi tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin artık benimle olmak istemeyeceği korkusuna kapılırım	1	2	3	4	5	6	7
4. Özel duygu ve düşüncelerimi birlikte olduğum kişiyle paylaşmak konusunda kendimi rahat hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin beni gerçekten sevmediği kaygısına kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
6. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip dayanmak konusunda kendimi rahat bırakmakta zorlanırım.	1	2	3	4	5	6	7
7. Romantik ilişkide olduğum kişilerin beni, benim onları önemsemediğim kadar önemsemeyeceklerinden endişe duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
8. Romantik ilişkide olduğum kişilere yakın olma konusunda çok rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
9. Sıklıkla, birlikte olduğum kişinin bana duyduğu hislerin benim ona duyduğum hisler kadar güçlü olmasını isterim.	1	2	3	4	5	6	7
10. Romantik ilişkide olduğum kişilere açılma konusunda kendimi rahat hissetmem.	1	2	3	4	5	6	7
11. İlişkilerimi kafama çok takarım.	1	2	3	4	5	6	7
12. Romantik ilişkide olduğum kişilere fazla yakın olmamayı tercih ederim.	1	2	3	4	5	6	7
13. Benden uzakta olduğunda, birlikte olduğum kişinin başka birine ilgi duyabileceği korkusuna kapılırım.	1	2	3	4	5	6	7
14. Romantik ilişkide olduğum kişi benimle çok yakın olmak istediğinde rahatsızlık duyarım.	1	2	3	4	5	6	7
15. Romantik ilişkide olduğum kişilere duygularımı gösterdiğimde, onların benim için aynı şeyleri hissetmeyeceğinden korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
16. Birlikte olduğum kişiyle kolayca yakınlaşabilirim.	1	2	3	4	5	6	7

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7

Hiç Kararsızım/ Tamamen
Katılmıyorum fikrim yok katılıyorum

17. Birlikte olduğum kişinin beni terkeceğinden pek endişe duymam.	1	2	3	4	5	6	7
18. Birlikte olduğum kişiyle yakınlaşmak bana zor gelmez.	1	2	3	4	5	6	7
19. Romantik ilişkide olduğum kişi kendimden şüphe etmeme neden olur.	1	2	3	4	5	6	7
20. Genellikle, birlikte olduğum kişiyle sorunlarımı ve kaygılarımı tartışırım.	1	2	3	4	5	6	7
21. Terk edilmekten pek korkmam.	1	2	3	4	5	6	7
22. Zor zamanlarımda, romantik ilişkide olduğum kişiden yardım istemek bana iyi gelir.	1	2	3	4	5	6	7
23. Birlikte olduğum kişinin, bana benim istediğim kadar yakınlaşmak istemediğini düşünürüm.	1	2	3	4	5	6	7
24. Birlikte olduğum kişiye hemen hemen her şeyi anlatırım.	1	2	3	4	5	6	7
25. Romantik ilişkide olduğum kişiler bazen bana olan duygularını sebepsiz yere değiştirirler.	1	2	3	4	5	6	7
26. Başımдан geçenleri birlikte olduğum kişiyle konuşurum.	1	2	3	4	5	6	7
27. Çok yakın olma arzumu bazen insanları korkutup uzaklaştırır.	1	2	3	4	5	6	7
28. Birlikte olduğum kişiler benimle çok yakınlaştığında gergin hissederim.	1	2	3	4	5	6	7
29. Romantik ilişkide olduğum bir kişi beni yakından tanıdıktan sonra, "gerçek ben"den hoşlanmayacağından korkarım.	1	2	3	4	5	6	7
30. Romantik ilişkide olduğum kişilere güvenip dayanma konusunda rahatımdır.	1	2	3	4	5	6	7
31. Birlikte olduğum kişiden ihtiyaç duyduğum şefkat ve desteği görememek beni öfkelenendirir	1	2	3	4	5	6	7
32. Romantik ilişkide olduğum kişiye güvenip dayanmak benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
33. Başka insanlara denk olamamaktan endişe duyarım	1	2	3	4	5	6	7
34. Birlikte olduğum kişiye şefkat göstermek benim için kolaydır.	1	2	3	4	5	6	7
35. Birlikte olduğum kişi beni sadece kızgın olduğumda önemser.	1	2	3	4	5	6	7
36. Birlikte olduğum kişi beni ve ihtiyaçlarımı gerçekten anlar.	1	2	3	4	5	6	7

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı soyadı: Başak TAŞIN
Doğum Tarihi: 04.03.1990
E-mail: basak_tsn@hotmail.com
Adres: Nilüfer /BURSA

EĞİTİM

- 2013-2015. Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, **Klinik Psikoloji Ana bilim Dalı (MA-yüksek Lisans).**
- 2008-2013. Uluslararası Saraybosna Üniversitesi, Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesi, **Psikoloji (BA-Lisans)**

YABANCI DİL(LER) ve DÜZEYİ

İngilizce: İyi
Boşnakça: Orta

İŞ DENEYİMİ

- NP Nöropsikiyatri Hastanesi – Psikiyatri Kliniği 2014 – Stajyer
- Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi- Psikiyatri Kliniği 2012- Stajyer
- Bursa Devlet Hastanesi – Psikiyatri, Psikoloji kliniği 2011- Stajyer